

METROPOOLREGIO

ROTTERDAM DEN HAAG

Adviescommissie Vervoersautoriteit 16 juli 2025

Agenda

Datum	16-07-2025
Aanvang	19:00
Locatie	Raadszaal Delft, Markt 87, 2611 GS Delft
Voorzitter	K.J. Kayadoe
Eindtijd	20:30

Indien u de vergadering wil bijwonen en/ of gebruik wil maken van uw spreekrecht dan kunt u een e-mail sturen aan: bestuurlijkezakenVA@mrdh.nl

Voor een goede organisatie van uw aanwezigheid en insprekrecht, kunt u dit tot 24 uur van tevoren aangeven.

Op korte termijn geïnteresseerd? Neem contact op en we kijken wat we voor u kunnen doen.

00.00 Agendabundel 16 juli 2025

[Agendabundel \(36\)](#)

01.00 Opening en mededelingen gezamenlijke vergadering

[Conceptagenda AcEV - AcVa 16 juli](#)

02.00.A Gespreksmemo - Strategische visie op het 'Hoe' van het EV-component

[2. Gespreksmemo - Strategische visie op het Hoe van het EV-component](#)

02.00.B Concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Presentatie informatiesessies ac's Mobiliteitsvisie en visie EV
Concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat
Concept- Agendapost Algemeen bestuur
Agendapost AcEV Visie op het economisch vestigingsklimaat

03.00 Concept-ontwerp Mobiliteitsvisie

3.1 Concept-Ontwerp Mobiliteitsvisie voor ACs
3.1 Agendapost AB Mobiliteitsvisie
3.1 Agendapost AcVa en AcEV Mobiliteitsvisie

04.00 Vaststelling videoverslag openbaar deel 4 juni

Videoverslag openbaar deel 4 juni: <https://mrdh.notubiz.nl/vergadering/1320450>

06.00 Rondvraag en sluiting gezamenlijke vergadering

Bundel – Adviescommissie Vervoersautoriteit van 16 juli 2025

00.00 Agendabundel

01.00 Opening en mededelingen gezamenlijke vergadering

Conceptagenda AcEV – AcVa 16 juli

02.00 Gespreksmemo – Strategische visie op het ‘Hoe’ van het EV-component

.A

2. Gespreksmemo – Strategische visie op het Hoe van het EV-component

02.00 Concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat

.B

Agendapost AcEV Visie op het economisch vestigingsklimaat

Concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat

Concept- Agendapost Algemeen bestuur

Presentatie informatiesessies ac's Mobiliteitsvisie en visie EV

03.00 Concept-ontwerp Mobiliteitsvisie

3.1 Concept-Ontwerp Mobiliteitsvisie voor ACs

3.1 Agendapost AcVa en AcEV Mobiliteitsvisie

3.1 Agendapost AB Mobiliteitsvisie

04.00 Vaststelling videoverslag openbaar deel 4 juni

Videoverslag openbaar deel 4 juni: <https://mrdh.notubiz.nl/vergadering/1320450>

06.00 Rondvraag en sluiting gezamenlijke vergadering

**Gezamenlijke vergadering Adviescommissie Economisch Vestigingsklimaat
en Adviescommissie Vervoersautoriteit**

Woensdag 16 juli 2025

Raadszaal Delft

(Stadhuis, Markt 87, 2611 GS Delft)

*Een broodmaaltijd voor de commissieleden staat vanaf **18.30 uur** klaar.
Indien u niet aanwezig kunt zijn, zien wij graag een afmelding tegemoet.*

Gezamenlijke vergadering AcEV en AcVa, 19.00 – 20.30 uur

1. Opening en mededelingen gezamenlijke vergadering

- Vaststellen van de agenda.

2.A Strategische visie op het ‘Hoe’ van het EV component

Gevraagd aan de adviescommissie:

Gesprek aangaan naar aanleiding van de gespreksmemo uit de gemeente Lansingerland.

Toelichting:

Naar aanleiding van een aangenomen motie in de gemeenteraad van gemeente Lansingerland hebben de heren Meuldijk en Weerheijm een gespreksmemo opgesteld. In de toelichtende memo wordt de achtergrond van de aanvraag geschetst, de samenhang met de economische visie en staan een aantal vragen die kunnen dienen als leidraad voor het gesprek.

2.B Concept-ontwerp Visie op het Economisch Vestigingsklimaat

Gevraagd aan de adviescommissie:

Het algemeen bestuur te adviseren op de concept-ontwerp visie economisch vestigingsklimaat.

Toelichting:

In de toelichtende concept agendapost worden context, relatie met de Strategische Agenda, motivering, financiën en communicatie van de concept-ontwerp visie op het economisch vestigingsklimaat toegelicht. De adviescommissies worden op 16 juli gevraagd het algemeen bestuur te adviseren over de concept-ontwerp visie op het economisch vestigingsklimaat.

3. Concept-ontwerp Mobiliteitsvisie

Gevraagd aan de adviescommissie:

De adviescommissies worden gevraagd het algemeen bestuur te adviseren over de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie.

Toelichting:

In de concept agendapost voor het algemeen bestuur van 12 september 2025 worden context, relatie met de Strategische Agenda, motivering, financiën en communicatie van de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie toegelicht. De adviescommissies worden op 16 juli gevraagd het algemeen bestuur te adviseren over de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie.

4. Videoverslag openbaar deel 4 juni

Gevraagd aan de adviescommissie:

U wordt gevraagd het videoverslag van het openbare deel van de adviescommissies EV-Va van 4 juni 2025 vast te stellen. Indien u vragen of opmerkingen over het verslag heeft, wordt u verzocht deze van tevoren door te geven via bestuurlijkezakenVA@mrddh.nl.

5. Rondvraag en sluiting gezamenlijke vergadering

Indien u een vraag heeft voor rondvraag, wordt u verzocht deze uiterlijk 24 uur van tevoren door te geven aan m.deheij@mrddh.nl of bestuurlijkezakenVA@mrddh.nl.

Volgende vergadering:

Woensdag 3 september 2025

18.00 - 19.00 uur AcEV

19:00 – 20.00 uur AcEV/Va

20:00 – 21.00 uur AcVa

Spreekrecht

Belangstellenden die gebruik willen maken van het spreekrecht dienen dit tenminste 24 uur voor de aanvang van de vergadering kenbaar te maken (via m.deheij@mrddh.nl en bestuurlijkezakenVA@mrddh.nl) onder vermelding van hun naam en het onderwerp waarover gesproken zal worden en het belang dat daarbij aan de orde is. Het spreekrecht heeft uitsluitend betrekking op de in de agenda vermelde onderwerpen. Bij opening van de vergadering, wordt aan belanghebbende het recht verleend in te spreken. Iedere spreker krijgt maximaal vijf minuten spreektijd. Indien er meerdere sprekers zijn bepaalt de voorzitter in overleg met de commissie de totale voor belanghebbende beschikbare spreektijd en de volgorde van sprekers.

Agendapunt Adviescommissie Economisch Vestigingsklimaat MRDH

Vergadering van 16 juli 2025

Onderwerp: Strategische visie op het 'hoe' van het EV component

Indieners: Jean-Paul Meuldijk & Brecht Weerheijm, gemeente Lansingerland

Aanleiding: Rapport Berenschot, rapport Rekenkamer Rotterdam, visie op het economisch vestigingsklimaat en aangenomen motie M2024-019¹ in Lansingerland

Aanleiding:

In Lansingerland is vorig jaar een motie aangenomen die de leden van de adviescommissie verzoekt om aan de hand van een aantal scenario's het gesprek aan te gaan met de andere gemeenten over de toekomst van het EV gedeelte van de MRDH. Met dit besprekspunt beogen wij dit gesprek te voeren. We hebben dit besprekspunt in samenwerking met de MRDH opgesteld zodat de vraagstelling aansluit bij andere agendapunten en processen die op dit moment naar aanleiding van onder andere de evaluatie door Berenschot lopen. Dit gesprek is niet bedoeld om positie te bepalen, maar om het gesprek aan te gaan.

Achtergrond:

Het EV component wordt, in tegenstelling tot VA, gefinancierd uit de inwonersbijdrage. De EV component is tot stand gekomen op basis van een rapport van de OESO (organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling), die stelde dat de regio kansen laat liggen op het gebied van vestigingsklimaat door te beperkte samenwerking en stimulering. EV heeft zowel een strategische als uitvoerende functie. De uitvoerende functie bestaat uit het financieren van activiteiten ten behoeve van de strategische en netwerkfunctie, het financieren van projecten en het geven van subsidies aan twee organisaties (zie tabel).

	Jaarrekening 2022	Raming 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Subtotaal programmakosten	2.865.671	4.112.704	3.160.479	3.412.146	3.620.479	3.620.479
Subsidie InnovationQuarter	872.500	950.898	986.081	986.081	986.081	986.081
Subsidie YES!Delft	410.417	500.000	500.000	208.333	0	0
Subtotaal directe kosten personeel	867.175	1.041.441	1.070.550	1.070.550	1.070.550	1.070.550
Totaal lasten	5.015.763	6.605.043	5.717.110	5.677.110	5.677.110	5.677.110

Volgens de rekenkamer kent EV een aantal knelpunten die leiden tot onderbesteding, zoals de administratieve complexiteit van de bijdrageregeling, weinig relevante projecten en overlap met andere subsidieregelingen. In het kader van de evaluatie kwam Berenschot tot de conclusie dat er grote stappen zijn gezet op het gebied van economische samenwerking. Het bestuurlijke netwerk is versterkt, concrete resultaten zijn geboekt en er is geïnvesteerd

¹ <https://lansingerland.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/b3a8501a-21e4-44b9-b599-42feb3da9123>

in contacten met stakeholders. Tegelijkertijd is de inzet in de afgelopen 10 jaar nog niet voldoende is geweest om de grote ambities waar te maken, onder andere door de diversiteit aan economische clusters, het ontbreken van een gedeelde visie ontbreekt, veel capaciteit opgaat aan uitvoeren van operationele capaciteiten (bijv. afstemming). Berenschot constateert dan ook dat het niet te zeggen is wat het effect is van de output van de MRDH op de realisatie van haar doelstelling. Dit betekent dat het lastig is om de meerwaarde van het EV component te bepalen. Veel van de prestaties van de MRDH zijn niet uit te drukken in een daadwerkelijk beter economisch vestigingsklimaat, waardoor de daadwerkelijke invloed van het EV component onduidelijk is en blijft.

Samenhang economische visie:

De economische visie die ook op de agenda staat vanavond (en het direct gevolg is van het onderzoek van Berenschot) geeft antwoord op de vraag over het 'wat' van EV component: wat willen we als regio nastreven? Daarbij is het passend om na te gaan 'hoe' we dit willen bereiken: welke vorm, instrumenten en financiering is hiervoor nodig? Hierbij is de rol (en steun) van gemeenten cruciaal, aangezien gemeenten het budget voor EV leveren. Er zijn een aantal verschillende scenario's denkbaar over de inrichting van het EV component, op basis van o.a. de begroting zoals te zien in de tabel. Er zijn dus meerdere 'knoppen' (subsidies, programmakosten, personeel) waaraan gedraaid kan worden, al is het ook denkbaar dat er meer knoppen toegevoegd kunnen worden.

Te bespreken met adviescommissie:

1. Aan welke 'knoppen' zou de adviescommissie het bestuur adviseren te draaien, in het licht van de rapporten van de Rekenkamer Rotterdam, Berenschot, de ingediende zienswijzen op het actieplan evaluatie en de concept visie op het Economisch Vestigingsklimaat?
 - a. Zijn er bijvoorbeeld bepaalde regelingen die de adviescommissie zou adviseren af te bouwen, of juist te intensiveren?
 - b. Zijn er knoppen die de adviescommissie zou willen toevoegen?
2. Hoe kijkt de adviescommissie aan tegen de financiering van het EV component? Zou er bijvoorbeeld gestreefd moeten worden naar:
 - a. Meer externe financiering?
 - b. Meer financiering door deelnemende gemeenten?
 - c. Afschaling van bepaalde onderdelen om inwonerbijdrage te verlagen?
 - d. Andere financieringsbronnen?

Onderwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat

Bestuurlijk trekker	Mw. Zwart
Portefeuille	Innovatie (& digitalisering)
Aard bespreking	Adviserend

Gevraagd aan de adviescommissie

Het algemeen bestuur te adviseren op de concept-ontwerp visie economisch vestigingsklimaat.

Context

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) werkt met haar 21 gemeenten aan een toekomstbestendige economie en een krachtig vestigingsklimaat. Gelet op actuele en toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen – zoals vergrijzing, energietransitie, arbeidsmarktkrapte en ruimtedruk – is het noodzakelijk om te komen tot een gedeelde, langetermijnvisie op het economisch vestigingsklimaat. Deze visie is voortgekomen uit analyse van trends en opgaven tot 2050, inclusief brede consultatie van stakeholders en gebruik van feitenmateriaal per gemeente. Zij vormt samen met de Mobiliteitsvisie de kern van de strategische koers van MRDH.

Relatie met de Strategische Agenda

De visie werkt de opgaven uit de Strategische Agenda 2023-2026 uit:

- Groei van de regio: door slimme, duurzame ruimtelijke ontwikkeling;
- Vernieuwing van de regio: door technologische innovatie en versterking van economische clusters;
- Kwaliteit van de regio: door versterking van brede welvaart en economische weerbaarheid.

Motivering

Op 4 juni jl. heeft de adviescommissie haar eerste reflecties meegegeven op het eerste concept van de visie. Op 11 juni jl. heeft de bestuurscommissie EV het concept besproken. Op basis van de reflecties is een verdere verscherping in focus aangebracht ten aanzien van de strategische keuzes en de rol van MRDH daarin.

Met de economische visie wordt ingezet op 3 ambities:

Het vergroten van het verdienvermogen van de regio. Het vormt de basis voor brede welvaart: eerst verdienen, dan verdelen. Om het verdienvermogen van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag toekomstbestendig te maken, zijn investeringen in transitie van de regionale clusters:

- Duurzaam Maritiem & Haven

- Hightech Horticulture
- Innovatieve en Hoogwaardige Maakindustrie
- Digitale Technologie & Veiligheid
- Overheid / Vrede / Recht

noodzakelijk en moeten sleuteltechnologieën daarbij ondersteunen.

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag heeft veel kansen en sterke sectoren, maar dit leidt niet altijd tot optimale economische uitkomsten. Het aanjagen van (onbenut) potentieel kan door het verder verbeteren van de onderlinge samenwerking en afstemming en door gezamenlijk strategischer te handelen. Door de samenwerking te versterken, scherpe keuzes te maken voor wat betreft de inzet van de regio én vernieuwing van het (financieel) instrumentarium kunnen we de economische kracht van de metropoolregio optimaal benutten.

Door betere aansluiting van het arbeidspotentieel op de economische behoefte wordt de veerkracht van de regio versterkt. Groei is pas duurzaam als iedereen mee kan doen. De regio staat voor uitdagingen zoals vergrijzing, arbeidsmarktkrapte, ongelijke verdeling van kansen en woningnood. Onderwijs speelt hierin een cruciale rol: het verhoogt de arbeidsproductiviteit, verkleint mismatches op de arbeidsmarkt en bereidt mensen voor op technologische en maatschappelijke veranderingen.

Om deze ambities te realiseren worden drie strategische keuzes voorgesteld:

1. Ruimte voor werken

Goede werklocaties zijn cruciaal voor werkgelegenheid, innovatie en brede welvaart. Voorgesteld wordt te kiezen om de schaarse ruimte vooral in te zetten voor economische clusters die bijdragen aan het regionale profiel en maatschappelijke opgaven. Niet elke functie past overal; daarom is actieve sturing nodig.

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag fungeert als katalysator: bundelt energie, geeft richting en versnelt acties.

De focus ligt daarbij op strategische keuzes, verbetering van ruimtelijke kwaliteit en toekomstbestendige locaties, goed verbonden met openbaar vervoer en duurzame bereikbaarheid.

Meer nadruk op toegevoegde waarde voor economische clusters. Werklocaties worden gemengd, duurzaam en goed ingebed in hun omgeving. MRDH zet hiervoor in op samenwerking, kennisdeling, gerichte investeringen en ruimte voor startups en scale-ups.

2. Innovatie en technologie als gamechanger

Er wordt voorgesteld te kiezen om innovatie actief te richten op het versterken van het regionale verdienvermogen binnen economische clusters. Door sleuteltechnologieën (zoals AI, biotech en kwantum) toe te passen op maatschappelijke uitdagingen, ontstaan nieuwe marktkansen. De Metropoolregio Rotterdam Den Haag zet in op het oplossen van knelpunten die het startup- en scale-upklimaat belemmeren, zoals ruimtegebrek, netcongestie, versnippering en beperkte toegang tot talent en kapitaal. Dit sluit aan bij Europese aanbevelingen om concurrentiekracht te versterken via technologische innovatie en samenwerking.

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag neemt initiatief waar urgentie is, maar actie ontbreekt.

De organisatie toont leiderschap en stuurt op gerichte versterking van regionale ecosystemen en clusters.

De aanpak verschuift van brede ondersteuning naar doelgerichte, strategische inzet. In plaats van losse projecten kiest MRDH voor integrale programma's rond regionale sterktes (bijv. hightech, digitalisering, glastuinbouw). Er komt meer focus, prioritering en samenwerking tussen economie, ruimte, onderwijs en arbeidsmarkt. MRDH neemt nadrukkelijker positie in waar markt of gemeenten achterblijven, met het oog op toekomstbestendige groei.

3. Versterken arbeidspotentieel van de toekomst

Onderwijs is cruciaal voor een toekomstbestendige economie. Er wordt voorgesteld om in te zetten op competenties die essentieel zijn voor innovatie en groei in de regionale clusters, zoals digitale vaardigheden, ondernemerschap en aanpassingsvermogen. Door koppeling van kwetsbare gebieden aan de economische clusters wil de Metropoolregio Rotterdam Den Haag meer arbeidspotentieel ontsluiten voor een sterk verdienvermogen. Hierbij ligt de focus op gebieden waar achterstanden en economische kansen samenkomen.

MRDH is aanjager: een actieve verbinder die lokale initiatieven koppelt aan regionale economische doelen.

De focus ligt op samenwerking en opschaling voor meer impact.

MRDH kiest voor focus in plaats van brede benadering. Niet het hele onderwijsveld, maar juist de vaardigheden die cruciaal zijn voor clusters krijgen prioriteit. De aanpak verbindt onderwijs, arbeidsmarkt en ruimte op plekken zoals innovatiecampussen, met aandacht voor duurzame bereikbaarheid. MRDH stuurt daarom op gerichte, gebiedsgerichte investeringen waar sociaal en economisch samenkomen – met als doel versterking van zowel brede welvaart als economisch fundament.

Nb: Tekst concept-ontwerp visie wordt nog geredigeerd door een tekstschrijver; conceptkaart regioprofiel en indicatieve lijst sectoren wordt tegelijkertijd definitief gemaakt.

Aanpak: gebiedsgerichte aanpak en vernieuwen instrumentarium

Er wordt een gebiedsgerichte aanpak voorgesteld, waarbij gemeenten en partners samenwerken aan mobiliteit, ruimte en economie. Per gebied worden bindende afspraken gemaakt, met maatwerk voor lokale context en regionale doelen. Mobiliteitscorridors zoals de Oude Lijn vormen een belangrijk uitgangspunt. Doel is samenhang tussen ruimte, mobiliteit en human capital per economisch cluster.

Verder wordt voorgesteld een omslag te maken naar programmatische, strategische investeringen op plekken waar opgaven samenkomen. Hiervoor wordt actief ingezet op nieuwe financieringsbronnen (publiek én privaat), proactieve lobby richting Rijk en EU, en meerjarige afspraken met gemeenten. Verkend wordt hoe de Inwonerbijdragen in 10 jaar tijd kunnen worden afgebouwd naar een niveau waarbij dit alleen de apparaatslasten hoeft te dekken en een deel van de investeringslasten.

De huidige focus van de Bijdrageregeling Economisch Vestigingsklimaat (kortlopende financiering op projectbasis, met cofinanciering als harde eis) is te versnipperd en mist strategische impact. Voorgesteld wordt deze te herzien naar een programmatische aanpak met meerjarige, integrale investeringen en aansluiting op andere financieringsbronnen. Voor kleinschalige projecten met hoge maatschappelijke waarde binnen de stads- en dorpsverzorgende economie blijft een deel van het budget beschikbaar.

Vervolgproces

Uw advies wordt aangeboden aan het algemeen bestuur om te betrekken bij het verzoek om de concept-visie vrij te geven voor zienswijze door de 21 gemeenteraden van de MRDH van 15 september tot 3 november 2025. Het algemeen bestuur zal naar aanleiding daarvan u informeren hoe zij met het advies zijn omgegaan.

Bijlagen

1. Concept-ontwerp visie op het economisch vestigingsklimaat
2. Concept agendapost voor het algemeen bestuur van 12 september 2025

Gevolgte procedure

Bestuurscommissie	9 juli 2025
Dagelijks bestuur	n.v.t.
Zienswijzetermijn	n.v.t.

Verdere procedure

Zienswijzetermijn	15 september tot 3 november 2025
Bestuursperiode	2025
Dagelijks bestuur	2 september 2025
Algemeen bestuur	12 september 2025
Anders, te weten	n.v.t.

Contactpersoon

- Naam: Cees Stoppelenburg
- Telefoonnummer: 06 288 37 350
- Mailadres: c.stoppelenburg@mrdh.nl

CONCEPT

Inhoud

0. Samenvatting	3
1. Inleiding	4
2. Opgaven	8
2.1 Uit de Strategische Agenda	8
2.2 Uitdagingen omzetten in kansen	11
2.3 Economisch profiel van de regio	12
3. Dromen	15
3.1 Drie ambities	15
3.2 Ons droombeeld: stip op de horizon	15
3.3 Van visie naar keuzes	17
4. Durven kiezen	18
4.2 3 keuzes, één strategie	18
Keuze 1: Ruimte voor werken	19
Keuze 2: Innovatie en technologie als gamechanger	20
Keuze 3: Versterken arbeidspotentieel van de toekomst	22
5. DOEN – Van Visie naar Verandering	24
5.1 To do-lijst Keuze 1	24
5.2 To do-lijst Keuze 2	25
5.3 To do-lijst Keuze 3	26
6. Aanpak	28
6.1 Gebiedsgerichte aanpak	28
6.2 Nieuwe financieringsbronnen	28
6.3 Aanpassen Bijdrageregeling	29
7. Bijlagen	30
Bijlage Korte beschrijving van de regionale clusters	30
Bijlage Regionaal Profiel in beeld	35
Bijlage Sectoren binnen clusters / Hotspots (indicatief)	36

0. Samenvatting

In 2050 moet de metropoolregio Rotterdam Den Haag een regio zijn die internationaal vooroploopt: innovatief, duurzaam, sociaal rechtvaardig én economisch sterk. Die ambitie komt niet uit de lucht vallen – de regio heeft namelijk alles in huis om dat waar te maken. Van de wereldhaven van Rotterdam tot de hightech glastuinbouw in het Westland, van het Innovatiedistrict Delft tot internationale rechtspraak in Den Haag. Dit is een regio met ongekende potentie.

Toch staat die positie onder druk. Uitdagingen als vergrijzing, ruimtegebrek, krapte op de arbeidsmarkt en sociale ongelijkheid vragen om keuzes. De MRDH kijkt daarom vooruit en presenteert een gezamenlijke langetermijnvisie op het economisch vestigingsklimaat. Niet als los beleidsdocument, maar als richtinggevend verhaal voor hoe 21 gemeenten samen willen bouwen aan een sterke toekomst.

Centraal in deze visie staan vijf economische motoren – Duurzaam Maritiem & Haven, Hightech Horticulture, Innovatieve en Hoogwaardige Maakindustrie, Digitale Technologie & Veiligheid en Overheid / Vrede / Recht – die de regio internationaal onderscheidend maken.

Een sterk vestigingsklimaat draait om sterke steden en dorpen, goede voorzieningen, gezonde stads- en dorpsverzorgende economie en samenwerking in en tussen tussen clusters, mkb en onderwijs. Investerings in innovatie, werklocaties en scholing versterken economie en werkgelegenheid. Maar de potentie van deze clusters komt pas echt tot bloei als ze ondersteund worden door drie strategische keuzes:

1. **Ruimte voor werken**, door slim om te gaan met schaarse ruimte;
2. **Innovatie en technologie als gamechanger**, door transities in de regionale cluster te stimuleren (sleuteltechnologieën);
3. **Versterken arbeidspotentieel van de toekomst**, zodat bedrijven voldoende en juist opgeleid personeel kunnen aantrekken om te kunnen innoveren en te groeien.

De kracht van deze regio zit niet alleen in economische cijfers, maar juist in de combinatie van kennis, ruimte, infrastructuur en mensen. Veel gebeurt al, maar het volle potentieel wordt nog niet benut. Daarom is samenwerking geen optie, maar een kans! Door met één stem te spreken en elkaar te versterken, kan de regio doorgroeien tot een plek waar bedrijven zich willen vestigen en mensen graag willen ondernemen.

De MRDH heeft de schaal, de inhoud en de ambitie – nu is het tijd om samen te handelen. Want deze regio heeft de potentie, en de toekomst vraagt erom.

De MRDH werkt niet als losse gemeenten, maar als één collectief. Daarbij nemen wij heldere rollen op ons:

- Als aanjager koppelen we actief lokale initiatieven aan regionale economische doelen
- Als katalysator versterken we bestaande initiatieven en brengen we versnelling aan waar nodig.
- Als initiatiefnemer nemen we regie op thema's en plekken waar de potentie groot is, maar beweging nog uitblijft.

Dit doen wij samen met de stakeholders. De kracht van de regio zit in mensen, kennis, ruimte en verbinding. Als die elementen goed worden afgestemd, komt het volle potentieel tot bloei.

1. Inleiding

Voortzetting van de koers

De 21 gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)¹ werken samen aan het vernieuwen van de economie en het verbeteren van de bereikbaarheid. Wij zetten daarvoor bewust de koers uit de Strategische Agenda van 2023 voort. Deze koers richt zich op een toekomstbestendige ontwikkeling van de regio – precies waar de huidige, snel veranderende maatschappelijke context om vraagt.

De maatschappelijke context

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag is een van de economische kerngebieden van Nederland. Met onder meer de wereldhaven van Rotterdam als logistieke en industriële hub, de internationale stad van vrede en recht Den Haag, technologische innovatie in en rond Delft en de internationale glastuinbouw is de regio internationaal verbonden en economisch veelzijdig en toonaangevend.

Maar de druk neemt toe. Geopolitieke onzekerheid, vergrijzing, ruimte- en arbeidsmarktkrapte, stagnerende verduurzaming en toenemende ongelijkheid zetten de economische positie en brede welvaart onder druk. De OESO wees al eerder op het belang van regionale samenwerking voor veerkracht, innovatie en gelijke kansen. Die oproep is nu urgenter dan ooit. Door gezamenlijk op te treden, benutten we kansen om bij te dragen aan het oplossen van problemen. Zo dragen we bij aan de transitie van de regio.

Daarom deze visie op het economisch vestigingsklimaat!

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag is als verlengd lokaal bestuur dé samenwerking van de 21 gemeenten om de collectieve kracht van de regio te bundelen.²

Gemeenten voeren economisch beleid. De Gemeentewet vormt een bestuurlijk fundament voor een lokaal beleid dat economische groei en sociale veerkracht met elkaar verbindt. Denk aan taken op het gebied van economische ontwikkeling, zoals het bevorderen van lokale bedrijvigheid, het handhaven van eerlijke concurrentie en het scheppen van ruimte voor ondernemen. Tegelijkertijd overstijgen veel economische opgaven het lokale niveau: arbeidsmarkt, bereikbaarheid, woningbouw en verduurzaming vragen om afstemming en samenwerking.

De Metropoolregio beschikt over sterke economische clusters – van de Mainport tot de Greenports – die van cruciaal belang zijn voor de nationale, regionale én lokale economie. Deze clusters vormen de motor van innovatie, werkgelegenheid en internationale

¹ De netwerkorganisatie Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) is in 2014 opgericht om samen met de 21 gemeenten van de regio, mede-overheden en netwerkpartners van kennisinstellingen en het bedrijfsleven te zorgen voor een aantrekkelijke regio waar inwoners, bedrijven en bezoekers met plezier zich willen vestigen, werken, wonen en recreëren. Zie de bijlagen voor een organogram van de MRDH in de praktijk. Spreken we van 'we' in deze visie, doelen we op deze samenwerking van gemeenten en partners in de regio.

² <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR321443>

concurrentiekracht. Tegelijkertijd staan zij voor grote transitieopgaven, zoals verduurzaming, digitalisering en het toekomstbestendig maken van de arbeidsmarkt.

Om deze sleutelrol te behouden en te versterken, bundelen de 21 gemeenten in de regio hun krachten. Zij kiezen bewust voor meer focus, samenhang en een intensievere samenwerking. Want de opgaven van vandaag – of het nu gaat om economische weerbaarheid, woningbouw, mobiliteit of klimaat – overstijgen gemeentelijke grenzen. Alleen door collectieve kracht kunnen we structureel het verschil maken. We zetten daarom in op het versterken van de vijf clusters, door de juiste randvoorwaarden te creëren voor hun groei.

Samenwerking is geen keuze, maar een noodzaak. Het stelt de regio in staat om met één stem op te treden richting andere overheden, zoals het Rijk en Europa. Dat versterkt de lobby, vergroot de slagkracht en zorgt voor meer impact. De regio wordt zo een betrouwbare en daadkrachtige partner in het realiseren van nationale en Europese ambities.

De verbinding tussen lokale opgaven en bovenregionale doelen is essentieel. Want of het nu gaat om beter openbaar vervoer, een inclusieve arbeidsmarkt of een toekomstbestendige economie: we hebben elkaar nodig. Alleen samen houden we de treintjes rijdend, bouwen we aan veerkrachtige gemeenschappen en blijven we als regio sterk in een snel veranderende wereld.

Een regionale visie biedt een heldere lange termijn koers, wat vertrouwen geeft om te investeren in ons vestigingsklimaat.

Vestigingsklimaat als voorwaarde

Een sterk economisch vestigingsklimaat is belangrijk voor bedrijven, kennisinstellingen én inwoners, omdat het de basis legt voor innovatie, werkgelegenheid, brede welvaart en het gezamenlijk aanpakken van maatschappelijke vraagstukken."

De vraagstukken van deze tijd vragen om krachtig optreden. In deze visie richten wij ons daartoe op het economisch vestigingsklimaat.³

Het economisch vestigingsklimaat bepaalt of een regio aantrekkelijk is om te ondernemen, investeren en innoveren. Het gaat om de fundamentele voorwaarden die bedrijven nodig hebben: toegang tot talent, kapitaal, infrastructuur (digitaal en fysiek) en ruimte, betrouwbare regels en een stabiele omgeving. Maar het is méér dan economie — een sterk vestigingsklimaat is een hefboom voor brede welvaart. Het creëert banen, versterkt leefbaarheid en vergroot de veerkracht van onze samenleving. Zonder een krachtig economisch vestigingsklimaat geen bloeiende regio.

³ Het economisch vestigingsklimaat is het geheel van economische, institutionele en sociaal-culturele omstandigheden in een bepaald gebied die bepalen in hoeverre het voor bedrijven aantrekkelijk is om zich daar te vestigen, te investeren en duurzaam te ondernemen. Dit omvat zowel fysieke, beleidsmatige en financiële factoren zoals infrastructuur, belastingen, beschikbare financiering, regelgeving en arbeidsmarkt, als immateriële aspecten zoals innovatieklimaat, ondernemerschapscultuur en bestuurlijke betrouwbaarheid. Deze definitie verbindt de harde vestigingsfactoren (zoals kosten en infrastructuur) met de zachte elementen van het bredere ondernemingsklimaat, en biedt zo een compleet beeld van wat een locatie aantrekkelijk maakt voor bedrijven.

We hebben potentieel

De metropoolregio heeft het potentieel. Met een aandeel van ca. 15% in het bruto binnenlands product (BBP) is de metropoolregio Rotterdam Den Haag een van de belangrijkste economische motoren van Nederland. Onze regio onderscheidt zich door een combinatie van toonaangevende (technologische) kennis en bedrijvigheid op het gebied van onder meer haven, tuinbouw en innovatieve maakindustrie. En dat allemaal dankzij sterke bedrijven, onderwijsinstellingen op alle niveaus en de aanwezigheid van kennisinstellingen zoals TNO, Deltares en academische ziekenhuizen. En natuurlijk een sterk startup- en scaleup-ecosysteem.

De samenwerking binnen de MRDH heeft de afgelopen jaren al veel opgeleverd en de regio versterkt.⁴ Tegelijkertijd laten we nog steeds potentieel onbenut. In 2015 toonde de OESO al aan dat de regio 2% extra economische groei per jaar misloopt ten opzichte van vergelijkbare metropoolregio's.

Op basis van analyse

Om de economie van de regio goed te doorgronden hebben we onderzoek laten uitvoeren naar de feiten en cijfers van de regio (de uitgangspositie). Verder is een uitgebreide analyse opgesteld over de trends en ontwikkelingen richting 2050 die van invloed zijn op de economie van de regio en is een analyse uitgevoerd om de potenties van en opgaven voor de regio richting 2050 te duiden.⁵ Daarnaast is ook voor elke gemeente een factbook samengesteld met feiten en cijfers. Verder zijn ook veel gesprekken gevoerd met diverse stakeholders uit het veld, van onderwijs- en kennisinstellingen tot vertegenwoordigers van economische clusters. Ook is uitgebreid onderzoek gedaan naar de Brede Welvaart in deze regio⁶ en is gebruik gemaakt van onderzoek naar New Towns in deze regio.⁷

Een koers voor de lange termijn

In deze visie van de MRDH op het economisch vestigingsklimaat in de metropoolregio tot 2050 en verder presenteren we onze lange termijn aanpak. We tillen het onderwerp vestigingsklimaat uit de Strategische agenda en komen met een visie en plan voor de toekomst. Samen met de Mobiliteitsvisie vormen zij samen de bouwstenen voor de koers van de MRDH voor de komende jaren.

We doen het samen

⁴ Sinds 2015 heeft de MRDH zich ontwikkeld tot een krachtige economische samenwerkingspartner naast haar rol als vervoersautoriteit. Er is gericht geïnvesteerd in innovatieve bedrijventerreinen, de balans tussen werklocaties, en in programma's voor de digitale economie en duurzame technologie. Bedrijven kregen ruimte om te experimenteren, wat de samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden versterkte. Ook werd een regionaal campusnetwerk opgebouwd en kwamen er substantiële investeringen voor Leven Lang Ontwikkelen. Bestuurlijk groeide de MRDH uit tot een serieuze gesprekspartner op regionaal en landelijk niveau. Zo is de economische infrastructuur van de regio zichtbaar versterkt.

⁵ Birch (2025) : zie <https://mrdh.nl/project/visie-economisch-vestigingsklimaat>

⁶ Walter Manshanden, Frank van Oort & Henri L.F. de Groot, "Brede Welvaart in de MRDH en haar deelregio's: Een vergelijking met Nederland, MRA en Vervoerregio Amsterdam – Deelrapport II", NEO Observatory / Erasmus Universiteit Rotterdam / Vrije Universiteit Amsterdam, 3 december 2024.

⁷ <https://www.bureaulouter.nl/>

Samenwerken, zorgvuldig afstemmen, vernieuwen, realiseren – vanuit een regionale, gezamenlijke visie, met oog voor de lokale situatie, opgaven en nuances – dat is wat we gaan doen. Met de 21 gemeenten en partners in de regio geven we gezamenlijk leiding en nemen we het voortouw in het realiseren van onze droom. De metropoolregio door en voor iedereen, naadloos met elkaar verbonden, bloeiend en in evenwicht voor mens, economie en klimaat; dáár gaan we voor.

CONCEPT

2. Opgaven

De opgaven in de metropoolregio zijn niet nieuw, maar worden steeds uitdagender. We nemen drie regionale opgaven van de Strategische Agenda van 2023-2026 over. De groei, de vernieuwing en de kwaliteit van de regio. Daar werken we al aan. En we weten steeds beter waar het knelt. Laten we eerst naar die opgaven kijken en de uitdagingen ⁸ die daarbij horen. Om vervolgens kansen te zien en de koers erop af te stemmen.

2.1 Uit de Strategische Agenda

Groei van de regio

De metropoolregio telt momenteel circa 2,5 miljoen inwoners en verwacht er tot 2040 zo'n 400.000 meer – een groei van 16%. Een stad in omvang als Utrecht komt er in de regio bij. Deze groei stelt de regio voor grote ruimtelijke uitdagingen: er is meer vraag naar woningen, voorzieningen, energie-infrastructuur, werklocaties en een leefbare omgeving.

Relevante trends en ontwikkelingen: ruimtedruk en systeemgrenzen

De verwachte groei zorgt voor toenemende druk op wonen, werken, energie en leefomgeving. De energietransitie en circulaire economie vragen veel extra ruimte, net als de veranderende woningbehoefte door vergrijzing en kleinere huishoudens. Binnen onze clusters staat de ontwikkeling van (technologische) startups, scale-ups en marktleiders onder druk door gebrek aan bedrijfsruimte. Ruimtelijke functies moeten steeds slimmer gecombineerd worden. Volgens toekomstscenario's is er drie keer zoveel ruimte nodig als beschikbaar. De kernopgave: niet alleen groeien, maar fundamenteel anders en efficiënter omgaan met ruimte voor een duurzame en welvarende toekomst.

Potenties van de regio: slim en meervoudig ruimtegebruik

De metropoolregio Rotterdam Den Haag biedt, ondanks ruimtedruk, veel kansen voor kwalitatieve ruimtelijke ontwikkeling. De compacte, goed verbonden steden maken slimme verdichting mogelijk, terwijl verouderde gebieden ruimte bieden voor herontwikkeling tot gemengde, leefbare omgevingen. Strategische locaties zoals de haven, campussen en innovatiedistricten bieden hoge economische waarde. Het groenblauwe netwerk versterkt ecologie, recreatie en klimaatadaptatie. De sleutel ligt in beter benutten van bestaande ruimte door slimme combinaties en regionale afstemming, niet in méér ruimte zoeken.

⁸ Deze uitdagingen zijn aangrijpingspunten om in Hst. 5 te vertalen naar concrete acties.

Uitdagingen naar 2050: scherpe keuzes, slimme verdichting en inclusieve groei

- Stedelijk verdichten bij OV-knooppunten om economische ruimte te bieden in de nabijheid van wonen.
- Noodzaak tot prioritering van ruimtelijke claims: woningbouw, bedrijvigheid en infrastructuur botsen om schaarse ruimte.
- Versterking van regionale samenwerking, zodat kennis, ruimte en investeringen effectief worden gecombineerd.

Vernieuwing van de regio

We moeten (blijven) vernieuwen. Nieuwe technologieën vragen om slimme innovaties omdat ze bestaande processen ingrijpend veranderen. Om hun potentieel echt te benutten, zijn creatieve oplossingen nodig die technologie koppelen aan maatschappelijke behoeften, zoals bijv. in zorg, energie of mobiliteit. Zo ontstaan efficiëntere, duurzamere en mensgerichte toepassingen. En uiteraard draagt het bij aan verdienvermogen regio. Nieuwe technologieën vragen om andere vaardigheden en slimme innovaties. De regio zet in op een toekomstbestendige economie door onderwijs en arbeidsmarkt beter te verbinden, in te zetten op innovatie, en het mkb te versterken.

Relevante trends: technologie, transitie en talent

De economie van de regio bevindt zich in een fundamentele transformatie. Technologieën zoals AI, slimme productie en waterstoftechniek versnellen de economische ontwikkeling, maar stellen ook eisen aan mens en systeem. Zo groeit de elektriciteitsvraag richting 2050 naar verwachting tot 2 à 3 keer de huidige omvang, en moet het aandeel duurzame energiebronnen naar 90% van de elektriciteitsopwekking.

Tegelijkertijd vereist automatisering en digitalisering om- en bijscholing, omdat de taken binnen beroepen veranderen en de beroepen zelf mee evolueren. Dit stelt hogere eisen aan zowel studerenden als werkenden, aangezien de vraag naar cognitieve en analytische vaardigheden blijft toenemen.

Potentie: een innovatieve motor met internationale slagkracht

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag heeft een sterke economie met een bruto regionaal product van €107,5 miljard (15% van het nationaal bbp) en een hoog arbeidspotentieel. De regio blinkt uit in sectoren als zakelijke diensten, handel en nijverheid & energie, met hoge arbeidsproductiviteit en jaarlijks 40.000 instromers uit het onderwijs.

Er is grote groeipotentie in vijf economische clusters:

1. Duurzaam Maritiem & Haven: Belangrijk voor de energietransitie (waterstof, wind, circulaire industrie), met €23,7 miljard toegevoegde waarde en 385.000 banen. Grote kansen voor duurzame energie-logistiek.
2. Hightech Horticulture: Glastuinbouw levert €5,5 miljard op en 80.000 banen. Verdere groei wordt verwacht via digitalisering en internationale vraag.

3. Innovatieve en hoogwaardige Maakindustrie: Sterk in mechatronica en slimme systemen, goed voor €9 miljard en 85.000 banen. Veel potentie via Smart Industry, export en defensie-investeringen.
4. Digitale Technologie & Veiligheid: Focus op AI, cybersecurity en quantum met €4,4 miljard waarde en 44.000 banen. Groei via digitalisering in alle sectoren.
5. Overheid / Vrede / Recht: Den Haag als internationaal centrum levert 70.000 banen en versterkt kennis, diplomatie en internationale samenwerking. Groei in governance van digitale en maatschappelijke transitie.

De regio kent een sterk netwerk van incubators en andere programma's die een groot aantal technische startups voortbrengen binnen deze clusters. De regio fungeert als 'kraamkamer' voor het ontstaan en de ontwikkeling van een groot deel van deze bedrijven. Startups en scale-ups vormen een drijvende kracht in innovatie binnen de clusters en dragen zo bij aan het versterken ervan.⁹

Diverse fieldlabs en innovatieprojecten spelen een belangrijke rol om via samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden binnen de clusters innovaties te ontwikkelen en te implementeren.

De regio is uitstekend gepositioneerd om economische groei te combineren met innovatie, duurzaamheid en internationale relevantie

Uitdagingen richting 2050: bijscholen, verdichten, versnellen

De regio staat voor grote uitdagingen:

- Opleiden en omscholen – Ondanks veel talent zijn er tekorten in cruciale sectoren (zorg, techniek, ICT). Structurele samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid is nodig.
- Duurzame economie – Het energienet is overbelast, en de transitie naar waterstof en circulaire ketens vraagt ruimte en investeringen. Kennis benutten – Innovatie-ecosystemen moeten versterkt worden door betere samenwerking tussen kennisinstellingen, overheid en bedrijven.
- Duurzame bedrijventerreinen – Verduurzaming en circulaire werk- en productieketens zijn noodzakelijk.
- Slim ruimtegebruik en innovatie – Kennis en innovaties moeten beter worden opgeschaald, met scherpe keuzes in ruimtegebruik voor een toekomstbestendige economie.

Kwaliteit van de regio

Wil je vernieuwen, dan moet in ieder geval de basis op orde zijn. De behoefte aan een leefbare, gezonde, veilige en duurzame omgeving is niet nieuw, maar de urgentie stijgt. Grote uitdagingen zoals de onderhoudsopgave van de infrastructuur, de woningbouwopgave, de stikstofopgave, het klimaat en de groeiende logistiek leggen extra druk op het al zwaar belaste mobiliteitsnetwerk, de beschikbare ruimte en de kwaliteit van de leefomgeving. Tegelijkertijd groeit het besef dat economische ontwikkeling, bevolkingsgroei

⁹ <https://techleap.nl/impact/state-of-dutch-tech/>

en mobiliteit alleen waardevol zijn als ze hand in hand gaan met brede welvaart: het verbeteren van welzijn, gezondheid, leefbaarheid en toekomstbestendigheid voor iedereen.

Relevante trends en ontwikkelingen: groei arbeidsproductiviteit en duurzaam werk voor iedereen

De regio kent economische groei, zij het in een lager tempo dan andere regio's, en blijft daarbij achter op het gebied van brede welvaart en innovatie.

Potentie van de regio: kracht in kennis en koppeling

De regio beschikt over stevige fundamenteën. Met topinstellingen zoals TU Delft, Erasmus Universiteit en Erasmus MC en diverse campussen en 'innovatiehubs' heeft de MRDH-regio een grote kennisintensiteit. Jaarlijks stromen veel studenten in aan mbo, hbo en wo.¹⁰ Toch wordt die kennis nog onvoldoende benut: valorisatie (doorvertaling naar economie) blijft achter.

Daarnaast is er een groot arbeidspotentieel onderbenut: slechts 71,3% van de bevolking participeert op de arbeidsmarkt (landelijk: 73,1%) en het aandeel mensen met een laag inkomen is bovengemiddeld.

In de kern schuilt de kracht van de regio in het slim koppelen van wat al aanwezig is: mensen, kennis, ruimte en infrastructuur. De MRDH-regio heeft unieke schaalvoordelen – als platform van 21 gemeenten – om op economisch vlak synergie te creëren.

Uitdagingen richting 2050: investeren in mensen, balans en verbinding

Voor duurzame brede welvaart in de regio is een meervoudige aanpak nodig:

- Economische weerbaarheid versterken met samenhangend beleid en vertrouwen in de overheid.
- Arbeidsmarkt, onderwijs, wonen en mobiliteit integraal aanpakken voor een sterk vestigingsklimaat.
- Menselijk kapitaal beter benutten via onderwijs, bijscholing en aansluiting op de arbeidsmarkt, vooral in kraptesectoren.
- Regionale samenhang verbeteren via betere bereikbaarheid en samenwerking.
- Talent behouden met aantrekkelijk werk, woningen en voorzieningen.

Kortom: economische groei moet hand in hand gaan met sociale rechtvaardigheid en aanpassingsvermogen richting 2050. Dit vraagt een toekomstbestendig vestigingsklimaat.

2.2 Uitdagingen omzetten in kansen

De metropoolregio Rotterdam Den Haag groeit snel, maar ruimte, infrastructuur en voorzieningen kunnen die groei nauwelijks bijbenen. De ruimtevraag overstijgt ruimschoots

¹⁰ In totaal zijn er in 2023 rond de 210.000 studenten in het vervolgonderwijs actief in de metropoolregio. (Birch, 2025)

het aanbod, wat vraagt om slim, meervoudig gebruik van de beschikbare ruimte. Tegelijk transformeert de economie richting verdergaande digitalisering, waterstofgebruik en circulaire productie, maar wordt deze geremd door arbeidstekorten, netcongestie en onvoldoende benutting van kennis. Sociale ongelijkheid neemt toe doordat technologische vooruitgang, globalisering en flexibilisering vooral hoogopgeleiden en kapitaal bevoordelen. Beperkte toegang tot onderwijs, groeiende vermogensverschillen en achterblijvende regio's versterken die kloof verder. De regio heeft veel potentie, maar benut die pas volledig als onderwijs, economie, ruimte en mobiliteit beter worden verbonden en investeringen gericht worden ingezet. Er liggen dus voldoende uitdagingen om het vestigingsklimaat in onze regio te verbeteren. Maar ook kansen. De regio heeft een sterke economische basis met toonaangevende clusters die met gerichte keuzes van uitdagingen kansen maakt.

2.3 Economisch profiel van de regio

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag zet vol in op haar kracht als internationale innovatie- en vestigingsregio. De sleutel tot dit succes? Een toekomstbestendig vestigingsklimaat, waarin we als regio wereldklasse zijn. Met een focus op 5 regionale clusters^{11 12 13 14} met grote groeipotentie bouwen we voort op bestaande sterktes van de regio:

- Duurzaam Maritiem & Haven
- Hightech Horticulture
- Innovatieve en Hoogwaardige Maakindustrie
- Digitale Technologie & Veiligheid
- Overheid / Vrede / Recht

bouwen we voort op bestaande sterktes van de regio. De clusters versterken niet alleen het (toekomstig) verdienvermogen en brede welvaart, maar dragen ook bij aan (maatschappelijke) transitie zoals de energie- en voedseltransitie. Bovendien draagt de regio zo bij aan de nationale defensieopgave, bijvoorbeeld via cybersecurity, energiezekerheid en strategische infrastructuur. Zo ontstaat een toekomstbestendige en veerkrachtige regio.

Regionale clusters in verbinding met elkaar...

De regionale clusters in de regio versterken elkaar via gedeelde sleuteltechnologieën en transitie. Opgaven als digitalisering, cybersecurity en duurzaamheid verbinden sectoren als haven, tuinbouw, maakindustrie en overheid. Innovatie, kennis en internationale

¹¹ De clusters dragen direct bij aan de vijf missies: energietransitie en circulaire economie (maritiem, maakindustrie), landbouw, water en voedsel (horticulture), gezondheid (zorginnovatie), en veiligheid (cybersecurity). [Topsectoren, 2023](#)

¹² De regionale clusters zijn sterk verweven met sleuteltechnologieën die Nederland internationaal als innovatieland positioneren. Ze vertalen technologische doorbraken naar de praktijk: de maakindustrie gebruikt AI en mechatronica, de tuinbouw inzet biotechnologie en sensoren, het maritieme cluster werkt met groene chemie en data, en cybersecurity koppelt AI aan digitale veiligheid. Zo versterken de clusters niet alleen de economie, maar ook technologische vooruitgang.

¹³ Voor een korte beschrijving van de clusters wordt verwezen naar de bijlagen

¹⁴ De economische clusters sluiten aan bij de Nationale Technologie Strategie door hun bijdrage aan sleuteltechnologieën, strategische autonomie en oplossingen voor maatschappelijke opgaven zoals duurzaamheid, veiligheid en digitalisering.

Clusters die vragen om een sterk vestigingsklimaat...

Regionaal profiel (concept)

Talent is de groeimotor: investeer in onderwijs en de koppeling tussen leren en werken. Bereikbaarheid is cruciaal voor samenwerking en economische kracht. Innovatie vraagt om ruimte om sleuteltechnologieën toe te passen en sectoren te verbinden. Leefbaarheid vormt de basis: zonder goede woningen en voorzieningen geen aantrekkelijk vestigingsklimaat.

13

... en met oog voor de stads- en dorpsverzorgende economie

Een sterk vestigingsklimaat vraagt meer dan ruimte voor bedrijven: het draait ook om leefbare steden en dorpen met voldoende huisvesting, mobiliteit, zorg en ruimte voor recreatie en toerisme. Een goede stads- en dorpsverzorgende economie (alle relevante economische activiteiten ten behoeve van het functioneren van een stad of dorp) hoort daarbij. De vijf regionale clusters en de stadsverzorgende economie versterken elkaar.

De relatie is complementair (clusters trekken talent en verhogen de vraag naar voorzieningen), voordelig (goede voorzieningen zijn nodig om bedrijven en talent aan te trekken) en wederkerig (clusters brengen innovatie en werk terug de stad in).

Door te investeren in werklocaties, innovatie en scholing ontstaat een aantrekkelijker vestigingsklimaat.

Investeringen in innovatie in de regio komen niet alleen bij innovatieve koplopers maar ook bij het mkb terecht. Het mkb profiteert zo van innovatie in de regio. Daarnaast versterkt de focus op leefbare steden en dorpen ook de lokale economie waarin veel mkb actief is.

Kortom: sterke clusters kunnen niet zonder sterke steden en dorpen en een sterk mkb – en omgekeerd.

3. Dromen

We hebben de regionale opgaven in het vorige hoofdstuk benoemd. Dan de hamvraag: waar dromen we dan over, welke ambities hebben we?

In deze visie op het economisch vestigingsklimaat kijken we verder vooruit dan in de Strategische Agenda. We zetten in deze visie onze stip op de horizon voor de hele metropoolregio, voorbij 2050. We beginnen in dit hoofdstuk bij onze ambities, vertaald in een droombeeld, gestoeld op de uitdagingen en dus kansen. Daarna maken we deze droom concreet in strategische keuzes, vertaald naar een aanpak.

3.1 Drie ambities

Om te werken aan een excellent vestigingsklimaat formuleren wij drie stevige ambities.

Verdienvermogen vergroten: richt zich op het versterken van het verdienvermogen van de regio. Het vormt de basis voor brede welvaart: eerst verdienen, dan verdelen. Om het verdienvermogen van de metropoolregio Rotterdam Den Haag toekomstbestendig te maken, zijn investeringen in transitie van de regionale clusters noodzakelijk en moeten sleuteltechnologieën daarbij ondersteunen.

(Onbenut) potentieel aanjagen: draait om het beter benutten van de aanwezige economische kracht in de regio. Hoewel de metropoolregio Rotterdam Den Haag veel kansen en sterke sectoren heeft, worden deze onvoldoende benut door versnipperde samenwerking, gebrekkige afstemming en een tekort aan gezamenlijk strategisch handelen. Door vanuit de 21 gemeenten anders en beter samen te werken tussen overheden, sectoren, bedrijven en kennisinstellingen, kan het volledige potentieel worden ontsloten.

Aansluiting arbeidspotentieel op economische behoefte: Het gaat om mensen met de juiste vaardigheden en talent dat aansluit bij de behoefte van ondernemers in de regio. Als ondernemers mensen met de juiste vaardigheden kunnen vinden, kunnen zij groeien, neemt hun productiviteit toe en daarmee het concurrentievermogen van de regio. Gezien de arbeidsmarktkrapte is het belangrijk dat zoveel mogelijk mensen duurzaam kunnen bijdragen. Groei is pas duurzaam als iedereen mee kan doen.

Onderwijs speelt hierin een cruciale rol: het verhoogt de arbeidsproductiviteit, verkleint mismatches op de arbeidsmarkt en bereidt mensen voor op technologische en maatschappelijke veranderingen.

3.2 Ons droombeeld: stip op de horizon

In 2050 is de metropoolregio Rotterdam Den Haag uitgegroeid tot een plek van betekenis. Een regio die niet alleen (economisch) slim en sterk is, maar ook menselijk, eerlijk en uitnodigend. Onze metropoolregio is the place to be: een slimme, duurzame en verbonden regio. Hier stap je in Zoetermeer op de RandstadRail en sta je razendsnel op het strand van Hoek van Holland. In Delft testen studenten van de TU hun innovaties direct in het mkb van Vlaardingen en Barendrecht. En in het Westland draait de glastuinbouw op restwarmte van de haven en exporteert de opgedane kennis van de energie transitie richting waterstof.

Het is een regio die innovatie, duurzaamheid en verbondenheid ademt.

Droombeeld: een concurrerende metropoolregio met krachtig verdienvermogen

In 2050 is de metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) uitgegroeid tot een economisch krachtige en internationaal concurrerende regio, waarin brede welvaart en verdienvermogen hand in hand gaan. Het is een regio waar mensen willen wonen, werken, ondernemen en innoveren. Deze visie op een toekomstbestendig vestigingsklimaat vormt de logische vervolgstap op de maatschappelijke en economische opgaven uit hoofdstuk 2, en biedt richting aan de strategische keuzes die volgen.

Economische specialisatie en innovatiekracht

De MRDH onderscheidt zich met een aantal sterke economische clusters: Duurzaam Maritiem & Haven, Hightech Horticulture, Digitale Technologie & Veiligheid, Innovatieve en Hoogwaardige Maakindustrie en Overheid/Vrede/Recht. De ontwikkeling van sleuteltechnologieën is ondersteunend aan deze clusters. De clusters zijn verweven met mondiale transitie op het gebied van energie, digitalisering, veiligheid en voedselzekerheid – en leveren daarmee directe bijdragen aan zowel het nationaal als regionaal verdienvermogen.

De regio investeert gericht in kennis, technologie en innovatie-infrastructuren. Campussen, fieldlabs en onderzoeksnetwerken zijn goed verbonden en toegankelijk voor talent en ondernemers. Innovatie is geborgd in sterke publiek-private samenwerking, gericht op toepasbare oplossingen die maatschappelijke impact combineren met economische groei.

Aantrekkelijk vestigingsklimaat

Het vestigingsklimaat van de regio is concurrerend: met een goed opgeleide beroepsbevolking, actief samenwerkende innovatieve clusters, voldoende en bereikbare werklocaties, en een goede leefkwaliteit. Bedrijven kiezen bewust voor deze regio vanwege de nabijheid van internationale markten, de aanwezigheid van kennisinstellingen en een adaptieve, inclusieve arbeidsmarkt. Overheden faciliteren deze ontwikkeling via slimme investeringen in ruimte, onderwijs, innovatie, bereikbaarheid en samenwerking. Sterke steden en dorpen zijn daarbij de basis waarop de regionale clusters kunnen groeien. Goed onderwijs, mobiliteit, zorg en voorzieningen trekken talent aan, versterken de leefomgeving en maken economische ontwikkeling mogelijk. Tegelijk brengen de clusters werkgelegenheid, innovatie en investeringen terug de stad in. Wie inzet op economische kracht, moet ook investeren in leefkwaliteit – ze versterken elkaar.

Mobiliteit als motor van het vestigingsklimaat

Mobiliteit speelt een sleutelrol als randvoorwaarde voor het functioneren van het economisch systeem. Het mobiliteitssysteem is efficiënt, schoon en betrouwbaar – en gericht op het verbinden van talent, bedrijven, onderwijs en innovatie-ecosystemen. Werklocaties zijn goed bereikbaar via duurzame vervoersmodaliteiten, waarbij knooppunten fungeren als schakels tussen wonen, werken en leren. Dit ondersteunt een flexibele en wendbare arbeidsmarkt, en draagt bij aan de kwaliteit van het vestigingsklimaat.

De inzichten uit de Mobiliteitsvisie onderstrepen dat bereikbaarheid essentieel is voor de economische prestaties van de regio, maar alleen als deze gepaard gaat met slimme ruimtelijke inrichting, technologische ondersteuning en gedragsverandering. Mobiliteit is daarmee geen zelfstandige ambitie, maar een integraal onderdeel van het economische systeem.

Gericht op waardecreatie en toekomstbestendigheid

De regio kiest bewust voor een toekomstbestendige en inclusieve economie boven alleen focus op (korte termijn) economische groei. Dit vraagt om strategische inzet van schaarse ruimte, versterking van kennis- en innovatiecapaciteit, en investeringen in menselijk kapitaal. Maar steeds met het versterken van verdienvermogen als uitgangspunt.

De arbeidsmarkt is wendbaar en inclusief. Er is een goede aansluiting tussen onderwijs en de behoeften van het bedrijfsleven. Een leven lang ontwikkelen is vanzelfsprekend, en mensen krijgen de ruimte om mee te bewegen met technologische en economische veranderingen.

3.3 Van visie naar keuzes

Dit droombeeld is geen eindstation, maar een richtinggevend perspectief. Het vormt de verbindende schakel tussen de complexe opgaven die de regio kent, en de strategische keuzes die noodzakelijk zijn om economisch concurrerend, sociaal veerkrachtig en ecologisch houdbaar te blijven. In de volgende hoofdstukken wordt deze koers geconcretiseerd in strategische keuzes, gerichte maatregelen en een aanpak.

4. Durven kiezen

In hoofdstuk 3 hebben we onze droom neergezet. Om die droom te verwezenlijken moeten we durven kiezen.

4.2 Drie keuzes, één strategie....

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag bouwt mee aan een sterke economie én een veerkrachtige samenleving. De drie strategische keuzes versterken elkaar en brengen die visie tot leven. Met focus op het bijdragen aan het verdienvermogen van de 5 regionale clusters.

We maken 3 strategische keuzes om het vestigingsklimaat te versterken:

1. Ruimte voor werken
2. Innovatie en technologie als gamechanger
3. Versterken arbeidspotentieel van de toekomst

De 3 strategische keuzes zijn geen op zichzelf staande richtingen. Ze vormen samen één en zijn nodig voor een excellent vestigingsklimaat. In de regio gebeurt al veel. Gemeenten, bedrijven, onderwijsinstellingen en andere partners zetten zich dagelijks in voor een sterker vestigingsklimaat.

De MRDH bouwt daarop voort – met focus en regionale samenwerking en vanuit de volgende uitgangspunten:

- We maken scherpe keuzes. Onze inzet is altijd gericht op versterking van het regionale profiel en de vijf economische clusters. We kiezen bewust waar we onze rol nemen – niet breed, maar gericht.
- We organiseren niet alles zelf. Waar al beweging is, sluiten we aan. We versterken wat werkt, verbinden waar nodig en helpen versnellen als dat van meerwaarde is.
- We vullen aan waar het ontbreekt. Als bepaalde opgaven of initiatieven nu nog niet opgepakt worden, en ze zijn van strategisch belang voor het verdienvermogen van de regio, dan nemen wij initiatief.
- We werken samen, niet ernaast. We doen dit altijd in verbinding met bestaande netwerken en partners – zoals de provincie Zuid-Holland, het Rijk, YES!Delft, InnovationQuarter, de Economic Board Zuid-Holland, MoVe, de Verstedelijkingsalliantie en omliggende regio's.
- We houden het eenvoudig en doelgericht. Geen extra bestuurlijke drukte, maar slimme samenwerking en helderheid over onze inzet.

Veel gemeenten werken al aan verbeteringen. Maar wie samenwerkt, bereikt meer. Een gezamenlijke inzet van de 21 MRDH-gemeenten op het snijvlak van economie en mobiliteit versterkt de regionale slagkracht.

Zo draagt de MRDH bij aan een toekomstbestendige regio. Niet door zelf het voortouw overal te nemen, maar door daar op te treden waar we écht verschil kunnen maken.

Hieronder lichten we deze keuzes en rollen verder toe.

Keuze 1: Ruimte voor werken

Voldoende en kwalitatief sterke werklocaties zijn een belangrijke randvoorwaarde voor het verdienvermogen en de brede welvaart. Deze plekken bieden immers werkgelegenheid, en bieden ondernemers en bedrijven de ruimte om te produceren en te innoveren. Om ook in 2050 een regionale economie van internationaal formaat te blijven, is het nodig dat het vestigingsklimaat aantrekkelijk blijft en dat er voldoende ruimte blijft op werklocaties. De ruimte die daarvoor nodig is, is echter niet direct beschikbaar en schaars. De MRDH streeft er daarom naar om de schaarse ruimte zoveel mogelijk beschikbaar te stellen voor de regionale economische clusters en lokale economische clusters. Daarbij worden werklocaties aantrekkelijker gemaakt door onder andere voldoende groen, passende voorzieningen en bereikbaarheid. Werklocaties zijn belangrijk voor het verdienvermogen van de regio én de leefbaarheid van gebieden.

Rol

Katalysator: bundelen van lokale initiatieven tot regionale aanpak voor versterken en verbeteren van werklocaties
Focus: richting geven en versnellen door beleid en uitvoering zoals een verkenning naar een regionale ontwikkelingsmaatschappij voor grond en gebouwen

Wat doen we anders dan voorheen?

De MRDH blijft inzetten op onderlinge afstemming voor werklocaties, kennisdeling en programmering (zie o.a. de strategie bedrijventerreinen en de strategie kantoren), maar richt deze inzet nadrukkelijk op de meerwaarde voor de regionale economische clusters. Daarbij is de ruimtedruk in onze metropoolregio onverminderd hoog. We staan voor samenkomende opgaven als woningbouw, energietransitie, circulaire economie en tegelijkertijd een tekort aan toekomstbestendige werklocaties. De fysieke ruimte is schaars, maar de behoefte aan plekken voor productie, dienstverlening en innovatie groeit.

Daarom maken we een duidelijke keuze: we sturen gericht op werklocaties die passen bij het economische profiel van onze regio en bijdragen aan brede welvaart. Niet alles kan overal. Dat vraagt om heldere keuzes en actieve sturing op de vestiging van bedrijven die vernieuwen, verduurzamen en bijdragen aan maatschappelijke opgaven. Dit geldt niet alleen voor bedrijventerreinen, maar ook voor kantorenlocaties, campussen en stadscentra. Door hierop te focussen, bouwen we aan sterke economische clusters die zowel internationaal concurrerend als lokaal relevant zijn.

Tegelijkertijd investeren we in de kwaliteit van werklocaties. In het verleden waren deze vaak monofunctioneel en gescheiden van andere stedelijke functies. De MRDH wil dit patroon doorbreken door werk te maken van aantrekkelijke, toekomstbestendige locaties die goed zijn ingebed in hun omgeving. Dat vraagt om een betere koppeling met ov-knooppunten, duurzame bereikbaarheid en een hoge ruimtelijke kwaliteit. We zetten hiervoor verschillende instrumenten in: stimuleringsmaatregelen, beleidsafspraken of – waar nodig – gerichte interventies via bijvoorbeeld een ontwikkelingsmaatschappij. Nadrukkelijk wordt ingezet op het bieden van ruimte aan startups en scaleups die bijdragen aan regionale economische opgaven, mondiale vraagstukken aanpakken én de regionale economie versterken. Dit versterkt het regionale mkb door meer samenwerking, extra opdrachten, toegang tot talent, een sterker economisch ecosysteem en nieuwe (internationale) kansen.

Keuze 2: Innovatie en technologie als gamechanger

De MRDH kiest ervoor om, samen met andere publieke en private partners in de regio, innovatie actief te richten op het versterken van het verdienvermogen van de regio in de economische clusters. Dit vraagt inzet op de maatschappelijke transitie én de vernieuwing van strategische economische clusters. Daarmee levert MRDH een gerichte bijdrage aan het versterken van het economisch vestigingsklimaat en het vergroten van het toekomstig verdienvermogen van de regio.

De regionale clusters zijn van grote betekenis voor het verdienvermogen van de regionale economie, maar staan ook voor urgente transitieopgaven. Innovatie gaat niet alleen over het ontwikkelen van technologische oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken, maar ook over het toepassen van (sleutel)technologieën om bedrijven productiever, duurzamer en winstgevender te maken. Dat versterkt het verdienvermogen van de economie.

Clusters bestaan uit bedrijven, veelal mkb, die opereren vanuit economische drijfveren. Voor deze bedrijven is ondersteuning bij het toepassen van technologie cruciaal om te kunnen

innoveren en concurrerend te blijven, ook als zij zich niet direct richten op maatschappelijke thema's.

De huidige aandacht voor technologie gedreven oplossingen binnen het innovatie-ecosysteem richt zich op een relatief kleine groep bedrijven. Een bredere benadering is nodig om ook het mkb te ondersteunen bij technologische toepassing en vernieuwing in de praktijk.

De regio kent verschillende netwerken en hotspots waarbinnen kennisinstellingen, bedrijven (startups, scale-ups en corporates) en overheden samenwerken aan innovatie. Denk aan de diverse incubators, fieldlabs, campussen en innovatiedistricten. Nabijheid, gelegenheid voor ontmoeting en bedrijfs- en onderzoeks- en praktijkruimte zijn essentiële componenten om deze uitwisseling mogelijk te maken. We versterken deze programma's, plekken en netwerken om innovatie binnen de clusters aan te jagen.

Uit de verkenning rondom het versterken van het startup/scaleup ¹⁵ klimaat zijn o.a. diverse obstakels bij ondernemers en ecosystemen geconstateerd. Scale-ups vinden moeilijk groei-ruimte en worden geremd door infrastructuurtekorten, zoals netcongestie en gebrek aan labs. De toegang tot overheidspartners is versnipperd, talent schaars, kapitaal beperkt en ondernemerschapsvaardigheden vaak onvoldoende ontwikkeld. Tegelijkertijd kent het ecosysteem zelf knelpunten: ondersteunende organisaties opereren onder druk, er is te weinig overzicht of data om effectief beleid te voeren, en versnippering belemmert samenwerking en schaal.

Deze keuze sluit ook aan bij de aanbevelingen uit het rapport van Draghi (2024) ¹⁶ over het versterken van het Europese concurrentievermogen. Technologische innovatie, publiek-private samenwerking en een actief industriebeleid zijn essentieel om de economische positie van Europa te waarborgen in een wereld van geopolitieke verschuivingen.

Rol

Initiatiefnemer: Neemt initiatief waar nog geen beweging is, maar de opgave wel urgent.
Focus: leiderschap en lef tonen waar nodig.

Wat doen we anders dan voorheen?

We maken een duidelijke omslag van breed ondersteunen naar doelgerichte inzet. Waar de Strategische Agenda vooral werkte vanuit sectorale opgaven en projectmatige samenwerking, kiezen we nu voor een strategische en gebiedsgerichte benadering. We richten ons expliciet op het versterken van het economisch fundament van de regio, door focus aan te brengen, te prioriteren en te sturen op synergie tussen economische kracht en ruimtelijke ontwikkeling.

In plaats van versnipperde initiatieven, zetten we in op integrale programma's rondom regionale clusters, zoals hightech maakindustrie, digitalisering, energie en duurzame

¹⁵ Startup en scaleup Agenda Zuid-Holland (in wording)

¹⁶ Mario Draghi, *Sovereignty, Security, Solidarity: Prosperity – High-Level Report on the Future of European Competitiveness*, Europese Commissie, april 2024.

glastuinbouw. Daarbij versterken we de koppeling met onderwijs, innovatie en arbeidsmarkt. We brengen partijen bij elkaar rond gedeelde economische ambities en sturen op langetermijnwaarde.

Ook kiezen we nadrukkelijker positie waar de markt of gemeenten nog niet bewegen, terwijl de maatschappelijke of economische opgave urgent is, steeds vanuit het regionale profiel.

Keuze 3: Versterken arbeidspotentieel van de toekomst

In een regio met een grote diversiteit aan onderwijsinstellingen, snelgroeiende technologische ontwikkelingen, toenemende vergrijzing en sociale ongelijkheid, is onderwijs geen afzonderlijk thema – het is de sleutel tot een toekomstbestendige economie. Onderwijs is de motor onder onze regionale economische clusters. Zonder goed opgeleid, ondernemend talent kunnen deze clusters zich niet vernieuwen, groeien of internationaal concurreren.

Daarom kiest de MRDH voor een inzet gericht op innovatieve campussen en innovatiedistricten, gekoppeld aan de regionale economische clusters, in samenwerking met het bedrijfsleven en het onderwijs/ kennisinstellingen. Met focus op programma's die innovatie en ondernemerschap stimuleren en daarmee bijdragen aan vaardigheden van werknemers die nodig zijn voor de werkgevers.

We richten ons nadrukkelijk op programma's waar bij voorkeur de gehele onderwijswaaier (MBO, HBO én WO) actief is en gestimuleerd wordt om samen te werken aan technologische innovaties.

Vanuit economisch perspectief wil de MRDH stimuleren dat bestaande sociale, ruimtelijke en economische inspanningen beter op elkaar aansluiten. Niet door over te nemen wat gemeenten of maatschappelijke organisaties doen, maar door kansen zichtbaar te maken en verbindingen te leggen met de regionale economie. Scholing en toegang tot werk zijn cruciale schakels om mensen ondernemend mee te laten doen.

We voeren niet uit, maar kunnen wel richting geven, samenbrengen en agenderen. Juist door het toevoegen van het economisch perspectief aan sociaal-maatschappelijke vraagstukken, kunnen we bijdragen aan een stevig fundament onder de regionale economie.

Rol

Aanjager: actieve verbinder die lokale initiatieven weet te koppelen aan regionale economische doelen

Focus: door samenwerking/opschaling versterken resultaten

Wat doen we anders dan voorheen?

Waar veel partijen breed inzetten op onderwijs en arbeidsmarkt, kiest de MRDH bewust voor focus. Wij richten ons op innovatie campussen en innovatiedistricten. Dit versterkt de aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven, zodat cruciale kennis en vaardigheden voor de

vijf economische clusters aanwezig zijn. Geen allesomvattende benadering, maar scherpe keuzes voor clusters die het toekomstig verdienvermogen van de regio bepalen.

Onze aanpak richt zich niet op het opleiden alleen. Minstens zo belangrijk is *waar* leren plaatsvindt. Daarom brengen we onderwijs, arbeidsmarkt en ruimte samen op innovatie campussen en innovatiedistricten – plekken waar het bedrijfsleven, onderwijs/ kennisinstellingen, werklocaties en maatschappelijke opgaven samenkomen en die goed bereikbaar zijn met duurzaam vervoer. Juist daar ontstaat de voedingsbodem voor talentontwikkeling die brede welvaart en economische kracht versterkt.

En waar mogelijk realiseren we interactie tussen deze campussen en innovatiedistricten en gebieden/ inwoners waar economische uitdagingen in kansen kunnen worden omgezet. Dit door economisch perspectief toe te voegen aan gebieden waar kwetsbaarheid en potentie samenkomen. Hiermee versterken we niet alleen de leefkwaliteit/ brede welvaart, maar ook het verdienvermogen van de regio.

CONCEPT

5. DOEN – Van Visie naar Verandering

In dit hoofdstuk gaan we in op de acties om onze droom te verwezenlijken: een to do-lijst voor de samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag voor de komende 5-10 jaar. We bepalen in 2026 wanneer en hoe we de acties uitvoeren en houden daarbij rekening met logische, natuurlijke momenten. Bijvoorbeeld door aan te sluiten bij acties die voortkomen uit andere trajecten, zoals NOVEX Zuidelijke Randstad, Novex Rotterdamse Haven, en de Strategie Bedrijventerreinen MRDH 2023-2030 en de Strategie Kantoren MRDH 2025-2035.

Zie het als een to do-lijst voor de samenwerkende gemeenten van de MRDH voor de komende 5-10 jaar. Deze worden verder uitgewerkt in uitvoeringsprogramma's. Aan deze uitvoeringsprogramma's zullen ook meetbare en concrete resultaten worden gekoppeld.

5.1 To do-lijst Keuze 1

Ruimte voor werken

Strategisch inzetten van werklocaties voor de regionale en lokale clusters

- Herstructurering van bedrijventerreinen

De MRDH zet zich in voor herstructurering van bedrijventerreinen zodat deze aantrekkelijker worden voor de clusters. De MRDH onderzoekt of een regionale ontwikkelingsmaatschappij voor grond en gebouwen ingezet kan worden om de herstructureringsopgave voor bedrijventerreinen te versnellen en ruimte te creëren voor toekomstbestendige economische groei. Door bestaande bedrijventerreinen te herontwikkelen wordt de kwaliteit van de panden en omgeving vergroot en kan er beter gestuurd worden op bedrijvigheid die aansluit bij het economisch profiel van de regio.

- Nieuwe werklocaties zoals aanleg nieuwe bedrijventerreinen

De MRDH maakt afspraken hoe nieuwe bedrijventerreinen een bijdrage kunnen leveren aan de regionale economische clusters, bijvoorbeeld door eisen in het uitgifteprotocol op te nemen.

MRDH-rol:

- *Katalysator*: ondersteunt herontwikkeling met kennis en programmering.

Regionaal platform voor kennisdeling en – ontwikkeling werklocaties

Versnelling en kwaliteit van gebiedsontwikkeling vraagt om structurele kennisuitwisseling tussen partijen. Sneller leren en beter afstemmen zorgt dat clusters eerder over kwalitatieve locaties beschikken, wat de vestigingsbereidheid en schaalbaarheid direct versterkt. De MRDH zet zich in kennisontwikkeling- en deling, zoals het beter benutten van bedrijventerreinen, hoe functiemenging in de praktijk mogelijk kan worden gemaakt en hoe we ruimtelijk kunnen sturen op het economisch profiel van de regio. De afgelopen jaren heeft de MRDH al veel expertise opgebouwd en/of toegankelijk gemaakt via een ambtelijk

netwerk en blijft dit voortzetten. Hierbij zal de MRDH de komende jaren de netwerkfunctie waar mogelijk uitbreiden met relevante partijen.

MRDH-rol:

- *Katalysator*: vertaalt leerpunten naar beter beleid en uitvoeringskracht.

Regionale afstemming en monitoring over passende ruimte voor werklocaties

De MRDH heeft de rol om regionale afstemming te verzorgen over passende ruimte voor werklocaties via regionale advisering en programmering. Regionale afstemming is ook een vereiste vanuit de provincie Zuid-Holland bij wijzigingen in gemeentelijke bestemmingsplannen van werklocaties.

5.2 To do-lijst Keuze 2

Innovatie en technologie als gamechanger

Gerichte innovatieprogramma's rond sleuteltechnologieën

In de regio lopen al veelbelovende initiatieven waarin sleuteltechnologieën zoals AI, quantum, robotica, biotech of energieopslag worden toegepast op maatschappelijke en economische uitdagingen. Die energie willen we versterken. We sluiten aan bij bestaande programma's en partnerschappen – en waar dat ontbreekt, zetten we samen met betrokken partijen iets nieuws op.

We richten ons op versterking van technologische doorbraken (ontwikkeling en toepassing in bedrijfsleven) voor de regionale clusters die bijdragen aan het verdienvermogen van de regio. Altijd met oog voor de economische kracht van de clusters, maar ook voor de crossovers tussen sectoren.

MRDH-rol:

Initiatiefnemer waar nog bestaande initiatieven niet of onvoldoende bijdragen aan het vestigingsklimaat.

Verbeteren startup/scaleup-ecosysteem

We zetten in op het versterken van het bestaande ecosysteem én op het creëren van randvoorwaarden waar deze nu ontbreken.

We dragen actief bij aan bestaande initiatieven (bijv. de startup Scale up agenda Zuid-Holland) en brengen ondernemers en kennisinstellingen beter met elkaar in contact, en stimuleren samenwerking over sectoren en gemeenten heen. Daarbij is aandacht voor kruisbestuiving tussen regionale clusters, want juist daar ontstaan vaak nieuwe ideeën en toepassingen. Een andere belangrijk randvoorwaarde is voldoende bedrijfsruimte voor (technische) startups en scale-ups. De ruimtebehoefte van deze bedrijven is vaak anders

dan het reguliere MKB (relatief kleine bedrijfseenheden in vroege fase, doorgaans kortdurende huurcontracten, specifieke technische specificaties). Hier ligt een duidelijke link met de inzet voor werklocaties.

MRDH-rol:

Initiatiefnemer bij knelpunten of ontbrekende voorzieningen, vanuit de regionale clusters.

5.3 To do-lijst Keuze 3

Versterken arbeidspotentieel van de toekomst

Versterken van campus-clusterverbindingen en innovatiedistricten

Toelichting: Veel campussen zijn onvoldoende verbonden met de regionale economische clusters. Hierdoor benutten bedrijven onvoldoende talent, en studenten vinden minder vaak aansluiting op werk. Door campussen beter te koppelen aan clusters (zoals tuinbouwtechnologie of digital security) ontstaat er een continue stroom van talent en innovatie richting die sectoren. Essentieel voor groei én vernieuwing.

Op verschillende plekken in de regio wordt samengewerkt om hotspots voor innovatie te versterken. Voorbeelden zijn Innovatiedistrict Delft en de Mechatronica Innovatie Campus in Schiedam. Dit gebeurt onder ander door kennisinstellingen, talent, bedrijfsleven en overheid nog beter te verbinden en de ruimtelijke condities voor innovatie te scheppen; voldoende, passende bedrijfsruimte, goede bereikbaarheid en een prettig werk- (en woon)klimaat. We ondersteunen deze innovatiedistricten zodat zij als motors voor de clusters kunnen fungeren.

MRDH-rol:

- *Aanjager: actieve verbinder die (lokale) initiatieven weet te koppelen aan regionale economische doelen*

Innovatiecultuur Campusprogramma

MRDH zet samen met innovatiecampussen, onderwijsinstellingen en gemeenten een meerjarig programma op waarin jongeren – van vmbo tot wo – actief bijdragen aan innovatie, ondernemerschap en probleemoplossing in hun regio. De programma's zijn clustergericht, sluiten aan op landelijke en Europese missie-innovatie (zoals Semicon & Immersive Tech), en versterken een open, creatieve en ondernemende innovatiecultuur.

Rol MRDH:

- Aanjager: brengt onderwijsinstellingen, bedrijven en campussen bij elkaar in concrete innovatiecoalities.

Koppeling economische clusters met kwetsbare gebieden

We starten met het delen van kennis en ervaringen over gemeentegrenzen heen – bijvoorbeeld over wat werkt bij leerwerktrajecten of lokale campusontwikkeling. Daarnaast onderzoeken we waar een gebiedsgerichte benadering mogelijk is: kunnen we op plekken met sociaaleconomische achterstanden en economische potentie, zoals toekomstige werklocaties of OV-knooppunten, extra investeringen aanjagen?

Voor bedrijven in economische hotspots is een voldoende en passend gekwalificeerd arbeidspotentieel essentieel om te kunnen groeien en concurrerend te blijven. Economisch kwetsbare gebieden bieden onbenut arbeidspotentieel dat, met gerichte inzet op scholing en begeleiding, kan bijdragen aan het versterken van de beroepsbevolking. Door deze gebieden te koppelen aan de arbeidsvraag in de regionale clusters, wordt niet alleen het verdienvermogen van bedrijven vergroot, maar kunnen we tegelijk kansen creëren voor mensen in kwetsbare gebieden.

MRDH-rol:

Aanjager van verbinding en perspectief. We brengen sociale, economische en ruimtelijke opgaven bij elkaar, stimuleren kennisdeling tussen gemeenten, en helpen initiatieven van de grond te krijgen waar het economisch en maatschappelijk potentieel samenkomt.

6. Aanpak

In dit hoofdstuk beschrijven we kort welk instrumentarium we inzetten om onze ambities te bereiken. Dit zal verder worden uitgewerkt na vaststelling van de visie.

6.1 Gebiedsgerichte aanpak

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), gemeenten en partners verkennen gezamenlijk mobiliteitscorridors en gebieden.

Samen maken zij bindende afspraken over mobiliteit, ruimtelijke ontwikkeling en economische opgaven. In het uitvoeringsprogramma dat volgt op deze visie, bepalen we per gebied met elkaar wanneer en hoe deze opgaven worden uitgewerkt. Juist omdat opgaven en kansen per gebiedstype verschillen, werkt een gebiedsgerichte aanpak. MRDH kiest daarom bewust voor een aanpak die recht doet aan de lokale context én regionale doelen.

Waar mogelijk wordt aangesloten op de corridorbenadering, zoals de Oude Lijn, de Hoekse Lijn of corridors tussen mainport en greenport. Mobiliteit en verstedelijking worden langs deze lijnen als samenhangend systeem ontwikkeld.

Per economisch cluster werkt MRDH toe naar gebiedsagenda's die ruimte, mobiliteit en human capital integraal verbinden.

Door deze aanpak ontstaat een krachtig samenspel van ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling en slimme mobiliteit. Zo blijft de regio concurrerend, leefbaar én inclusief – met mobiliteit als verbindende kracht.

6.2 Nieuwe financieringsbronnen

We maken een fundamentele omslag in de manier van investeren in het vestigingsklimaat. In plaats van versnipperde, kortlopende projectbijdragen verschuift de focus naar doelgerichte, programmatische investeringen op strategische plekken en rond thema's waar ruimtelijke, economische en maatschappelijke opgaven samenkomen.

Deze aanpak vraagt ook om een andere financiële strategie. MRDH zet actief in op het aanboren van nieuwe financieringsstromen, zowel publiek als privaat:

- Versterking van samenwerking met het Rijk en Europa: De Metropoolregio Rotterdam Den Haag positioneert regionale opgaven scherper in nationale en Europese investeringsagenda's, en voert een proactieve lobby om aan te sluiten bij fondsen voor o.a. energietransitie, digitalisering en arbeidsmarktvernieuwing.
- Uitbreiding van het investeerdersnetwerk: Metropoolregio Rotterdam Den Haag verbindt publieke én private partijen in coalities, en bundelt regionale investeringsbehoeften tot samenhangende voorstellen die aantrekkelijk zijn voor investeerders.
- Inzet op meerjarige financiële afspraken met gemeenten voor meer voorspelbaarheid, schaal en impact.

- Meer sturen op resultaatafspraken gericht op het realiseren van de eigen ambities. (bijv. de meerjarenafspraken met o.a. InnovationQuarter).

Door deze aanpak wordt investeren in de MRDH niet alleen effectiever, maar ook aantrekkelijker voor externe financiers.

Voor de stads- en dorpsverzorgende economie blijft ruimte bestaan voor gerichte projectbijdragen, maar ook daar groeit de behoefte aan meer samenhang en langdurige impact.

In lijn daarmee onderzoeken we ook op welke wijze de inwonerbijdrage kan worden afgebouwd tot een niveau, waarbij de apparaatslasten worden gedekt en een deel van de investeringslasten. Dit laatste is nodig om in te zetten om koppelingen te kunnen maken met nieuwe financieringsstromen. Inzet is om dit binnen een periode van 10 jaar te hebben gerealiseerd.

6.3 Aanpassen Bijdrageregeling

De Bijdrageregeling versterking economisch vestigingsklimaat draagt in zijn huidige vorm te weinig bij aan strategische doelen en vraagt aanpassing. De regeling is projectmatig, weinig voorspelbaar en mist regie. De regeling zal worden herzien met ruimte voor een programmatische aanpak: minder losse projecten, meerjarige investeringen in integrale gebieds- en themaprogramma's, en betere aansluiting op publieke en private financieringsbronnen. Ook wordt ruimte gehouden voor thematische coalities en innovatieve financieringsvormen.

Voor kleinschalige projecten met hoge maatschappelijke waarde binnen de stads- en dorpsverzorgende economie blijft een deel van het budget beschikbaar.

7. Bijlagen

Bijlage Korte beschrijving van de regionale clusters

Duurzaam Maritiem & Haven

Dit cluster draait om de toekomstbestendige ontwikkeling van havens en maritieme activiteiten. Van duurzame scheepsbouw en slimme logistiek tot offshore windenergie en circulaire havenindustrieën: de focus ligt op vergroening, digitalisering en internationale handelsstromen. Technische innovatie en infrastructuur versterken de concurrentiekracht van deze sector.

De Rotterdamse haven is cruciaal voor de energietransitie via waterstof, windenergie en circulaire industrie. Door haar positie als grootste haven van Europa kan de regio uitgroeien tot een logistiek en industrieel knooppunt voor duurzame energie- en grondstoffenstromen.

De toegevoegde waarde haven-industrieel cluster bedraagt €23,7 miljard (2021) biedt werkgelegenheid aan ca. 385.000 banen gerelateerd aan havenactiviteiten (direct en indirect).

Er is substantieel groeipotentieel door transitie naar waterstof, elektrificatie, circulaire industrie en offshore wind. Het cluster kan zich ontwikkelen tot een duurzame energiemaainport met grootschalige investeringen in productie, opslag en logistiek van groene energie. De toegevoegde waarde kan fors kunnen toenemen, vooral in energie, logistiek en industrie. De combinatie van de Rotterdamse haven, maritieme maakbedrijven met ruimte (internationale) ervaring, innovatieve startups en scale-ups, kennisinstellingen, fieldlabs en innovatiehubs (zoals Buccaneer) maakt deze ontwikkeling mogelijk.

Hightech Horticulture

De glastuinbouwsector ontwikkelt zich razendsnel tot een hightech en datagedreven ecosysteem, waarin teelt, kassenbouw, zaadtechnologie, verslogistiek en automatisering samenkomen. Hightech Horticulture gaat daarmee veel verder dan alleen glastuinbouw: het omvat het volledige innovatieve systeem van duurzame voedselproductie. Binnen dit ecosysteem speelt agrofood een belangrijke en vanzelfsprekende rol. Waar voedselproductie samengaat met technologie en data – zoals in precisielandbouw, slimme kassen of alternatieve eiwitten – is de verweving met agrofood sterk. Samen vormen ze een krachtig netwerk van bedrijven, kennisinstellingen en technologieontwikkelaars dat werkt aan de voedselopgaven van de toekomst. Deze koppeling versterkt niet alleen de economische kracht van de regio, maar draagt ook bij aan internationale voedselzekerheid en duurzame groei.

De glastuinbouw in het Westland en Oostland combineert innovatie, schaalgrootte en exportgerichtheid. Door verdere digitalisering, energie-efficiëntie en internationalisering kan dit cluster wereldwijd leidend blijven in duurzame voedselproductie. De Greenport draagt bij aan ca. €5,5 miljard aan toegevoegde waarde in de regio.

Zij bieden werkgelegenheid aan ca. 80.000 banen, met sterke concentraties in productie, technologie en logistiek. Onderzoek en bedrijvigheid op het gebied van biotechnologie - met Biotech Campus Delft als belangrijke hotspot - leveren onder andere innovaties op het gebied van voeding en voedselproductie, zoals de ontwikkeling van alternatieve eiwitten en zoetstoffen. Er wordt een aanhoudende groei verwacht door internationale vraag naar duurzame, efficiënte voedselproductie en technologie. Door verdere digitalisering en export van kennis en technologie wordt het strategisch belang verder vergroot. De toegevoegde waarde neemt toe door hogere productiviteit en technologische complexiteit, ondanks mogelijke krimp in fysieke omvang van de sector.

Innovatieve en Hoogwaardige Maakindustrie

Hier draait het om de ontwikkeling en productie van slimme machines, precisiecomponenten en nieuwe materialen. In dit cluster komen werktuigbouw, high-tech health, mechatronica, IT – immersive tech en design samen in 'Smart Industry'-toepassingen. Onderzoek, prototyping en digitale productietechnieken maken deze sector wendbaar en innovatief. Fieldlabs zoals RoboHouse en SamXL leveren hier een belangrijke bijdrage aan. TU Delft levert een belangrijke bijdrage aan het opleiden van technisch talent binnen dit cluster.

De regio huisvest sterke clusters bedrijven en fieldlabs in onder meer mechatronica, instrumentbouw en slimme productiesystemen. Door de verbinding met kennisinstellingen en toepassing van Smart Industry is er groot potentieel voor productiviteitsgroei, export en nieuwe werkgelegenheid en een bijdrage aan strategische autonomie van Nederland en Europa.

De maakindustrie levert ca. €9 miljard toegevoegde waarde binnen de MRDH met een werkgelegenheid van ca. 85.000 banen, met een concentratie rond Delft, Schiedam en Zoetermeer.

De innovatieve maakindustrie heeft grote potentie voor groei en kan een bijdrage leveren aan de strategische autonomie van Nederland Europa. Voldoende ruimte, talent en financiering zijn voorwaardelijk om deze groei te realiseren.

Kansen liggen in Smart Industry, robotisering en circulaire productie. Bij voldoende investeringen kan het aandeel in het bruto regionaal product toenemen, zeker via export van hightech systemen en maatwerkproducten.

De innovatieve maakindustrie levert toepassingen voor onder meer maritiem en offshore, duurzame energie, lucht- en ruimtevaarttechnologie (waaronder drones) en de halfgeleiderindustrie.

De verwachte investeringen vanuit Defensie in autonome systemen, robotica en dual-use technologie bieden structurele vraag en innovatieprikkel. De regio is goed gepositioneerd om hiervan te profiteren, wat het cluster versterkt als strategische pijler van het verdienvermogen én de nationale veiligheid.

Digitale Technologie & Veiligheid

De digitale economie is de ruggengraat van vrijwel alle sectoren – van zorg en mobiliteit tot haven en tuinbouw.

Het cluster digitale technologie betreft alle bedrijven, instellingen en initiatieven die zich bezighouden met het ontwikkelen, toepassen en integreren van digitale technologieën. Denk aan ICT-bedrijven (softwareontwikkelaars, dataverwerking- en opslag, cyberveiligheidsbedrijven), tech-startups en scaleups die nieuwe digitale producten ontwikkelen (zoals platforms of AI oplossingen), toepassing van digitale technologie in andere sectoren (slimme logistiek, e-health etc), onderwijs en onderzoek naar digitale innovatie en technologie, en digitale infrastructuur (glasvezelnetwerken, datacenters. Cloudplatforms etc.). Dit cluster is een belangrijk onderdeel van de bredere digitale economie van de regio.

Cybersecurity is hier ook belangrijk, steeds vaker in samenhang met de sleuteltechnologieën die zorgen voor vertrouwen, transparantie en autonomie in digitale systemen. Bedrijven, overheden en kennisinstellingen in de regio werken samen aan toepassingen die niet alleen weerbaarheid vergroten, maar ook economische kansen creëren – van veilige smart cities tot datagedreven maakindustrie.

Met sterke posities in cybersecurity, AI en digitale technologie is dit cluster belangrijk voor onder meer de digitale weerbaarheid van zowel publieke als private sectoren en het versterken van de ontwikkeling en productiviteit van een breed scala aan sectoren. Het potentieel ligt vooral in export van digitale diensten en toepassing in andere clusters, zoals de toepassing van quantumsensoren in zorg en defensie.

De digitale sector had in 2023 al een toegevoegde waarde van ca. €4,4 miljard en biedt directe werkgelegenheid aan ca. 44.000 directe banen in ICT/digitale technologie binnen de MRDH. De verwachting is dat deze toegevoegde waarde verder zal toenemen door verdere digitalisering van alle sectoren, snelle ontwikkeling van AI, cybersecurity, cloud en quantumtechnologie. Vooral door sectoroverstijgende toepassingen. Op het gebied van quantumtechnologie levert de regio tevens een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van hardware die de toepassing van quantumtechnologie mogelijk maakt.

Overheid / Vrede / Recht

Den Haag is hét centrum van internationale rechtspraak, diplomatie en bestuur. Dit cluster bundelt publieke instellingen, internationale organisaties en juridische dienstverlening die zich inzetten voor rechtsorde, vrede, mensenrechten en toezicht. Kennisinstellingen en NGO's versterken deze unieke positie in de wereld.

Den Haag is internationaal uniek als centrum voor recht, bestuur en diplomatie. Het cluster draagt bij aan hoogwaardige werkgelegenheid, kennisontwikkeling en vestigingsklimaat. De groei zal verder toenemen, mede door governance van digitale en maatschappelijke transitie.

Het cluster is goed voor ca. 70.000 banen in publieke sector, juridische dienstverlening en internationale organisaties. Er is ook een indirect economisch effect door congressen ¹⁷ en internationale vestiging.

Het cluster neemt aan belang toe door de indirecte economische waarde via internationale positionering, kennisontwikkeling en diplomatieke netwerken. Steeds meer relevant in digitale ethiek, klimaatbestuur en internationale samenwerking.

Stads- en dorpsverzorgende economie

De stads- en dorpsverzorgende economie omvat alle economische activiteiten die zich richten op het dagelijks functioneren van steden en dorpen. Denk aan winkels, horeca, zorg, onderwijs, dienstverlening, cultuur en recreatie. Deze sectoren leveren niet alleen directe voorzieningen voor bewoners, maar spelen ook een sleutelrol in de leefbaarheid, werkgelegenheid en economische vitaliteit van de regio.

Economisch gezien gaat het om sectoren zoals:

- Detailhandel en horeca (bijv. supermarkten, speciaalzaken, cafés, restaurants)
- Zorg en welzijn (huisartsen, fysiotherapeuten, apotheken)
- Persoonlijke dienstverlening (zoals kappers, sportscholen en kinderopvang)
- Onderwijs en publieke voorzieningen (basisscholen, wijkcentra, bibliotheken)
- Culturele en recreatieve functies (musea, theaters, bioscopen)
- Lokale bouw en reparatiediensten

De diversiteit van deze economie blijkt uit tal van plekken in de regio:

- Westfield Mall of the Netherlands (Leidschendam-Voorburg): het grootste overdekte winkelcentrum van Nederland, met ruim 280 winkels, horeca en vrijetijdsbesteding. Deze voorziening heeft een bovenlokale aantrekkingskracht en biedt brede werkgelegenheid.
- Haagse Markt (Den Haag): een levendige plek waar handel, cultuur en sociale interactie samenkomen.
- Wijkwinkelcentra in o.a. Rotterdam-Zuid en Zoetermeer: belangrijke voorzieningen voor de directe woonomgeving.
- Dorpskernen in plaatsen als Wateringen, Pijnacker en Naaldwijk: met een mix van winkels, horeca, zorg en publieke functies.

De stads- en dorpsverzorgende economie is niet alleen lokaal van belang, maar speelt ook een belangrijke rol in de samenhang met de economische clusters in de regio. Clusters als de hoogwaardige maakindustrie, digitale technologie en duurzaam maritiem & haven zijn sterk afhankelijk van een aantrekkelijk woon- en leefklimaat om talent en bedrijven aan te

¹⁷ Het indirecte economische effect komt voort uit bestedingen rond internationale congressen, diplomatieke missies en rechtszaken, en uit de vestiging van internationale organisaties die vraag creëren naar diensten, huisvesting en onderwijs.

trekken. Goede voorzieningen, bereikbare zorg en een aantrekkelijk cultureel en recreatief aanbod maken het verschil in het vestigingsklimaat.

CONCEPT

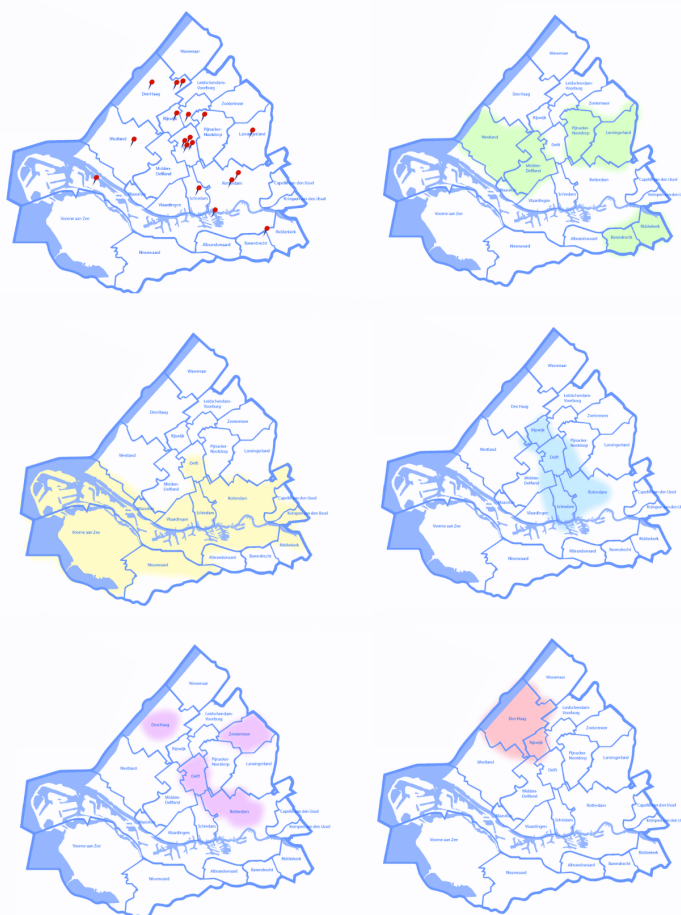
Bijlage Regionaal Profiel in beeld

(legenda aanpassen; check hotspots en verkleuring)

WORK IN PROGRESS

LEGENDA

- Hotspots
- Duurzaam maritiem & haven
- Hightech horticulture
- Innovatieve / Hoogwaardige maakindustrie
- Digitale technologie / Cybersecurity
- Overheid / Vrede / Recht

Bijlage **Sectoren binnen clusters / Hotspots (indicatief)**

WORK IN PROGRESS

Regionale economische clusters:	Duurzaam Maritiem & Haven	Hightech horticulture	Innovatieve/hoogwaardige maakindustrie	Digitaal - cybersecurity	Overheid/Vrede/Recht
Sectoren/technologieën	Logistiek	Glastuinbouw	Quantum	AI	Overheid
	Scheepsbouw	Agrologistiek	Semicon	Cyber security	NGO's
	hightech offshore maakindustrie (onderdeel sector HTSM)	Innovatieve toeleveranciers horticulture	Mechatronica	Immersive Tech	
		agrofood	High tech health	E-health	
			Geometrie en energietransitie	Big data	
			Robotica/automatisering		
Hotspots	Haven Rotterdam	World Horti Center Naaldwijk	Innovatiedistrict Delft: TU Delft Campus en schiedam	Dutch Innovation Park Zoetermeer	CID Den Haag
	RDM Campus	Horti Science Park Lansingerland	Quantum Campus Delft	Hague Security Delta, Den Haag	Internationale Zone Den Haag
	Bucanneer Delft	Dutch Fresh Port	Biotech campus Delft	Katoenhuis, Rotterdam	Rijswijk Plaspoelpolder / Patent Office
	Havens Schiedam	Food Innovation Academy	Mechatronica Innovation Campus Schiedam	Mondai Delft	
			Erasmus MC	Do IoT Fieldlab Delft	
			Energy Cave en RDM		
			Technology Park Ypenburg		
			RoboHouse Delft		
			Sam XL Delft		
			YES!Delft		

Onderwerp	Concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat
------------------	---

Bestuurlijke trekker	mw. Zwart
Aard	Besluitvormend

Gevraagd besluit

1. De reactie op het advies van de adviescommissies vast te stellen.
2. De concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat vast te stellen.
3. De concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat vrij te geven voor zienswijze door de 21 gemeenteraden van de MRDH van 15 september tot 3 november 2025.
4. De bijgevoegde aanbiedingsbrief van de concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat en de Mobiliteitsvisie vast te stellen.

Context

Mobiliteit als sleutel

Deze concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat geeft aan hoe gewerkt gaat worden aan een excellent economisch vestigingsklimaat richting 2050 en draagt bij aan de koers uit de Strategische Agenda 2023-2026: *'Meer welvaart én welzijn voor de mensen die in de metropoolregio Rotterdam Den Haag wonen, werken en leven'*.

Kansen verzilveren

De metropoolregio Rotterdam Den Haag heeft een krachtige economische positie, met 15% van het nationale bruto binnenlands product (bbp). Ook de samenwerking binnen de Metropoolregio Rotterdam Den Haag heeft aantoonbare resultaten opgeleverd. Denk aan de investeringen in innovatieve bedrijventerreinen, de balans tussen werklocaties, en aan programma's voor de digitale economie en duurzame technologie. Bedrijven kregen ruimte om te experimenteren, wat de samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden versterkte. Ook werd een regionaal campusnetwerk opgebouwd en kwamen er substantiële investeringen voor Leven Lang Ontwikkelen. Bestuurlijk groeide de MRDH uit tot een serieuze gesprekspartner op regionaal en landelijk niveau. Zo is de economische infrastructuur van de regio zichtbaar versterkt.

Tegelijkertijd blijft er onbenut potentieel¹. Die kansen willen we met deze Visie op het economisch vestigingsklimaat (en de Mobiliteitsvisie) verzilveren.

Complexe regionale opgaven

Ook staat de regio voor complexe opgaven: internationale afhankelijkheid, vergrijzing, ruimtegebrek, druk op woning- en arbeidsmarkt en toenemende ongelijkheid. De 21 gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) pakken die opgaven aan door samen te werken aan het versterken van de economie en het verbeteren van de bereikbaarheid.

¹ De OESO constateerde al in 2015 dat de regio structureel 2 procentpunt economische groei per jaar misloopt ten opzichte van vergelijkbare metropoolregio's

Niets doen is geen optie

Onder meer groei, energietransitie, digitalisering en demografische veranderingen vragen om actie. Daar komt bij dat gemeenten financiële uitdagingen hebben, o.a. met het aangekondigde ravijnjaar. MRDH en de gemeenten werken al aan oplossingen, maar de kracht zit in samenwerking en het verbinden van opgaven. Gezamenlijke inzet op economie, mobiliteit, ruimtegebruik en sociale en fysieke weerbaarheid verhoogt de slagkracht en maakt een toekomstbestendige regio mogelijk. Dan zijn we een veerkrachtige, inclusieve en concurrerende metropoolregio.

Relatie met de taakvelden MRDH en de Strategische Agenda

De visie werkt de opgaven uit de Strategische Agenda 2023-2026 uit:

1. Groei van de regio: door slimme, duurzame ruimtelijke ontwikkeling;
2. Vernieuwing van de regio: door technologische innovatie en versterking van economische clusters;
3. Kwaliteit van de regio: door versterking van brede welvaart.

Daarin is afgesproken om integraal te kijken naar de toekomst van het economisch vestigingsklimaat en hoe deze bijdraagt aan een regio waar mensen nu én in de toekomst prettig wonen, werken en leven. Het algemeen bestuur heeft in het ontwerp-actieplan Evaluatie Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag aangegeven dat met het besluit van de Bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat op 3 juli 2024 om te komen tot een visie op het economisch vestigingsklimaat stappen worden gezet om te komen tot meer impact van de MRDH op het economisch vestigingsklimaat en de concurrentiepositie.

Relatie met de Mobiliteitsvisie

De Mobiliteitsvisie is gelijktijdig opgesteld en hanteert dezelfde uitgangspunten, als de Strategische Agenda 2023-2026 en de regionale opgaven. Ook heeft die visie dezelfde opbouw als de Visie op het economisch vestigingsklimaat met een droombeeld en keuzen zodat beide visies goed op elkaar aansluiten en elkaar versterken. Beide visies krijgen, na vaststelling, een uitvoeringsprogramma voor de aankomende vijf tot tien jaar. Voor de nieuwe bestuursperiode 2027 – 2030 wordt de Strategische Agenda geactualiseerd op basis van beide visies en de uitvoeringsprogramma's.

Motivering

Vooruitstrevend droombeeld voor het economisch vestigingsklimaat

De complexe opgaven vragen om een ambitieuze Visie op het economisch vestigingsklimaat met lef. Daarom schetst de visie een vooruitstrevend droombeeld voor onze regio: *'In 2050 is de metropoolregio Rotterdam Den Haag uitgegroeid tot een economisch krachtige en internationaal concurrerende regio, waarin brede welvaart en verdienvermogen hand in hand gaan. Het is een regio waar mensen willen wonen, werken, ondernemen en innoveren.'*

Drie samenhangende keuzen

De visie stelt drie samenhangende keuzen voor om dat te realiseren. Die drie keuzen, zoals u kunt lezen in de concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat in de bijlage, maken dat de 21 samenwerkende gemeenten met een scherpe focus op de regionaal economische clusters werken aan het vergroten van het verdienvermogen, onbenut potentieel aanjagen en zich inzetten om het arbeidspotentieel ten dienste van het verdienvermogen te vergroten. Groei is pas duurzaam als iedereen mee kan doen. De regio staat voor uitdagingen zoals vergrijzing, arbeidsmarktkrapte, ongelijke verdeling van kansen en woningnood. Onderwijs speelt hierin een cruciale rol: het verhoogt de

arbeidsproductiviteit, verkleint mismatches op de arbeidsmarkt en bereidt mensen voor op technologische en maatschappelijke veranderingen.

Voor een economisch sterke regio die duurzaam verbonden is

Met deze concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat bepalen de 21 samenwerkende gemeenten een uitdagende richting met stappen voor een economisch sterke regio die duurzaam verbonden is door middel van nabije, uitstekende mobiliteit – voor de mensen die hier wonen, werken, leven.

Van concept-ontwerp Visie naar definitieve visie

Het algemeen bestuur wordt gevraagd om de volgende fase in te gaan richting de vaststelling van de Visie op het economisch vestigingsklimaat: de fase van bespreking in de gemeenteraden. Daarvoor zijn de onderstaande besluiten van belang.

1. De adviescommissies laten weten hoe met hun advies is omgegaan.

Op 16 juli hebben de adviescommissies zich gebogen over de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie. Het advies is als bijlage bij deze agendapost gevoegd. De ontwerp-reactiebrief aan de adviescommissies beschrijft hoe is omgegaan met het advies.

2. De concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat vrijgeven voor zienswijze door 21 gemeenteraden

Met het vaststellen van de concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat onderschrijft het algemeen bestuur het droombeeld met de drie samenhangende keuzen, zoals is terug te lezen in de concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat. En nodigt de 21 gemeenteraden uit hun zienswijze te geven.

3. Alle 21 gemeenteraden ruimte geven de concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat te bespreken voor een gedragen visie

Het algemeen bestuur wordt nu voorgesteld alle 21 gemeenten uit te nodigen om van 15 september tot 3 november 2025 hun zienswijze te geven op de concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat, gelijktijdig met de Mobiliteitsvisie. De 21 gemeenteraden worden zo actief betrokken bij de totstandkoming van het gezamenlijke beleid en zo ontstaat er een gedragen koers voor de toekomst van het vestigingsklimaat.

Na ontvangst van de zienswijzen door de MRDH, wordt een - mogelijk door die zienswijzen aangepaste- Visie op het economisch vestigingsklimaat, voorzien van een nota van beantwoording ter besluitvorming behandeld door het algemeen bestuur. Bij de vaststelling van de Visie op het economisch vestigingsklimaat begin 2026 vraagt het algemeen bestuur aan alle 21 gemeenten om dit regionale beleid te vertalen naar het lokale beleid en het op te nemen in de nieuwe collegeprogramma's.

4. De concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat aanbieden aan de 21 gemeenteraden

Met de aanbiedingsbrief biedt het algemeen bestuur de concept-ontwerp visie op economisch vestigingsklimaat aan, samen met concept-ontwerp Mobiliteitsvisie, aan de 21 gemeenteraden. We hebben een gezamenlijke aanbiedingsbrief opgesteld waarin we de context, het belang, de samenhang en de hoofdlijnen van beide visies schetsen. Voor een heldere en toegankelijke toelichting is een animatie gemaakt voor de gemeenteraden.

Financiën

Dit besluit heeft geen directe financiële consequenties. Deze Visie op het economisch vestigingsklimaat vormt met de Mobiliteitsvisie voor toekomstige MRDH begrotingen het richtinggevend kader. Deze Visie op het economisch vestigingsklimaat wordt naar verwachting begin 2026 vastgesteld en in 2026 verder uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma voor de komende vijf tot tien jaar en een geactualiseerde Strategische

Agenda voor de periode 2027-2030. Wat dat betreft is het strategische kader voor de begroting 2027, die begin 2026 al in concept gereed dient te zijn, voorlopig nog de Strategische Agenda 2023-2026. De begroting 2027 wordt dan later, in het begrotingsjaar zelf, gewijzigd, waarmee visie, strategie en uitvoering weer op elkaar aansluiten.

Communicatie

Na behandeling in het algemeen bestuur zullen we de 21 gemeenten actief benaderen om hun zienswijze te geven. Met een gezamenlijke aanbiedingsbrief, ook voor de Mobiliteitsvisie, nodigen we de gemeenten uit. Naast ondersteunende communicatiemiddelen zoals een animatie is de ambtelijke organisatie bereid om inhoudelijke toelichtingen te geven bij raadscommissies of -vergaderingen. Via de website geven we ook richtbaarheid aan het vrijgeven van de concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat.

Het afgelopen jaar is de concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat tot stand gekomen door bestuurlijke gesprekken met de bestuurscommissie, adviescommissies en het algemeen bestuur. Op 19 maart 2025 hebben raadsleden, bestuurders en stakeholders gedroomd over het toekomstig vestigingsklimaat. In verschillende ambtelijke sessies is bijgedragen aan het maken van de visie. Gesprekken met onder meer Deltalinqs, Greenport West-Holland, Havenbedrijf, Haagse Hogeschool, Albeda College en het Rijk hebben bijgedragen aan de concept-ontwerpvisie. Ook is er op 4 juni jl. een economische top georganiseerd met ca. 50 ondernemers, bestuurders en stakeholders uit de regio.

Bijlagen

Bijlage – Adviesbrief adviescommissie (t.z.t)
Bijlage – Conceptreactie aan adviescommissie (t.z.t)
Bijlage – Concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat
Bijlage – Aanbiedingsbrief (t.z.t)
Bijlage – Animatie (t.z.t)

Gevolgte procedure

Bestuurscommissie	9 juli 2025
Dagelijks bestuur	2 september 2025
Ambtelijk overleg	Ambtelijk overleg Economisch Vestigingsklimaat: 23 juni 2025 Coördinatoren: 1 september 2025
Zienswijzetermijn	n.v.t.
Adviescommissie	16 juli 2025
Anders, te weten	n.v.t.

Verdere procedure

Zienswijzetermijn	15 september tot en met 3 november
Adviescommissie	Januari 2026 (behandeling zienswijzen).
Dagelijks bestuur	Januari 2026 (behandeling nota van antwoord)
Algemeen bestuur	Februari 2026 (vaststelling nota van antwoord + Visie op het economisch vestigingsklimaat)
Anders, te weten	n.v.t.

Bekendmaking

- Openbaar besluit: ☒ ja ☐ nee
- Wettelijke bekendmaking: ☐ ja ☒ nee

Contactpersoon

- Cees Stoppelenburg
- C.stoppelenburg@mrddh.nl
- 088 5445 100

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Mobiliteitsvisie & Visie Economisch Vestigingsklimaat

Informatiesessie adviescommissies 19.00 uur 25 juni 2025

- Gelieve uw microfoon uit te zetten tijdens de toelichting
- Heeft u een vraag / opmerking, steek digitaal uw hand op of stel de vraag in de chat

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Aanleiding

- Strategische Agenda als basis; de opgaven in de regio als vertrekpunt
 - Daarin afgesproken met elkaar aan de slag met mobiliteitsvisie
- Reflecties Berenschot als aanjager voor visie economisch vestigingsklimaat
 - Versterk strategische samenwerking Economisch Vestigingsklimaat en vergroot impact
 - Organiseer meer (zichtbare) samenhang tussen mobiliteit en economisch vestigingsklimaat
- Opgaven worden urgenter, lopen tegen grenzen aan; gezamenlijk een stap naar voren zetten

Wat presenteren we vanavond?

- *Vertrekpunt en samenhang*
- *Inzoomen op mobiliteitsvisie, inzoomen op visie economisch vestigingsklimaat*
- *Op weg naar besluitvorming, adviesrol voor adviescommissies*

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Opgaven in de regio

VEV

VISIE ECONOMISCH
VESTIGINGSKLIMAAT

OPGAVEN STRATEGISCHE AGENDA

Groei

Vernieuwing

Kwaliteit

MOBILITEITS VISIE

MOVI

Vergroten verdienvermogen

1

Onbenut potentieel aanjagen

2

Aansluiting arbeidspotentieel op
economische behoefte

3

AMBITIES

DROOM

KEUZES

1. Ruimte voor werken
2. Innovatie en technologie
3. Versterken arbeidspotentieel van de toekomst

1 Het versterken van het economisch
vestigingsklimaat en de
fysieke weerbaarheid

1

2 Het realiseren van een
aantrekkelijke leefomgeving

2

3 Het verbeteren van kansen
voor mensen

3

AMBITIES

DROOM

KEUZES

1. De regio organiseert alle vormen van vervoer
2. Publieke en actieve mobiliteit is er voor iedereen, overal & 24/7
3. Mobiliteit is het vliegwiel voor ontwikkeling in de regio
4. Volle inzet op technologie
5. Schouders eronder voor investeringskracht

“
*Meer welvaart en
welzijn voor de mensen
die hier wonen, werken
en leven*
”

GEBIEDSGERICHTE /
CORRIDOR- AANPAK

Keuze 1

**DE REGIO ORGANISEERT ALLE
VORMEN VAN VERVOER**

Keuze 2

**PUBLIEKE EN ACTIEVE MOBILITEIT IS ER
VOOR IEDEREEN, OVERAL & 24/7**

Keuze 3

**MOBILITEIT IS HET VLEGWIEL VOOR
ONTWIKKELING IN DE REGIO**

Keuze 4

VOLLE INZET OP TECHNOLOGIE

Keuze 5

**SCHOULDERS ERONDER VOOR
INVESTERINGSKRACHT**

**Corridor
aanpak**

GEBIEDSGERICHT WERKEN

De juiste ontwikkeling op de juiste plek, rekening houdend met de unieke kwaliteiten, bevolkingsdichtheid, mobiliteitsbehoefte van doelgroepen en functies van elk gebied in de metropoolregio.

**Keuzes
MOVI**

Dragen bij aan

Ambities

1

Het versterken van het economisch vestigingsklimaat en de fysieke weerbaarheid

2

Het realiseren van een aantrekkelijke leefomgeving

3

Het verbeteren van kansen voor mensen

Met als doel

**OPTIMAAL VERBONDEN
REGIO VOOR IEDEREEN**

1. De regio organiseert alle vormen van vervoer

- Optimaal vervoer voor elke reiziger: de reiziger centraal
- Voor transport en logistiek: efficiëntie, spreiding en verduurzaming

Acties

- Gezamenlijke onderzoek naar de (on)mogelijkheden van een koppeling tussen onder meer collectief en zorgvervoer naar publieke mobiliteit
- Slimme maatregelen (fysiek en digitaal) voor betere doorstroming en spreiding goederenvervoer te verbeteren

Peter-Willem van Lindenberg, Lid Raad van Bestuur Franciscus

'Inclusiviteit in het vervoer is belangrijk. Een geïntegreerde aanpak is nodig om capaciteit optimaal te benutten en de toegankelijkheid voor patiënten en zorgverleners te verbeteren en het voor vervoerders efficiënter te maken.'

2. Publieke en actieve mobiliteit is er voor iedereen, overal & 24/7

- Samenhangend systeem met 3 onderdelen:
 - Hoogwaardig OV
 - Mobiliteitsknooppunten
 - Fietsen, lopen en fijnmazig vervoer
- Extra aandacht voor maatwerk, sociale en verkeersveiligheid

Acties

- Verbetering en vernieuwing naar hoogwaardig OV
- Investeren in fijnmazige ontsluiting
- Nog meer inzetten op fiets

Dave van der Meer, Student Horti Technics & Management

'Ik pak de fiets, want ik heb nog geen rijbewijs. Ik zou met de bus kunnen, maar dan moet ik eerst nog vijf à tien minuten fietsen naar de bushalte. Dan kan ik net zo goed doorfietsen.'

3. Mobiliteit is het vliegwiel voor ontwikkeling in de regio

- Mobiliteit koppelen aan verstedelijking, RO en sociaaleconomische opgaven
- Nabijheid van publieke en actieve mobiliteit en essentiële functies

Acties

- Gebiedsgericht werken met corridoraanpak
- Per corridor een gezamenlijk uitwerking met wederkerige afspraken met aandacht voor ruimtelijk programma, sociaaleconomische versterking, mobiliteitsoplossingen en flankerend beleid

Marja Eenink woont in Bergschenhoek en werkt in Den Haag

'De OV-verbinding vanuit Bergschenhoek naar het station is niet optimaal. Er rijdt een bus, maar dan moet ik eerst 2 km lopen. In de toekomst is het niet handig om met de auto te blijven gaan.'

4. Volle inzet op technologie

- Vernieuwde technologieën om onze droom waar te maken. Toepassen voor:
 - Sociale en verkeersveiligheid
 - Benutting van het mobiliteitssysteem
 - Beheer en onderhoud
- Aandacht voor gedrag, inclusief en privacy

Acties

- Inzetten op autonoom rijden publieke mobiliteit en bij goederenvervoer
- Optimalisatie beheer en onderhoud

'Technologische innovatie is belangrijk. Dit zorgt voor meer gemak en veiligheid.'

5. Schouders eronder voor investeringskracht

Angelique de Wit, Directeur Greenport West-Holland

'Mobiliteit is essentieel is voor het concurrentievermogen en de investeringskracht van de regio.'

- Regionale investeringsagenda met:
 - Gebiedsgerichte pakketten per corridor
 - Thematische investering
- Zekerheid voor inwoners, ondernemers en investeerders
- Samenwerkingsperspectief met Rijk en Europa

Acties

- Ook mogelijkheden EU-fondsen benutten
- Lobby richting Rijk: indexering BDU en mobiliteitsnorm

Keuze 1

RUIMTE VOOR WERKEN

FOCUS

- Voldoende m² werklocaties
- Voldoende m² voor transities
- Elke m² optimaal benut
- Juiste bedrijf op de juiste plek

ROL: KATALYSATOR

Bundelt versnipperde energie tot gezamenlijke, strategische actie.

Keuze 2

INNOVATIE EN TECHNOLOGIE

FOCUS

- Stimuleren crossovers tussen clusters
- Bijdragen aan optimaal startup/scaleup ecosysteem
- Bijdragen aan benutting sleuteltechnologieën in clusters

ROL: INITIATIEFNEMER

Neemt initiatief waar nog geen of onvoldoende beweging is, maar de opgave wel urgent.

Keuze 3

VERSTERKEN ARBEIDSPOTENTIEEL

FOCUS

- Campusontwikkeling
- Benodigde vaardigheden en competenties gericht op de regionale clusters
- Nabijheid en bereikbaarheid werklocaties
- Gecoördineerde uitvoeringskracht

ROL: AANJAGER

Actieve verbinder die lokale initiatieven weet te koppelen aan regionale economische doelen.

Economisch profiel

FOCUS OP VIJF REGIONALE CLUSTERS

Gebaseerd op bestaande kracht van de regio

Digitale technologie & Veiligheid

Duurzaam Maritiem & Haven

Hightech Horticulture

Overheid / Vrede / Recht

Innovatieve / Hoogwaardige Maakindustrie

STADS- EN DORPSVERZORGENDE ECONOMIE

Keuzes VEV

Dragen bij aan

Ambities

Met als doel

1

Vergroten
verdienvermogen

2

Onbenut potentieel
aanjagen

3

Aansluiting
arbeidspotentieel op
economische behoefte

EEN TOEKOMSTBESTENDIG VESTIGINGSKLIMAAT

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

1. Ruimte voor werken

■ To-do's:

■ **Herstructurering bestaande bedrijventerreinen**

- Onderzoek naar regionale ontwikkelingsmaatschappij.
- Verbetering kwaliteit panden en sturing op economisch profiel.

■ **Nieuwe bedrijventerreinen**

- Afspraken over bijdrage aan economische clusters via uitgifteprotocol.

■ **Regionaal leerplatform werklocaties**

- Kennisdeling over herontwikkeling, functiemenging en ruimtelijke sturing.
- Uitbreiding van bestaand netwerk.

■ **Regionale afstemming & monitoring**

- Afstemming over ruimtebehoefte en wijzigingen in bestemmingsplannen.
- Ondersteuning via regionale advisering en programmering.

■ **MRDH-rol: *Katalysator***

Focust op versnellen, afstemmen en faciliteren van herontwikkeling

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

2. Innovatie en technologie als gamechanger

- **To-do's:**

- Starten/versterken van innovatieprogramma's rond sleuteltechnologieën (AI, biotech, robotica, e.a.)
- Verbeteren startup/scaleup-ecosysteem: groeiruinste, toegang tot kennis, kapitaal, overheid en data
- Versterken van samenwerking tussen clusters en sectoren

- **MRDH-rol:** *Initiatiefnemer*

Acteert waar nog geen of onvoldoende beweging is of waar strategische gaten bestaan

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

3. Versterken arbeidspotentieel van de toekomst

- **To-do's:**

- Versterken verbindingen tussen campussen en economische clusters
- Opzetten van innovatiecultuur campusprogramma (vmbo tot wo) gericht op ondernemerschap en missiegedreven innovatie
- Koppelen economische behoefte aan kwetsbare gebieden: investeringen bij OV-knooppunten

- **MRDH-rol: *Aanjager***

Verbindt lokale initiatieven met regionale doelen en agendeert kansen

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Uitwerking mobiliteitsvisie in uitvoeringsprogramma

- **To Do-lijsten**

Benoemen acties per keuze voor komende 5-10 jaar

- **Gebiedsgerichte aanpak**

Samenwerken per corridor (zoals Oude Lijn), met integrale afspraken over ruimte, mobiliteit en economie. Aansluiten bij lokale kracht, sturen op regionale doelen.

- **Werken met gebiedstypen**

Diversiteit maakt de metropoolregio sterk, dus in de uitwerking rekening houden met gebiedstypen uit de Strategische Agenda (Metropolitaan en hoogstedelijk, Stedelijk wonen en werken, Ruimtelijk wonen en recreëren, Mainport en Greenports)

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Aanpak Visie Economisch Vestigingsklimaat

- **Gebiedsgerichte aanpak**
Samenwerken per corridor of clustergebied (zoals Oude Lijn), met integrale afspraken over ruimte, mobiliteit en economie. Aansluiten bij lokale kracht, sturen op regionale doelen.
- **Nieuwe financieringsbronnen**
Van losse projectsubsidies naar strategische, meerjarige investeringen. Actieve lobby richting Rijk en EU, en betrokkenheid van private investeerders.
- **Hervorming bijdrageregeling**
Van versnipperde bijdragen naar programmatisch en doelgericht investeren. Meer focus, regie en ruimte voor projecten met maatschappelijke impact.

Pilot inwonersparticipatie bij mobiliteitsvisie

- Extra stap om verbinding met inwoners te versterken
- Verschillende vormen toegepast:
 - Online startbijeenkomst en er volgt online afsluiting
 - Een enquête voor de 21 gemeenten
 - Fysieke sessies in Westland, Zoetermeer, Rotterdam en Rhoon
 - Meereisparticipatie: 20 verschillende plekken door de hele metropoolregio
- Evaluatie gestart, afronding in het najaar
 - Feiten en cijfers
 - Lessen trekken voor andere processen

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Planning Mobiliteitsvisie en Visie Economisch Vestigingsklimaat

- 25 juni: Bestuurscommissies – Verzending agendapost + conceptvisie t.b.v. overleg op 9 juli
- 25 juni: Adviescommissies – Informatiesessie Mobiliteitsvisie & Visie Economisch Vestigingsklimaat
- 2 juli: Bestuurscommissies en adviescommissies – Nazending
- **7 juli: Adviescommissies – deadline aanleveren inzichten voor preadvies**
- 9 juli: Bestuurscommissies – Behandeling concept-ontwerp visies
- 9 juli: Adviescommissies – Verzending preadvies concept-ontwerp visies voor vergadering 16 juli
- 16 juli: Adviescommissies – Advisering concept-ontwerp Mobiliteitsvisie & concept Visie Economisch Vestigingsklimaat
- 12 sept: Algemeen bestuur – Behandeling advies adviescommissies & vrijgeven concept-ontwerp Mobiliteitsvisie & concept-ontwerp Visie Economisch Vestigingsklimaat voor zienswijze door gemeenteraden
- 15 sept - 3 nov: Zienswijzeperiode
- Nov/dec: Adviescommissies – Hoofdlijnen uit zienswijzen en evaluatie pilot inwonersparticipatie
- Q1 2026: Algemeen bestuur – Vaststelling Mobiliteitsvisie & Visie Economisch Vestigingsklimaat

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Adviesvraag Mobiliteitsvisie

Wij verzoeken de adviescommissies advies uit te brengen over de voorgestelde keuzes en de uitwerking daarvan, zie hoofdstuk 4, 5 en 6 van de concept-ontwerp visie. De voorliggende keuzen zijn:

1. De regio organiseert alle vormen van vervoer.
2. Publieke en actieve mobiliteit er is voor iedereen, overal & 24/7.
3. Mobiliteit is het vliegwiel voor ontwikkeling in de regio.
4. Volle inzet op technologie.
5. Schouders eronder voor investeringskracht.

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Adviesvraag Visie Economisch Vestigingsklimaat

Wij verzoeken de adviescommissies advies uit te brengen over de voorgestelde keuzes en de uitwerking daarvan. De voorliggende keuzes zijn:

1. Ruimte voor werken
2. Innovatie en technologie als gamechanger
3. Versterken arbeidspotentieel van de toekomst

- Extra ingekomen adviesaanvraag op de agenda van 16 juli 2025

Daarnaast en voordat de Visie op het Economisch Vestigingsklimaat zal worden besproken is er een adviesaanvraag geagendeerd door de AcEV leden vanuit gemeente Lansingerland.

Mobiliteitsvisie

Concept-ontwerp

Versie: 19 juni 2025

Dromen, durven en doen.

**Voor de mensen die hier
wonen, werken, leven.**

Dromen, durven, doen

Deze mobiliteitsvisie is als een stip op de horizon. We zetten een droombeeld neer waar we voor de metropoolregio Rotterdam Den Haag naartoe werken. We durven de keuzen te maken die daarvoor nodig zijn. We benoemen de daden om bij die stip te komen en gaan over tot actie. We noemen dat dromen, durven, doen. In deze visie vindt u al die onderdelen terug.

Door wie?

Met 'wij' verwijzen we in deze *Mobiliteitsvisie 2025* naar de samenwerking van de 21 gemeenten binnen de metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). We werken samen als gemeenten en met onze (regionale) partners. Wij hebben een wettelijke taak als opdrachtgever van het openbaar vervoer in de regio en zijn een Vervoersautoriteit. Dit zijn de samenwerkende gemeenten: Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Voorne aan Zee, Wassenaar, Westland, Zoetermeer

Voor wie?

We zetten ons in zodat mensen in de metropoolregio Rotterdam Den Haag zich makkelijk kunnen verplaatsen. Nu en in de toekomst. Wat zijn hun wensen en wat zijn hun zorgen over het vervoer van die toekomst? We stapten in metro, tram en bus om hen daarnaar te vragen. We waren in een stadsboerderij, een sportvereniging, een bedrijf, een basisschool en op de markt om met mensen daarover te praten. In totaal spraken we met 400 regiogenoten. Naast de meereisparticipatie stelden we een online platform op, waar inwoners input konden leveren voor de *Mobiliteitsvisie 2025*. Tot slot organiseerden we verspreid over de hele metropoolregio bijeenkomsten, waar inwoners in gesprek konden gaan over toekomstig vervoer.

Met deze aanpak wilden we inwoners actief betrekken bij de ontwikkeling van het regionale mobiliteitsbeleid. We hebben hun waardevolle inzichten over hoe zij mobiliteit nu en in de toekomst voor zich zien verzameld. Hun ideeën en aanbevelingen lopen als een rode draad door deze mobiliteitsvisie heen.

Inhoudsopgave

0. Samenvatting	4
1. Inleiding	6
2. Opgaven	9
2.1 Uit de Strategische Agenda 2023-2026	9
2.2 Niets doen is geen optie	11
3. Dromen	14
3.1 Regionale ambities	14
3.1.1 Het versterken van het economisch vestigingsklimaat	14
3.1.2. Het realiseren van een aantrekkelijke leefomgeving	16
3.1.3 Het verbeteren van kansen voor mensen	17
3.2 Ons droombeeld: stip op de horizon	18
3.3 Dromen per gebiedstype	21
4. Durven	24
4.1 De regio organiseert alle vormen van vervoer	24
4.2 Publieke en actieve mobiliteit is er voor iedereen, overal & 24/7	26
4.3 Mobiliteit is het vliegwiel voor ontwikkeling in de regio	30
4.4 Volle inzet op technologie	31
4.5 Schouders eronder voor investeringskracht	32
5. Doen	34
5.1 To do-lijst keuze 1	34
5.2 To do-lijst keuze 2	35
5.3 To do-lijst keuze 3	38
5.4 To do-lijst keuze 4	38
5.5 To do-lijst keuze 5	40
6. Aanpak in gebieden	43
6.1 Uitwerking per gebiedstype	43
6.2 Corridoraanpak in detail	44
6.3 Voorbeelden van corridors	45
7. Bijlagen	47

0. Samenvatting

In deze *Mobiliteitsvisie* presenteren wij de visie voor mobiliteit en daarmee intenties en acties voor de metropoolregio Rotterdam Den Haag tot 2050 en verder. Urgente maatschappelijke opgaven als demografische veranderingen, technologische ontwikkelingen, de energietransitie, internationale afhankelijkheid en de effecten daarvan vragen om actie. Deze factoren beïnvloeden direct het functioneren van de regio en raken het welzijn en de welvaart van inwoners en bezoekers. Niets doen is geen optie.

Het economisch potentieel voor welzijn en welvaart in de metropoolregio *is* er. Met 15% van het nationale bbp heeft de metropoolregio Rotterdam Den Haag een krachtige economische positie. Ook de samenwerking binnen de Metropoolregio Rotterdam Den Haag heeft de afgelopen jaren aantoonbare resultaten opgeleverd. Tegelijkertijd loopt de regio 2 procentpunt extra economische groei per jaar mis ten opzichte van vergelijkbare metropoolregio's. We hebben afgelopen jaren stappen gezet voor groei, maar we zijn er nog niet.

Hoewel al veel is bereikt om de mobiliteit in de regio te versterken, is verdere actie nodig. Gemeenten werken al aan oplossingen, maar de kracht zit in samenwerking en de juiste keuzes maken. Enkel dan gaat het ons lukken. Gezamenlijke inzet op slimme mobiliteit, economie en ruimtegebruik verhoogt de slagkracht en maakt een toekomstbestendige regio mogelijk. Dan zijn we een veerkrachtige, inclusieve en concurrerende metropoolregio waar het prettig wonen, werken, leven is.

Kortom, het doel van onze samenwerking richt zich op: 1. Het versterken van het economisch vestigingsklimaat en de fysieke weerbaarheid; 2. Het realiseren van een aantrekkelijke leefomgeving; 3. Het verbeteren van kansen voor mensen.

Mobiliteit zien wij als de oplossing; hét middel voor economische bloei en meer welzijn voor haar inwoners. Wij kiezen voor deze focus: een metropoolregio met een systeem van publieke en actieve mobiliteit overal, 24/7, aansluitend bij de mobiliteitsbehoeften van alle reizigers.

Onze droom: dat inwoners, ondernemers, forenzen, bezoekers, scholieren – iedereen, dus ongeacht vervoersbehoefte of budget – de vrijheid heeft om zich te kunnen verplaatsen, elkaar te ontmoeten, zich te ontwikkelen en doelen te bereiken. Dat we allen ambitieus kunnen zijn en prettig kunnen leven. Omdat het systeem dat ondersteunt: de metropoolregio is van en er voor iedereen, naadloos verbonden, bloeiend en in balans voor mens, economie en klimaat.

We maken 5 keuzen om bovenstaande te verwezenlijken:

1. De regio organiseert alle vormen van vervoer: *We werken met elkaar toe naar optimaal vervoer voor elke reiziger: slim, vlot en verbonden, toegankelijk, inclusief, betrouwbaar, veilig, schoon en betaalbaar. Waar mogelijk combineren we daarvoor verschillende vormen van mobiliteit, met maatwerk waar nodig. We verleggen de focus van systeemefficiëntie naar*

menselijke waarde. Daarmee is publieke en actieve mobiliteit de vanzelfsprekende keuze voor elke metroolpoolreiziger. Zo ook werken we toe naar slimme, soepele doorstroming en spreiding van goederenvervoer, zowel fysiek als digitaal.

2. Publieke en actieve mobiliteit is er voor iedereen, overal & 24/7. Mobiliteit is er voor iedereen, overal en altijd beschikbaar – ongeacht vervoersbehoefte of budget. Daarom bouwen we aan een samenhangend systeem van publieke en actieve mobiliteit, bestaande uit 3 onderdelen: 1) Hoogwaardig OV als de standaard, 2) mobiliteitsknooppunten als de scharnieren, 3) fietsen, lopen, reguliere buslijnen, gedeeld en vraaggestuurd vervoer als fijnmazige toevoeging daarop.

3. Mobiliteit is het vliegwiel voor ontwikkeling in de regio. We hanteren een én-én-benadering: de corridoraanpak verbindt mobiliteitsknooppunten met alle vormen van mobiliteit. Én we koppelen mobiliteit daarmee aan verstedelijking, ruimtelijke ordening en sociaaleconomische doelen. Op die manier is mobiliteit hét vliegwiel voor ontwikkeling in de regio. Mobiliteit biedt het netwerk dat alle afzonderlijke delen verbindt – nabijheid brengt – en daardoor kansen helpt verzilveren.

4. Volle inzet op technologie. Nieuwe technologie helpt onze droom te realiseren. Onder meer autonoom rijden van metro, tram en bus, slimme verkeerslichten, gedragsmaatregelen en de juiste data op het juiste tijdstip voor beheer en onderhoud van materieel zorgen voor een optimaal netwerk. Voorwaarden voor het gebruik van technologie: het is toegankelijk, inclusief en cybersecure, het is gericht op het eerlijk verdelen van welvaart en voldoet aan privacywetgeving.

5. Schouders eronder voor investeringskracht. We zetten met partners in de regio een gezamenlijke investeringsagenda op, met focus op zowel gebiedsgerichte corridors als thematische projecten en gedeelde verantwoordelijkheid van publieke en private partijen, ook (inter)nationaal. De investeringen maken keuze 1 t/m 4 mogelijk.

Daarmee is deze Mobiliteitsvisie dé een stip op de horizon. Samen en door deze juiste keuzen te maken gaat het lukken.

1. Inleiding

De 21 gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH¹) werken samen aan het versterken van de economie en het verbeteren van de bereikbaarheid. Wij zetten daarvoor in deze *Mobiliteitsvisie* bewust de lijn uit de *Strategische Agenda (SA) 2023-2026* voort. Deze koers sluit aan bij de behoefte aan een toekomstbestendige ontwikkeling van de regio, in een tijd van snelle maatschappelijke veranderingen. Deze visie wordt uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma.

De maatschappelijke context

De regio staat voor complexe opgaven: internationale afhankelijkheid, vergrijzing, ruimtegebrek, druk op woning- en arbeidsmarkt, toenemende ongelijkheid en een ecologisch onhoudbare economische structuur.² Deze factoren beïnvloeden direct het functioneren van de regio en raken het welzijn en de welvaart van inwoners en bezoekers.

Mobiliteit als middel

Tegen deze achtergrond kiezen we bewust voor mobiliteit³ als middel (sleutel) voor regionale ontwikkeling. Uitstekende mobiliteit is een voorwaarde voor economische ontwikkeling, gelijke kansen op werk en opleiding en kwaliteit van leven. Voor iedereen in de metropoolregio.

Noodzaak kansen verzilveren

De metropoolregio Rotterdam Den Haag heeft een krachtige economische positie, met 15% van het nationale bruto binnenlands product (bbp). Ook de samenwerking binnen de Metropoolregio Rotterdam Den Haag heeft aantoonbare resultaten opgeleverd.⁴ Tegelijkertijd blijft er onbenut potentieel. De OESO constateerde al in 2015 dat de regio structureel 2 procentpunt economische groei per jaar misloopt ten opzichte van vergelijkbare

¹ De netwerkorganisatie Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) is in 2014 opgericht om samen met de 21 gemeenten van de regio, medeoverheden en netwerkpartners van kennisinstellingen en het bedrijfsleven te zorgen voor een aantrekkelijke regio waar inwoners, bedrijven en bezoekers met plezier zich willen vestigen, werken, wonen en recreëren. Spreken we van 'we' in deze visie, doelen we op deze samenwerking van gemeenten en waar expliciet vermeld ook de partners in de regio en omstreken.

² Centraal Planbureau *Kiezen voor later, vier visies voor 2050* (oktober 2024).

³ Met mobiliteit in deze visie doelen we op alle vormen van mobiliteit en hebben we extra aandacht voor publieke en actieve mobiliteit. Publieke mobiliteit is openbaar vervoer (OV) voor iedereen, zoals trein, bus en metro. En het is méér dan OV: kleinschalig vervoer op afroep, een deelauto, een buurtbus en ook de hardware en software om prettig te kunnen reizen zoals goede overstapvoorzieningen en reisinformatie. Actieve mobiliteit impliceert je verplaatsen op eigen kracht, zoals lopen en fietsen.

⁴ Denk aan de realisatie van de RandstadRail en de Hoekse Lijn, het fietsviaduct Ypenburg, de Maasdeltatunnel of aan het besluit van regio en Rijk om € 4,8 miljard te investeren in openbaar vervoer in samenhang met de verstedelijking. Een pakket aan maatregelen dat niet alleen heeft bijgedragen aan de bereikbaarheid, maar ook aan de woningbouwopgave, de leefbaarheid en het versterken van onze internationale concurrentiepositie.

metropoolregio's. We hebben afgelopen jaren stappen gezet voor groei, maar we zijn er nog niet.

Wat we al deden

In 2017 is op basis van het *MIRT-onderzoek Bereikbaarheid Rotterdam Den Haag* een uitgebreid maatregelenpakket in de Zuidelijke Randstad vastgesteld. De *Strategische Agenda 2023-2026* bouwde daarop voort.⁵ Deze *Mobiliteitsvisie 2025* benut de inzichten en resultaten van dat traject.

Waarom nu deze visie

Hoewel veel is bereikt, is verdere actie nodig. In deze mobiliteitsvisie formuleren we onze langetermijnstrategie tot 2050 en verder. We geven mobiliteit een zelfstandige plek binnen het beleid, naast de *Visie op Economisch Vestigingsklimaat 2025*. Samen vormen deze documenten het fundament voor de nieuwe strategische agenda van de metropoolregio.

Samen, met oog voor lokaal verschil

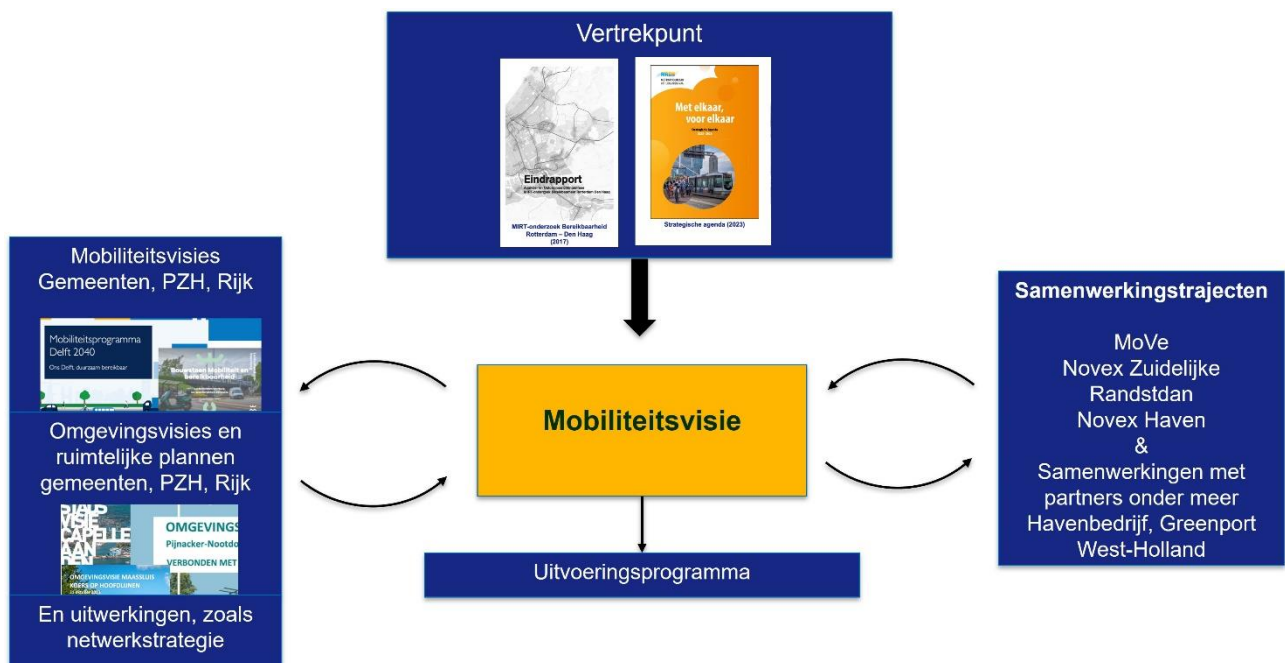
De uitvoering vraagt samenwerking, afstemming en innovatie. We handelen vanuit een gezamenlijke visie, met aandacht voor lokale omstandigheden en verschillen. Samen met de 21 gemeenten en onze (regionale) partners geven we vorm aan een toekomstbestendige ontwikkeling en dus economische sterke regio die duurzaam verbonden is door middel van nabije, uitstekende mobiliteit – voor de mensen die hier wonen, werken, leven.

Aan de slag!

⁵ Zie afbeelding 1 voor een visuele weergave van de geschiedenis van dit rapport.

AFBEELDING 1: ONTWIKKELING VISIE MOBILITEIT VAN AFGELOPEN JAREN.

AFBEELDING : RAAKVLAKKEN

2. Opgaven

Opgaven in de metropoolregio zijn niet nieuw, maar worden steeds uitdagender. De *Strategische Agenda 2023-2026* benoemt voor de periode ná het herstel van de regio nog steeds drie centrale opgaven: groei, vernieuwing en kwaliteit van de regio. Daar werken we al aan, met steeds meer inzicht in waar het knelt. Door scherp naar deze opgaven te kijken, zien we beter waar kansen liggen om de koers toekomstbestendig bij te stellen.

2.1 Uit de Strategische Agenda 2023-2026

Groei van de regio

Meer mensen, meer vraag

De metropoolregio telt momenteel circa 2,5 miljoen inwoners en verwacht er tot 2040 zo'n 400.000 bij – een groei van 16%. Een stad in omvang als Utrecht komt er in de regio bij. Deze groei stelt de regio voor grote ruimtelijke uitdagingen: er is meer vraag naar woningen, voorzieningen, energie-infrastructuur, werklocaties en een leefbare omgeving.

Andere visie op ruimte gevraagd

De groei leidt tot druk op de ruimte. Alle ruimtelijke claims samen – wonen, werken, energie, natuur, water en klimaatadaptatie – vragen om een oppervlak drie keer zo groot als de regio zelf.^{6 7} Wat hebben we nodig? Fundamenteel ander, slimmer en meervoudig ruimtegebruik, met oog voor toekomstbestendigheid en brede welvaart⁸.

Mobiliteitsbehoeften veranderen

De bevolkingssamenstelling verandert, met toenemende vergrijzing en veranderende woonvoorkeuren als gevolg. Steeds meer mensen wonen en werken in (hoog)stedelijke gebieden waardoor die gebieden in omvang groeien. De mobiliteitsbehoeften van mensen verandert daardoor ook; meer publieke mobiliteit, fietsen en lopen en minder gebruik van de auto. Ook is er vanwege de vergrijzing meer vraag naar doelgroepenvervoer.

Uitdagingen: systeem onder spanning

Door de groei staat bestaande infrastructuur onder druk: wegcongestie,

⁶ *Land met een plan; perspectief 2121* (2021), van Kuiper Compagnons.

⁷ Nationale Omgevingsvisie, *Duurzaam perspectief voor onze leefomgeving* (2020).

⁸ Brede welvaart is de kwaliteit van leven hier en nu, en de mate waarin deze ten koste gaat van de brede welvaart van latere generaties of van die van mensen elders in de wereld.

capaciteitsproblemen in het openbaar vervoer en personeelstekorten⁹ en financiële (on)mogelijkheden zetten het systeem onder spanning. Ook neemt het vervoer per auto op de langere afstanden nog toe, met blijvende filedruk¹⁰ en beperking van leefbaarheid.

Kansen voor slimme herontwikkeling

Maar we zien ook enorm veel mogelijkheden, juist in tijden van veranderingen. De regio biedt kansen voor slimme verdichting rond bestaande infrastructuur, herontwikkeling van verouderde gebieden en functiemenging. De aanwezigheid van strategische locaties als de haven van Rotterdam, de Greenport en campussen in Delft en Den Haag vormen sterke ankerpunten voor duurzame en economische ontwikkeling.

“Mijn wens is om elk moment van de dag te kunnen reizen van en naar elke plek in de regio zónder dat ik daarvoor een auto hoef te kopen.”

Vernieuwing van de regio

Metropoolregio in transitie

De economie van de metropoolregio Rotterdam Den Haag ondergaat een fundamentele transformatie gedreven door technologie, energietransitie en globalisering. Sectoren zoals ICT, waterstoftechniek, slimme productie en logistiek bieden grote potentie, maar stellen ook eisen aan mens, ruimte en infrastructuur. Het energienet piept en kraakt, terwijl de vraag toeneemt. Arbeidsmarktkrapte blijft nijpend in cruciale sectoren.

Economische potentie, maar bijscholing nodig

Er is economische kracht: de regio levert 15% van het Nederlandse bbp en kent sterke innovatieclusters. Maar die kracht komt onder druk door mismatch op de arbeidsmarkt, onvoldoende kennisbenutting en netcongestie. Om de economie toekomstbestendig te maken, is inzet nodig op bijscholing, innovatie, verduurzaming en betere samenwerking tussen onderwijs, bedrijven en overheden.

⁹ In het OV zullen we de komende tien jaar circa 20% meer chauffeurs nodig hebben. In de haven zijn er nu 6000 vacatures. Dat zal tot 2050 groeien naar een totaal tussen de 10.000 en 25.000 vacatures. Voor veel van deze vacatures is groot rijbewijs nodig.

¹⁰ Automobilisten staan in Rotterdam gemiddeld 63 uur per jaar in de file en daarmee staat de Maasstad van de file-top 945 van steden van de wereld op nummer 26. Den Haag staat op plek 41. Leiden op 68. Bron: ‘Vier Nederlandse steden in Wereldwijde file-top 50’, Algemeen Dagblad, 6 januari 2025.

Scherpe keuzen voor klimaat en economie

Daarnaast moeten bedrijventerreinen verduurzaamd worden en circulaire productieketens versterkt. De regio heeft de ingrediënten in huis, maar heeft nu echt scherpe keuzen te maken en integraal te investeren in ruimtelijke en economische samenhang.

Kwaliteit van de regio

Brede welvaart blijft achter

Groeien en vernieuwen kan niet zonder aandacht voor leefkwaliteit. Brede welvaart in de metropoolregio Rotterdam Den Haag blijft achter. Vooral op gezondheid, sociale cohesie en tevredenheid scoort de regio laag. De arbeidsmarkt polariseert: midden-functies verdwijnen, onder- en bovenkant groeien. Tegelijkertijd vertrekken jonge hoogopgeleiden naar andere regio's.

Woningmarkt onder druk

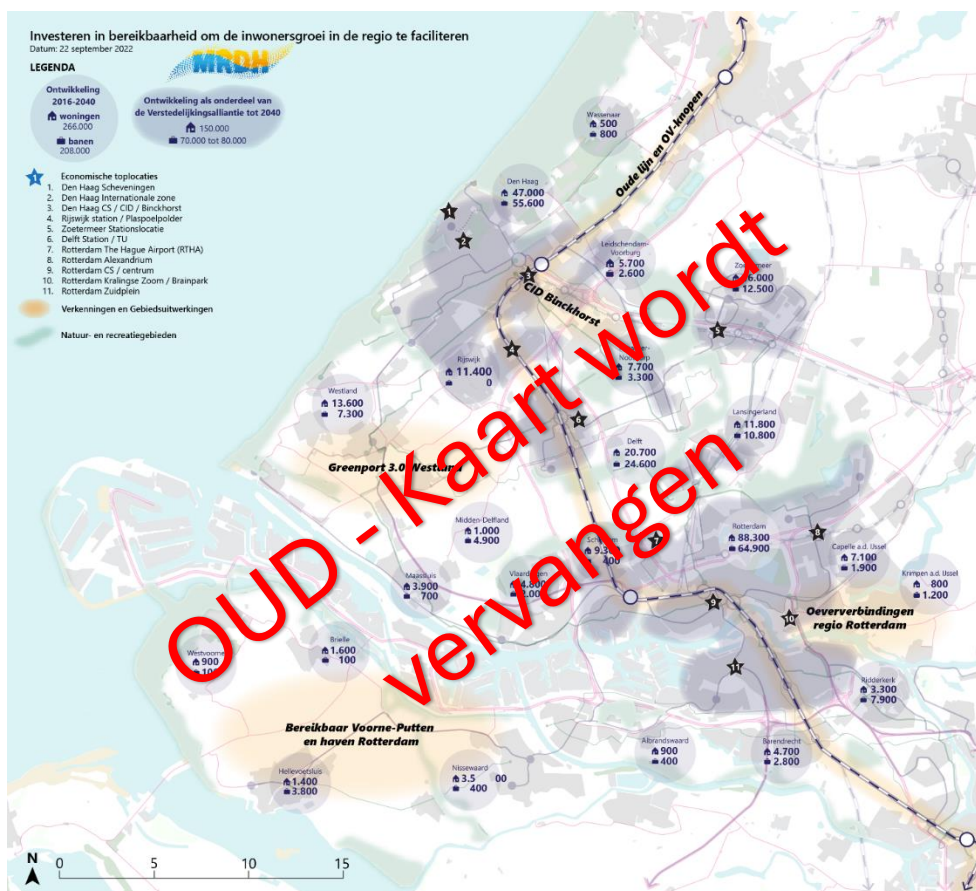
De woningmarkt is gespannen en de kwaliteit staat onder druk. Starters en middeninkomens vinden moeilijk betaalbare huisvesting, wat leidt tot sociale ongelijkheid en langere reistijden. Ook voorzieningen en infrastructuur staan onder druk. In suburbane gemeenten en specifiek de 'groeikernen' uit de jaren 70 (vaak ook *new towns* genoemd) zoals bijvoorbeeld delen van Zoetermeer, Spijkenisse (Nissewaard) en Capelle a/d IJssel zijn de effecten het sterkst zichtbaar.

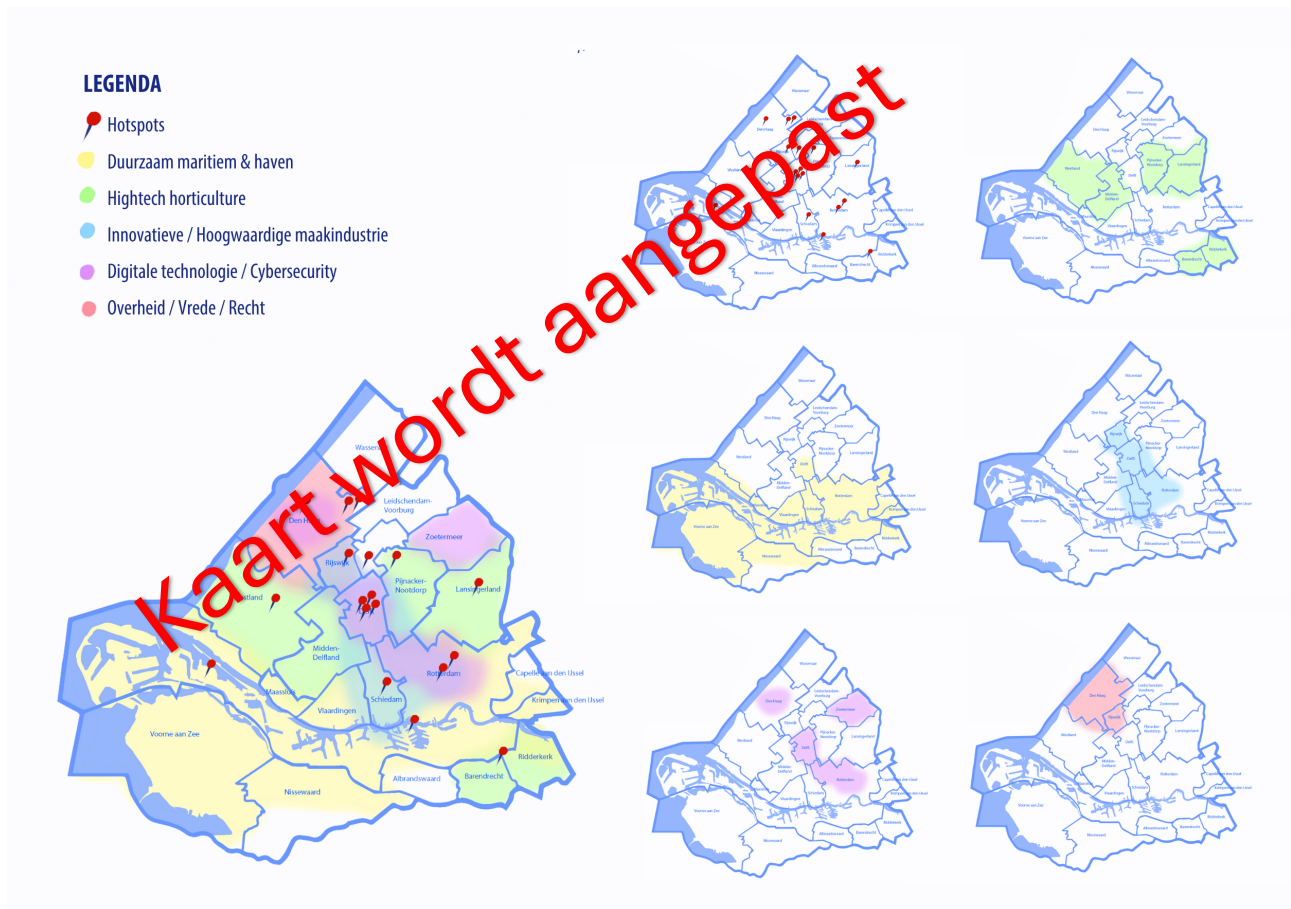
Koppelen biedt kansen

Toch is er veel en krachtig potentieel: sterke kennisinstellingen, bereikbare steden en de relatief compacte structuur maken meervoudig ruimtegebruik en functiemenging mogelijk. Door koppeling van wonen, kennis, werk, zorg en mobiliteit is brede welvaart te versterken.

2.2 Niets doen is geen optie

De groei, energietransitie, digitalisering en demografische veranderingen vragen om actie. Gemeenten werken al aan oplossingen, maar de kracht zit in samenwerking. Gezamenlijke inzet op economie, mobiliteit en ruimtegebruik verhoogt de slagkracht en maakt een toekomstbestendige regio mogelijk. Dan zijn we een veerkrachtige, inclusieve en concurrerende metropoolregio.

AFBEELDING 4:

AFBEELDING 5: SOCIAALECONOMISCHE POSITIE VAN ELKE GEMEENTE IN 2005, 2018 EN 2023. BRON: BUREAU LOUTER.

3. Dromen

We hebben de opgaven in het vorige hoofdstuk benoemd. Dan nu: waar dromen we over? Daar gaat dit hoofdstuk over. We zetten onze stip op de horizon voor de metropoolregio, voorbij 2050. Eerst vertalen we de hoofdambitie van *Strategische Agenda 2023 -2026* naar concrete ambities voor de regio (3.1). Vervolgens zetten we vanuit daar de droom voor de regio neer (3.2), om dat specifiek ook te doen per gebiedstype (3.3).

3.1 Regionale ambities

Ambitie uit de *Strategische Agenda 2023-2026*

De ambitie uit de *Strategische Agenda 2023-2026* blijft ons vertrekpunt. Deze luidt: *‘Meer welvaart én welzijn voor de mensen die in de metropoolregio Rotterdam Den Haag wonen, werken en leven. (...) Meer samenwerken, betere fysieke verbindingen realiseren en het economisch vestigingsklimaat versterken. Dat is onze inzet. Als we dat bereiken, komen er meer kansen voor mensen, betere voorzieningen en wordt het gemiddeld inkomen hoger. In 2016 berekende OESO dat daardoor 1-2 procentpunt extra groei van welvaart en welzijn mogelijk is. We willen dat iedereen mee kan doen in de samenleving en kansen bieden voor ál onze inwoners. Het grootste kapitaal van onze regio zijn de mensen die hier wonen, werken en leven.’*

Regionale ambities in 3 speerpunten

De *Mobiliteitsvisie 2025* en de *Visie op Economisch Vestigingsklimaat 2025* leveren een bijdrage om bovenstaande ambitie te verwezenlijken. Dit doen we in samenwerking met alle partners (andere overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties). We stellen daarbij randvoorwaarden voor onze ambitie, zoals financiering van Rijk, EU, en private partijen. In deze paragraaf werken we uit wat dit concreet impliceert voor de metropoolregio.

Wij onderscheiden in onze regionale focus de volgende 3 speerpunten:

1. Het versterken van het economisch vestigingsklimaat en de fysieke weerbaarheid
2. Het realiseren van een aantrekkelijke leefomgeving
3. Het verbeteren van kansen voor mensen

3.1.1 Het versterken van het economisch vestigingsklimaat en de fysieke weerbaarheid

Voorwaarde: fysieke weerbaarheid

Het economisch profiel van de metropoolregio Rotterdam Den Haag uit de *Visie op Economisch Vestigingsklimaat* is het uitgangspunt voor onze *Mobiliteitsvisie*. Onze

metropoolregio heeft een unieke Europese positie als thuisbasis van de Greenport en met de Rotterdamse Haven en Schiphol dichtbij. De Metropoolregio Rotterdam Den Haag en samenwerkende gemeenten zetten vol in op hun rol als internationale innovatie- en vestigingsregio. De sleutel tot dit succes? Een toekomstbestendig, excellent vestigingsklimaat, waarin we als regio tot de wereldtop behoren. Bij deze ambitie is de fysieke weerbaarheid van de regio een voorwaarde. Onder ‘fysieke weerbaarheid’ verstaan we een robuuste infrastructuur en strategisch ruimtegebruik die past bij de kansen, maar ook bij de uitdagingen van de toekomst.

5 economische clusters

We definiëren 5 regionale clusters in ons beleid.¹¹

1. Duurzaam Maritiem & Haven
2. Hightech Horticulture
3. Innovatieve / Hoogwaardige Maakindustrie
4. Digitale Technologie & Veiligheid
5. Overheid / Vrede / Recht

Focus: unieke ligging versterken

We vergroten de internationale positie van de metropoolregio door de unieke ligging te versterken. Dit doen we door:

- In te zetten op nabijheid van wonen, werken en voorzieningen. Zo ontlasten we het hoofdwegennet en verbeteren we de bereikbaarheid van logistiek en bedrijfsverkeer. Ook vinden inwoners, bezoekers, werknemers, bedrijven en voorzieningen elkaar snel en dat resulteert in meer samenwerking en groei.
- Kansen in Europa te benutten voor het binnenhalen van kennis, innovatie, bedrijven en gelden. Om dit te bereiken organiseren we actieve aanwezigheid in de Europese Unie met als doel meer innovatieve samenwerkingsverbanden op te zetten, Europese subsidies binnen te halen en succesvolle aanvragen voor investeringen en financieringen.
- Het regionale mobiliteit- en logistieknetwerk van auto, trein, bus, metro, tram & knooppunten ook in Europees perspectief te bekijken en de mogelijkheden te onderzoeken om nieuwe verbindingen en projecten vanuit Europa (mede) te financieren.

¹¹ Uit de *Visie op Economisch Vestigingsklimaat*: De kracht van de regionale clusters zit niet alleen in hun economische waarde, maar ook in hun nauwe verwevenheid met sleuteltechnologieën die Nederland internationaal positioneren als innovatieland. Zo maakt de maakindustrie volop gebruik van (opto)mechatronica, halfgeleiders en AI om slimme, duurzame productiesystemen te ontwikkelen. In de hightech horticulture draait het om biotechnologie, sensortechnologie en beeldvorming om gewassen optimaal en duurzaam te telen. Het maritieme cluster zet stevig in op groene chemie, data-analyse en nieuwe energiematerialen voor schonere havens en scheepvaart. En binnen het cluster cybersecurity komen AI, quantumtechnologie en digitale veiligheid direct samen. Zo geven de clusters technologische doorbraken concreet vorm – van lab naar praktijk.

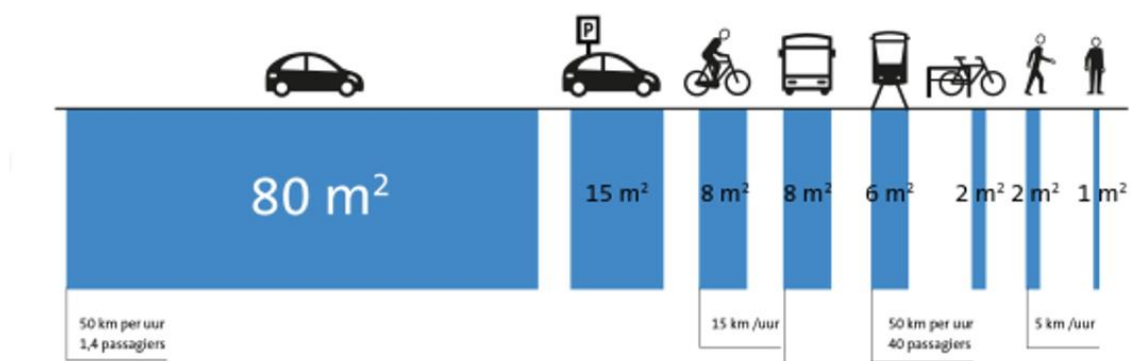
Dit is wat onze regio heeft te realiseren:

- 2 procentpunt extra groei van welvaart per jaar (bron: OESO).
- 208.000 nieuwe arbeidsplaatsen in 2030 ten opzichte van 2017 (bron: SA, Verstedelijkingsalliantie¹²).
- 30% meer arbeidsplaatsen in 2050 die met publieke en actieve mobiliteit binnen 45 minuten bereikbaar zijn ten opzichte van 2015 (bron: SA).

3.1.2 Het realiseren van een aantrekkelijke leefomgeving

In combinatie met verstedelijking

Ruimtelijke ontwikkelingen in de regio vragen om gerichte investeringen in passende mobiliteit. Woningbouw en verbetering van infrastructuur gaan daarbij idealiter hand in hand. Centraal staat de kracht van *nabijheid*: we stimuleren de bereikbaarheid van dagelijkse voorzieningen. Daarbij geven we prioriteit aan ruimte-efficiënte vervoersvormen – dat wil zeggen: vervoer dat weinig ruimte per persoon inneemt. Zie afbeelding 5 voor een vergelijking van het ruimtebeslag per vervoersmiddel.

Voor een aantrekkelijke leefomgeving

Deze aanpak combineren we bescherming van het landschap en de inzet op een schone, gezonde leefomgeving. Een aantrekkelijke leefomgeving is ook verkeersveilig. Daarom zetten we samen met onze partners in op zowel het structureel terugdringen van ongevallen als de ervaren verkeersonveiligheid – met fysieke ingrepen én gedragsmaatregelen. We prioriteren veilige infrastructuur, zoals gescheiden HOV- en fietsroutes en investeren in langzaam verkeer in de regio. Dit ondersteunt gezonde, duurzame stedelijke omgevingen.

¹² De Verstedelijkingsalliantie is een netwerksamenwerking tussen de gemeenten Leiden, Zoetermeer, Den Haag, Rijswijk, Delft, Schiedam, Rotterdam en Dordrecht, de MRDH, provincie Zuid-Holland en het Rijk. Het doel is een bijdrage te leveren aan de oplossing van het woningtekort en versterking van de economie, door het benutten en versterken van de agglomeratiekracht van de Zuidelijke Randstad.

Dit is wat onze regio heeft te realiseren:

- 266.000 nieuwe woningen in 2030 ten opzichte van 2017 (bron: SA, Verstedelijkingsalliantie).
- 80% van de groei van voorzieningen voor wonen en werken is in 2050 op loop- en fietsafstand van mobiliteitsknooppunten¹³ (bron: SA).
- In 2050 is het gebruik van publieke en actieve mobiliteit als aandeel van de totale hoeveelheid verplaatsingen ten opzichte van 2022 toegenomen (bron: SA).
- Minimaal 11% van het oppervlak van de regio is beschikbaar voor groen, recreatie en hernieuwbare energie (bron: 'Ruimtelijke koers toekomstbestendig Zuid-Holland', Provincie Zuid-Holland).

3.1.3 Het verbeteren van kansen voor mensen

Kansen voor iedereen

We creëren mogelijkheden voor onze inwoners om opleidingen te volgen, werk te vinden, familie en vrienden te ontmoeten en eropuit te gaan. We streven naar brede welvaart voor iedereen, nu en in de toekomst. Dit betekent dat vervoer toegankelijk en inclusief is, zodat iedereen zelfstandig of zo zelfstandig mogelijk kan reizen. Hierbij houden we rekening met verschillende mobiliteitsbehoeften van reizigers. We zorgen ervoor dat vervoer betaalbaar is, zowel voor de gebruiker als voor de samenleving.

Dit is wat onze regio heeft te realiseren:

- We zijn in 2050 een krachtige, welvarende en aantrekkelijke regio volgens de monitor 'Brede welvaart MRDH', gebaseerd op cijfers van het CBS.
- In 2050 kunnen ten opzichte van 2015 30% meer inwoners binnen 45 minuten reizen van huis naar werk, opleiding en voorzieningen met publieke en actieve mobiliteit (bron: SA).

“Het is belangrijk om te stimuleren dat mensen meer bewegen. Koppel bijvoorbeeld een stappenteller aan kortingen of andere leuke acties.”

¹³ Een mobiliteitsknooppunt is een plek waar je in, uit en over kan stappen op verschillende vervoersmiddelen. Ook concentreren rondom een mobiliteitsknooppunt stedelijke functies en activiteiten. Denk aan functies als: wonen, werken, onderwijs en zorg.

3.2 Ons droombeeld: stip op de horizon

Kwaliteit van leven: de metropoolregio bloeit

Onze metropoolregio *bloeit*. Het is dé plek om te wonen, te werken en/of te bezoeken. Gemeenten werken samen en hebben gezorgd voor vernieuwing, met kwaliteit als fundament. Dat zorgt voor een aangename, inclusieve en veilige leefomgeving. Een dynamische economie, duurzame stedelijke ontwikkeling en uitstekende mobiliteit vormen samen de sleutel tot kwaliteit van leven. Als het goed gaat met de metropoolregio, gaat het goed met de rest van Nederland.

Economie en mobiliteit versterken elkaar

Hoe ziet dat eruit? We verbinden economische clusters en metropolitane centra met elkaar door goede bereikbaarheid. Denk aan de Rotterdamse haven, Greenport West-Holland, TU Delft, internationale instellingen in Den Haag en innovatieve broedplaatsen in Delft, Zoetermeer en Vlaardingen. Ook de centra van Rotterdam en Den Haag met al hun voorzieningen, zijn voor iedereen in de regio nabij en goed bereikbaar. Onze regio is stevig verbonden met de rest van Nederland, Europa en de wereld. Mensen vinden er gemakkelijk passend werk en kunnen zich soepel verplaatsen.

Een geïntegreerd vervoerssysteem

Mobiliteit verloopt via een netwerk van multimodale verbindingen dat mensen, kennis en kansen samenbrengt. Vervoersvormen en systemen zijn met elkaar geïntegreerd: lopen, fietsen, snelle trams, metro, metrobussen, treinen en andere (deel)vervoersvormen sluiten naadloos op elkaar aan. Mensen, goederen, plekken en systemen: alles is op elkaar afgestemd.

Actieve en publieke mobiliteit is vanzelfsprekend

Reizen is veilig en comfortabel. Actieve en publieke mobiliteit is vanzelfsprekend – net zo luxe en makkelijk als een privéauto. Lopen, fietsen en publieke mobiliteit versterken elkaar en vormen samen de kern van mobiliteit in de regio. Het is aantrekkelijk, toegankelijk, betrouwbaar, schoon, stil en snel, voor iedereen – ongeacht vervoersbehoefte of budget. Autogebruik balanceren we met publieke en actieve mobiliteit om doorstroming te verbeteren, bijvoorbeeld door 30 km/u-zones te combineren met vrije HOV-banen. Tegelijkertijd vindt goederenvervoer 24/7 plaats, maar wel evenwichtig gespreid over de dag. Dat transport verloopt autonoom, schoon en stil. Zo blijft de economie draaien en kunnen mensen genieten van een prettige leefomgeving.

Een nieuw evenwicht dankzij technologie

Met de nieuwste betrouwbare technologie benutten we infrastructuur, energie en middelen optimaal. Dit leidt tot een nieuw evenwicht: in beschikbaarheid, betrouwbaarheid en

vertrouwen. Energie uit bijvoorbeeld het tram- en metronet wordt ook gebruikt voor huishoudens en bedrijven. Dit is de regio van slim, schoon, verbonden en veerkrachtig leven.

Krachtig want divers

Van A naar B reizen gaat soepel. En A en B zijn allebei uniek. De metropolitane, hoogstedelijke gebieden en de havens en de landschappelijke zones hebben elk hun eigen kwaliteiten. Wat inwoners en ondernemers belangrijk vinden in Den Haag of Rotterdam verschilt van de wensen in bijvoorbeeld Lansingerland, Voorne aan Zee, Krimpen aan den IJssel, Albrandswaard, Nissewaard of Ridderkerk. Juist de diversiteit maakt de metropoolregio sterk. Juist die verscheidenheid maakt de metropoolregio aantrekkelijk. Uitgangspunt in onze visie is steeds: de juiste ontwikkeling op de juiste plek.

Kwaliteit als voorwaarde

We bouwen aan een economie die draait om en op kwaliteit. In de metropoolregio Rotterdam Den Haag ontstaan ideeën die er echt toe doen en die werkelijkheid worden. Dankzij sterke ecosystemen waarin kennisinstellingen, ondernemers en overheden vanzelfsprekend samenwerken. Waarin we versterken wat we hebben, en enkel iets toevoegen wanneer dat de kwaliteit ervan vergroot.

Verbonden ecosystemen

Onze economie rust op krachtige ecosystemen en clusters zoals Duurzaam Maritiem & Haven, Hightech Horticulture, Innovatieve Maakindustrie, Digitale Technologie & Veiligheid en Vrede & Recht. Ze creëren waarde en dragen bij aan grote maatschappelijke opgaven. Die clusters zijn geen eilandjes: ze zijn verbonden via slimme corridors, digital twins¹⁴, mobiliteit en gedeelde campussen. Van haven tot hogeschool, van kas tot campus – mensen en goederen zijn verbonden; want systemen en plekken zijn verbonden.

We beschermen wat waardevol is

Open gebieden blijven open. Midden-Delfland, het Groene Hart en het strand in Wassenaar of Voorne aan Zee blijven onaangetast. We houden de longen van de regio open; voor recreatie en voor de natuur zelf. Tegelijkertijd zorgen we voor uitstekende verbindingen voor publieke en actieve mobiliteit. Iemand zonder auto in hartje Rotterdam kan straks net zo makkelijk een wandeling maken op het strand van Scheveningen. De functies wonen, werken en zorg concentreren we rond mobiliteitsknooppunten. Dat is efficiënt en effectief. Zo blijft elk gebied sterk in zijn eigen functie en houden we het geheel in balans.

¹⁴ Een digital twin is een virtuele representatie van een fysiek object, proces of systeem, die voortdurend wordt bijgewerkt met real-time data uit de echte wereld.

Opbrengst: de ruimte om je te ontwikkelen

Wat levert het op? Inwoners, ondernemers, forenzen, bezoekers, scholieren – iedereen heeft de vrijheid om zich te verplaatsen, elkaar te ontmoeten, zich te ontwikkelen en doelen te bereiken. We kunnen weer écht ambitieus zijn en prettig leven. Want het systeem ondersteunt dat: de metropoolregio van en voor iedereen, ongeacht budget of vervoersbehoefte, naadloos verbonden, bloeiend en in balans voor mens, economie en klimaat.

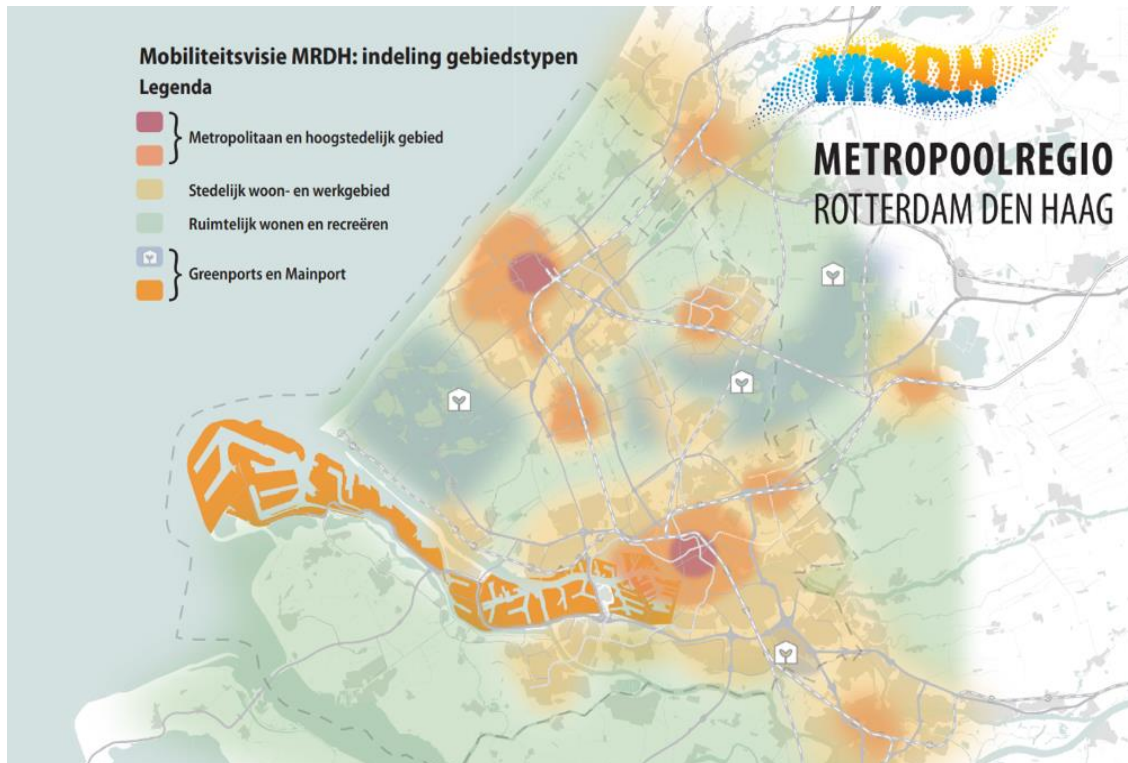
“Het OV van de toekomst moet vaker rijden, efficiënter zijn, betaalbaar en betrouwbaar zijn. Zorg ook voor goede aansluitingen. Dan maak je het voor iedereen makkelijker.”

AFBEELDING 7: DROOMBEELD METROPOLITAAN GEBIED DOOR AI (DALL-E).

3.3 Dromen per gebiedstype

Zie onderstaande afbeelding voor de verschillende gebiedstypen (vastgesteld in de *Strategische Agenda 2023-2026*) die we onderscheiden.

AFBEELDING 8: GEBIEDSTYPEN; DE MATE VAN VERSTEDELIJING NEEMT RICHTING 2050 TOE.

Metropolitaan of hoogstedelijk gebied

Metropolitaan of hoogstedelijk wonen: een (hoogbouw) appartement in de binnenstad van Rotterdam, Den Haag, Delft of Zoetermeer. Geen eigen tuin, wel een balkon, dakterras of stadspark om de hoek. Het is leven in een dynamische omgeving met veel bovenregionale¹⁵ voorzieningen, innovatieve woon- en werkplekken (kennis- en diensteneconomie), slimme infrastructuur, groene parken en waterpartijen. Schone, autonome publieke mobiliteit zorgt voor snelle en comfortabele verbindingen in de stad en naar buiten. Steden zijn ontworpen op de menselijke maat: veilige, groene straten nodigen uit tot lopen, fietsen, ontmoeten en

AFBEELDING 9: DROOMBEELD METROPOLITAAN GEBIED DOOR AI (DALL-E).

¹⁵ Voorzieningen die je alleen kan vinden in Rotterdam of Den Haag. Denk aan een academisch ziekenhuis, de exclusievere winkels, musea, of een universiteit.

ontspannen. Het draait om gebruik van gemeenschappelijk vervoer en veel minder om individueel bezit.

Stedelijk wonen en werken

Stedelijk wonen, zoals bijvoorbeeld in Zoetermeer, Voorburg, Rijswijk, Leidschendam-Voorburg of Spijkenisse (Nissewaard): een huis met tuin in een stedelijke omgeving. Veelal laagbouw in combinatie met appartementen. Een winkelcentrum en een parkje op loop- of fietsafstand, net als bijvoorbeeld de huisarts, basisschool, sportvereniging et cetera. Aantrekkelijke voorzieningen en een sterk economisch klimaat. Combinatie van levendige energie van de stad en rust en comfort van een groen, duurzaam woon- en leefklimaat. Reizen naar metropolitane gebieden, mainports en Greenports gaat het snelst via publieke mobiliteit. Binnenstedelijke verplaatsingen gebeuren voornamelijk met de (e)-fiets en lopend. De auto houdt een beperkte rol voor langere afstanden en bestemmingen zonder goede publieke en actieve mobiliteit.

AFBEELDING 10: DROOMBEELD STEDELIJK GEBIED DOOR AI (DALL-E).

Greenports en Mainport

De wereldhaven van Rotterdam met zijn energie- en logistieke kracht, de innovatieve

AFBEELDING 11 DROOMBEELD PORTS DOOR AI (DALL-E).

glastuinbouw van de Greenport, de internationale rechtsorde van Den Haag en het technologische vernuft van TU Delft vormen samen een krachtig samenhangend (eco)systeem dat economische groei, innovatie en duurzaamheid stimuleert.

‘Multimodale’ bereikbaarheid is voor de Greenports en Mainport van essentieel belang. Dat betekent dat goederenstromen via een combinatie van weg, rails, binnenvaart en door de lucht worden vervoerd, op efficiënte en duurzame wijze, 24/7, evenwichtig verspreid over de 24 uur van een dag. Dit zorgt voor een flexibele en robuuste logistieke keten.

Werknemers reizen gemakkelijk van en naar de havens met publieke mobiliteit en de (e)fiets; autobezit is geen voorwaarde om het werk te bereiken.

Ruimtelijk wonen en recreëren

Wonen en recreëren in het groen van de metropoolregio Rotterdam Den Haag: genieten van de rust van de natuur én toegang hebben tot de grote steden. Voorne aan Zee, Wassenaar, de polders van Midden-Delfland, Albrandswaard en Pijnacker-Nootdorp; enkele voorbeelden van

groenplekken, door uitstekende mobiliteit vlakbij. Voor bewoners blijft de individuele auto belangrijk. Voor reizen naar de stad kiezen bewoners steeds vaker voor een combinatie van vervoersmiddelen. Aan de stadsranden stappen mensen van de autonome, individuele auto eenvoudig over op publieke mobiliteit of een (deel)fiets, wat bijdraagt aan duurzame mobiliteit en de afname van druk op stadscentra. De steden en de meer ruimtelijke gebieden komen steeds dichterbij elkaar.

AFBEELDING 12: DROOMBEELD
RUIMTELIJK GEBIED DOOR AI (DALL-E).

“Prima dat er nieuwe huizen gebouwd worden, maar regel wel direct dat de woningen, het werk en voorzieningen bereikbaar zijn.”

4. Durven

In hoofdstuk 3 hebben we na onze regionale ambities geformuleerd te hebben onze droom neergezet. Om die droom te verwezenlijken hebben we met de 21 gemeenten van de Metropool Rotterdam Den Haag keuzen te maken. We maken er 5. Deze staan niet op zichzelf, maar hebben nauwe onderlinge relaties. Zie ook afbeelding 13 (*schema wordt nog toegevoegd*). In dit hoofdstuk gaan we op hierop in.

Juist doordat we deze keuzen met alle 21 gemeenten maken en dragen, kunnen we bergen verzetten. Alleen gaat dat niet. We doen het samen: met de 21 gemeenten en met onze (regionale) partners, op de wijze die recht doet aan en past bij de eigen, lokale situatie.

Dit zijn de 5 keuzen die we maken:

1. De regio organiseert alle vormen van vervoer
2. Publieke en actieve mobiliteit is er voor iedereen, overal & 24/7
3. Mobiliteit is het vliegwiel voor ontwikkeling in de regio
4. Volle inzet op technologie
5. Schouders eronder voor investeringskracht

4.1 De regio organiseert alle vormen van vervoer

Persona invoegen

Reizigers centraal

We werken toe naar optimaal vervoer voor elke reiziger: slim, vlot en verbonden, toegankelijk, inclusief, betrouwbaar, veilig, schoon en betaalbaar. We combineren waar mogelijk verschillende vormen van mobiliteit – openbaar vervoer, deelvervoer, doelgroepenvervoer, fietsen en lopen – tot samenhangend en toegankelijk vervoer, met maatwerk waar nodig. We verleggen de focus van systeemefficiëntie naar menselijke waarde, en van abstract beleid naar concreet effect in het dagelijks leven. Voor bijvoorbeeld leerlingenvervoer is een vaste

chauffeur of begeleider erg belangrijk. Kwaliteit en passend aanbod voor elke reiziger staat voorop.

Samen de regie

De 21 gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag onderzoeken samen op basis van de regionale opgaven en de mobiliteitsbehoeften van alle reizigers hoe het optimale vervoer eruitziet. Samen houden we regie op de uitwerking (tijd, snelheid, fasering en consequenties), leren we van goede voorbeelden¹⁶ en onderzoeken we of slimme verbindingen tussen systemen mogelijk zijn.

Ook voor transport en logistiek zorgen we voor efficiëntie, spreiding en verduurzaming via multimodaal en regionaal verbonden transport.¹⁷ Zo benutten we het mobiliteitssysteem optimaal.¹⁸

(Inter)nationale voorbeelden van geïntegreerd vervoer

Stroomlijn (Drechtsteden)

Sinds 2016 regelt Stroomlijn passend vervoer voor inwoners van de Drechtsteden, in opdracht van de Sociale Dienst Drechtsteden. De focus ligt op slimme afstemming van vervoersvormen, met aandacht voor bereikbaarheid, kwaliteit, duurzaamheid en betaalbaarheid.

Bravoflex (Brabant)

Bravoflex biedt sinds 2023 flexibel vervoer als aanvulling op het openbaar vervoer, ook naar moeilijk bereikbare gebieden. Reizigers kunnen boeken via app of telefoon, zeven dagen per week.

Landelijke studie (Nederland)

Het Rijk verkent een integraal mobiliteitssysteem met betere toegankelijkheid, digitale infrastructuur en vereenvoudiging van processen. Ook wordt gekeken naar herverdeling van verantwoordelijkheden en het borgen van systeemverantwoordelijkheid.

Flextrafic (Denemarken)

Flextrafic is een nationaal, vraaggestuurd vervoerssysteem dat openbaar vervoer aanvult. 5 diensten delen 1700 voertuigen, goed voor 2 miljoen ritten per jaar. De overheid financiert grotendeels; gemeenten bepalen gebruikersbijdrage.

¹⁶ Zie het kader voor (inter)nationale voorbeelden.

¹⁷ Van het containervervoer uit de Rotterdamse haven heeft 70% een (tussen)bestemming in de regio.

¹⁸ Extra regionale knooppunten met gekoelde voorzieningen zijn nodig voor de snelle doorlooptijden van de vers-logistiek, voor het 24/7 benutten van het wegennet en voor ('s nachts) autonoom rijden.

Reflectie

De voorbeelden tonen in de praktijk hoe het combineren van openbaar vervoer, flex- en deelvervoer leidt tot meer kwaliteit en bereik voor hetzelfde budget. De Deense aanpak inspireert, maar vraagt om zorgvuldige vertaling naar de Nederlandse context.

4.2 Publieke en actieve mobiliteit is er voor iedereen, overal & 24/7

Persona invoegen

Systeem van publieke en actieve mobiliteit bestaat uit 3 onderdelen

Onze droom: mobiliteit voor iedereen, overal en altijd beschikbaar – ongeacht vervoersbehoefte of budget. Daarom bouwen we aan een samenhangend systeem van publieke en actieve mobiliteit, bestaande uit 3 onderdelen:

1. Hoogwaardig OV: de standaard

Metro's, snelle trams en metrobussen (= hoogwaardig OV) vormen het fundament van ons mobiliteitssysteem. Ze verbinden centra en randen van stedelijk gebied met elkaar én met de rest van Nederland. Aantrekkelijk, snel, vaak, betrouwbaar en de hele dag beschikbaar, zodat de keuze voor de auto minder vaak gemaakt wordt. We verbeteren kansrijke bus- en tramlijnen en leggen nieuwe vrijliggende banen aan. Waar nodig krijgt publieke en actieve mobiliteit voorrang, ook ten opzichte van de auto. Ook vragen we het Rijk om de kwaliteit van het nationale spoornetwerk te versterken.

2. Mobiliteitsknooppunten: het scharnier

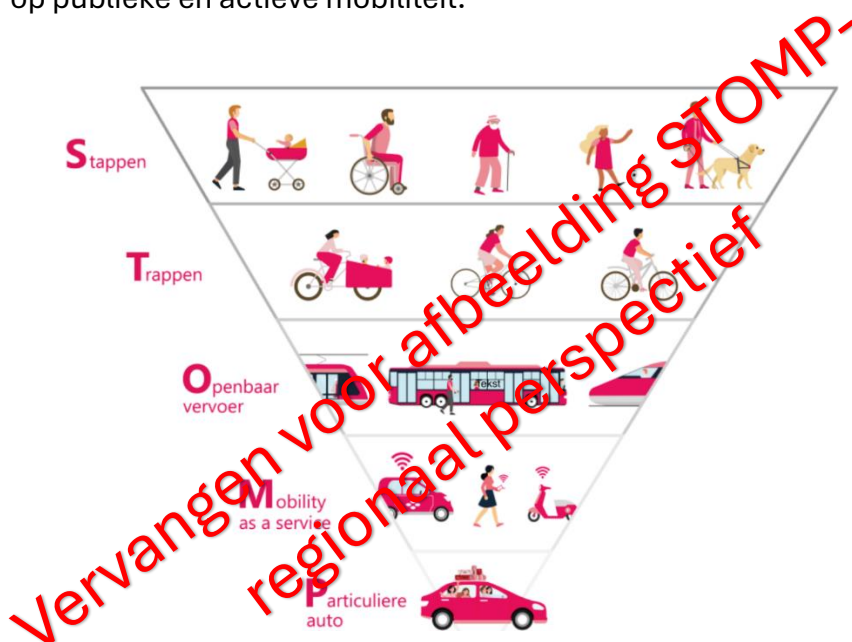
Op kruispunten van hoofdverbindingen ontstaan mobiliteitsknooppunten: overstapplekken met goede voorzieningen en een prettige verblijfskwaliteit. Deze locaties stimuleren ruimtelijke ontwikkeling en vormen het scharnier tussen auto, publieke en actieve mobiliteit. Door goede bereikbaarheid en overstapmogelijkheden verleiden we automobilisten richting de stedelijke gebieden hier over te stappen op publieke mobiliteit.

3. Fietsen, lopen en vraaggestuurd vervoer: fijnmazige toevoeging

Niet iedereen woont of werkt bij een knooppunt, maar moet er wel komen. We investeren daarom in veilige, snelle fiets- en looproutes, aansluitend op mobiliteitsknooppunten. Voor wie fietsen of lopen geen optie is, bieden we een fijnmazig netwerk van kleinschalig, gedeeld

of vraaggestuurd vervoer – betrouwbaar, betaalbaar en afgestemd op de reiziger. Ook reguliere buslijnen maken hiervan deel uit, mits deze goed bezet zijn en/of indien er nog geen voldoende andere vormen van actieve en publieke mobiliteit beschikbaar is. We houden expliciet rekening met de behoeften van kwetsbare doelgroepen, bijvoorbeeld via begeleiding met een OV-coach. We spelen in op reizigers die reizen naar de Mainport, Greenports en verder gelegen werklocaties.

NB. We staan open voor innovaties zoals het delen van privéritten via digitale platforms. We volgen vanuit regionaal perspectief de mobiliteitshiërarchie van 'STOMP' – stappen (lopen), trappen (fietsen), openbaar vervoer (collectief vervoer), mobility as a service (deelmobiliteit en slimme mobiliteit), particuliere auto – waarbij we stappen, trappen en openbaar vervoer in samenhang bekijken. Die vormen van vervoer moeten elkaar versterken en voor een samenhangend systeem zorgen. De 21 samenwerkende gemeenten leggen kortom de focus op publieke en actieve mobiliteit.

AFBEELDING 14: UITLEG VAN STOMP.

Voorwaarden publieke en actieve mobiliteit

Publieke en actieve mobiliteit zijn slim, vlot en verbonden, toegankelijk, inclusief, betrouwbaar, veilig, schoon en betaalbaar. We bieden voor elke doelgroep een passende vorm van publieke of actieve mobiliteit tegen een eerlijke prijs. Daarbij zoeken we de balans tussen wat de reiziger betaalt en wat het systeem maatschappelijk kost. We vergroten het aanbod en zorgen voor een fijnmazig netwerk in alle gebieden: woonwijken, werklocaties, onderwijsclusters en recreatiegebieden.

Beschikbaar voor alle doelgroepen

De Metropoolregio is een diverse regio. Er wonen, werken, studeren of recreëren verschillende doelgroepen. Ieder met een eigen (mobiliteits)budget, maatschappelijke achtergrond, opleidingsniveau, (mobiliteits)wensen of met een fysieke of sociale beperking. Daarom kiezen wij een brede benadering. Mobiliteit moet voor iedereen 24/7 beschikbaar, betaalbaar, toegankelijk en veilig zijn.

Afstemming met de auto

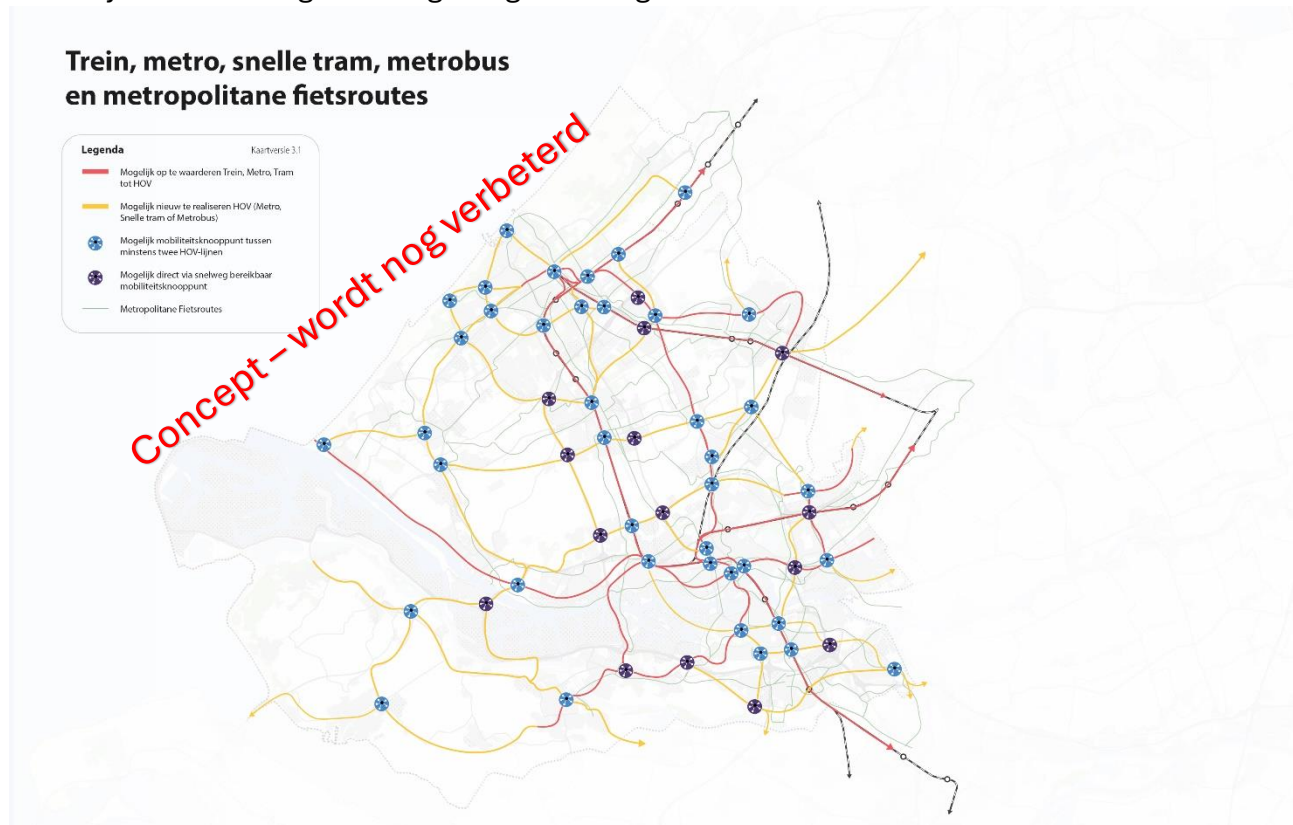
Hoe verhoudt het systeem van publieke en actieve mobiliteit zich tot de auto? We ondersteunen het gemeentelijk beleid voor meer 30 km/h-zones: goed voor de verkeersveiligheid en de leefbaarheid. Tegelijkertijd vraagt publieke en actieve mobiliteit om ruimte en prioriteit op plekken die cruciaal zijn voor het regionale netwerk. Op gemeentelijke hoofdwegen (50 km/h) delen auto, fiets en publieke mobiliteit de ruimte. We hebben scherpe keuzen te maken: wie krijgt waar voorrang? Die keuzen maken we vanuit het netwerkperspectief, waarbij we letten op:

- De opbouw en samenhang van het mobiliteitsnetwerk;
- De juiste plek en prioriteit voor auto, fiets en publieke mobiliteit op weg of kruispunt;
- Goede afstemming tussen wegbeheerders.

We investeren in het wegennet als dit het mobiliteitssysteem als geheel versterkt: voor verkeersveiligheid, logistieke betrouwbaarheid of bereikbaarheid van hulpdiensten. Tegelijkertijd onderstrepen we het belang van investeren in fietsinfrastructuur: van brede paden tot veilige, toegankelijke stallingen.

Basis op orde met verkeersveiligheid

We besteden extra aandacht aan verkeersveiligheid. We zetten samen met alle partners in op het blijvend reduceren van zowel de ongevallen als de ervaren verkeers(on)veiligheid. Met zowel fysieke maatregelen als gedragsmaatregelen.

AFBEELDING 15: INDICATIEF NETWERKBEELD PUBLIEKE EN ACTIEVE MOBILITEIT MET HOOGWAARDIGE OV-LIJNEN, MOBILITEITSKNOOPPUNTEN EN METROPOLITANE FIETSRoutes.

4.3 Mobiliteit is het vliegwiel voor ontwikkeling in de regio

Mobiliteit, ruimte en sociaal-economie: een geïntegreerde aanpak

Investerings in mobiliteit gaan hand in hand met oplossingen voor lokale en regionale uitdagingen. We kiezen voor een én-én-benadering. Dit betekent:

- Mobiliteit koppelen aan verstedelijking, ruimtelijke ordening en sociaaleconomische doelen;
- De corridoraanpak.

Persona invoegen

NB. We gaan uit van vervoergerichte gebiedsontwikkeling. Nieuwe locaties ontsluiten we alleen duurzaam via publieke en actieve mobiliteit. Waar relevant en aan de orde betrekken we transport en logistiek in de corridoraanpak.

Wat is een corridoraanpak?

Een corridor allereerst is een regionale verbinding tussen steden, dorpen of hubs, inclusief de omliggende gebieden rond mobiliteitsknooppunten. De corridoraanpak investeert in deze mobiliteitsknooppunten en hoogwaardig OV en stemt knooppunt en vervoer op elkaar af. Rond mobiliteitsknooppunten clusteren we woningen, werkplekken, onderwijs en zorg. Knooppunten moeten goed bereikbaar zijn te voet, per fiets en via deelvervoer. Het doel voor mensen is: nabijheid van publieke en actieve mobiliteit (OV, fiets, lopen) en essentiële functies (wonen, werken, zorg, onderwijs).

Goede voorbeelden

De corridoraanpak is niet nieuw en werkt. Zo zien we bijvoorbeeld dat daar waar we investeren in publieke en actieve mobiliteit het gebruik ervan aanzienlijk gegroeid is.¹⁹ Onze investeringen geven daarbij een economische impuls aan het gebied. Bij corridors met lopende, ruimtelijke trajecten sluiten we daarop aan, zoals bij lokale gebiedsontwikkelingen,

¹⁹ Het gebruik van de 'E-Lijn' door de metropoolregio illustreert dit: in 2005, voor de investering waren er 7000 reizigers per dag. In 2011, na volledige realisatie van de lijn waren er 30.000 reizigers per dag. In 2019: 55.000 reizigers per dag. Dat komt neer op 50 % meer reizigers op de E-lijn per jaar. Dit geeft een economische impuls aan de regio. We sluiten aan bij lopende projecten, zoals lokale gebiedsontwikkelingen, NOVEX Zuidelijke Randstad en NOVEX Rotterdamse haven.

Regiodeals, de NOVEX²⁰ Zuidelijke Randstad en de NOVEX Rotterdamse haven.

“In de toekomst moeten wonen en werken dichterbij elkaar liggen. Zo voorkom je dat er slaapsteden ontstaan zonder werk.”

4.4 Volle inzet op technologie

Persona invoegen

Hoe realiseren we onze ambitie?

We omarmen innovatieve technologie om onze visie voor 2050 te verwezenlijken en werken daarvoor samen met verschillende partners. Dit versterkt het regionale innovatie-ecosysteem, stimuleert een hoogwaardige maakindustrie en bevordert economische groei. Technologie moet toegankelijk, inclusief en cybersecure zijn, de welvaart eerlijk verdelen en voldoen aan privacywetgeving. We werken samen met regionale kennisinstellingen om te bepalen welke technologieën onze doelen ondersteunen en hoe we ze effectief inzetten.

Toepassingen van technologie

1. Sociale en verkeersveiligheid

- Sociale veiligheid: slimme camera's, gedrag, verlichting, data-analyse en betere inrichting van voertuigen en knooppunten vergroten de veiligheid.
- Verkeersveiligheid: slimme verkeerslichten, gedragsmaatregelen, voertuigtechnologie, rijtaakondersteuning en snelheidshandhaving maken wegen veiliger.

²⁰ NOVEX: Nationale OmgevingsVisie Executiekracht.

2. Benutting van het mobiliteitssysteem

- Een geïntegreerd systeem: van publieke en actieve mobiliteit vraagt om technologische samenhang in capaciteit, reisinformatie, organisatie, beveiliging en betaling.
- Autonoom vervoer: zelfrijdende voertuigen verhogen de frequentie van bestaande lijnen en maken nieuwe vormen van publieke mobiliteit mogelijk.
- De acceptatie door gebruikers: we hebben oog voor het gedrag van mensen en de acceptatie van nieuwe technologieën door gebruikers.
- Datasturing en AI: 5G, data-analyse en AI optimaliseren reizigersstromen. We sturen op tijd en plaats met comfort, betere aansluitingen en financiële prikkels, en promoten alternatieven voor de privéauto.
- Logistiek: we delen digitale verbindingen en data met de logistieke sector voor meer efficiëntie.

3. Beheer en onderhoud

- Slimme verbindingen: slimme apparaten, digitale verbindingen en data verbeteren het beheer en onderhoud van infrastructuur en materieel, met focus op veiligheid en duurzaamheid.
- Energietransitie: we benutten bijvoorbeeld OV-infrastructuur, zoals het elektriciteitsnetwerk, om netcongestie te verminderen, onder de noemer 'Energie in het OV'.

4.5 Schouders eronder voor investeringskracht

Forse investeringen, gedeelde verantwoordelijkheid

Onze ambitie vraagt om forse investeringen. Met partners in de regio stellen we een regionale investeringsagenda op, inclusief uitvoeringsstrategie voor de komende decennia. Dit biedt zekerheid aan inwoners, ondernemers en investeerders, en een samenwerkingsperspectief met Rijk en Europa.

Twee sporen: gebiedsgericht en thematisch

De investeringsagenda omvat:

- Gebiedsgerichte pakketten per corridor, inclusief korte-termijninvesteringen.
- Thematische investeringen buiten corridors, zoals kleinschalige mobiliteitsprojecten.

Voorwaarden voor investeringen

- Regio-breed: gebiedsgerichte investeringen voor corridors zijn regio-breed, opgesteld met publieke en private partners. Het meerjarige karakter van de afspraken geeft alle partijen vertrouwen om te investeren in de toekomst.
- Iedereen draagt bij: alle partijen leveren een bijdrage, financieel of procesmatig (bijvoorbeeld versnellen van procedures, creëren van draagvlak of zelfstandig uitvoeren van onderdelen).
- Sluiten áán bij: investeringen sluiten aan bij corridor-specifieke kansen en opgaven, zoals publieke mobiliteit, extra woningen, fietspaden, voorzieningen, ruimtelijke kwaliteit en sociaaleconomische opgaven.
- Uitzonderingen: kleinschalige mobiliteitsprojecten, zoals verkeersveilige infrastructuur om het mobiliteitssysteem te verbeteren, kunnen buiten de corridoraanpak worden gefinancierd.

Rolverdeling

- Coördinatie: de Metropoolregio Rotterdam Den Haag coördineert de investeringsagenda, maakt afspraken over financiering en ondersteunt gemeenten in de uitwerking (via MRDH-support). De MRDH adviseert over corridorontwikkeling, maar neemt geen verantwoordelijkheid voor ruimtelijke instrumenten zoals grondexploitatie.

Tijdpad en uitvoering

- Standaard 5 jaar: elk corridorpakket bevat een kortetermijnprogramma (tot 5 jaar). Met wegbeheerders spreken we inhoud, financiering en planning af. Bij vertraging kan de wegbeheerder MRDH-support aanvragen. Als afspraken niet worden nagekomen, worden middelen herverdeeld naar andere regionale projecten.

**“Minder auto en meer groen; het geeft meer ruimte
en het maakt de leefomgeving veiliger.”**

5. Doen

In dit hoofdstuk gaan we in op de acties om onze droom te verwezenlijken: een to do-lijst voor de samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag voor de komende 5-10 jaar. NB. We bepalen in 2026 wanneer we de acties uitvoeren en houden daarbij rekening met logische, natuurlijke momenten: het aflopen van contractperiodes, de overgang naar nieuwe concessies, de planning van ruimtelijke trajecten en het ingaan van wet- en regelgeving.

“Ik zie de toekomst wel voor me: vliegende auto's, teleportatie en magnetische treinen. Het moet snel zijn, veilig en gezond zijn voor iedereen.”

5.1 To do-lijst keuze 1

De regio organiseert alle vormen van vervoer

Reizigers centraal

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag onderzoeken de (on)mogelijkheden van een koppeling tussen openbaar vervoer, doelgroepenvervoer, kleinschalig vervoer, gedeeld vervoer en bedrijfsvervoer voor publieke mobiliteit. Met een gedeelde probleemanalyse stellen we oplossingsrichtingen op. Dit vraagt om nauwe samenwerking en dialoog tussen beleidsmakers, vervoerders, belangenorganisaties, zorgaanbieders en – vooral – de mensen om wie het gaat.

Het onderzoek richt zich op de volgende onderdelen:

- Inhoudelijke onderwerpen: benutten van bestaande succesvolle vervoersvormen en lokale initiatieven, inzetten van slimme technologie (zoals planningssoftware) om te standaardiseren, kosten te beheersen en de kwaliteit te verbeteren; aanpak van personeelstekorten; extra aandacht voor gebieden zonder bestaand publiek vervoer;
- Samenwerking en aanbesteding: verkennen van de voor- en nadelen van gezamenlijke aanbesteding en regionale ondersteuning bij doelgroepenvervoer;
- Gebruikersbehoeften: inzicht krijgen in de wensen van (toekomstige) doelgroepen op het gebied van aanbod, vervoersvormen, begeleiding en communicatie;
- Betaalbaarheid: onderzoek naar manieren om publieke mobiliteit ook toegankelijk te houden voor minder kapitaalkrachtige doelgroepen;
- Eigenaarschap en transparantie: organiseren van heldere besluitvorming, uitvoering en monitoring;
- Schaalbaarheid: verkennen hoe een eventuele koppeling tussen publieke mobiliteit, Wmo-vervoer, leerlingenvervoer en bedrijfsvervoer opgeschaald kan worden van een selecte groep gemeenten naar meer gemeenten;

- Wet- en regelgeving: signaleren van knelpunten en kansen in landelijke regelgeving, in dialoog met het Rijk en de Provincie;
- Leren en agenderen: benutten van (inter)nationale kennis en praktijkvoorbeelden; inzichten uit het onderzoek inbrengen op landelijk niveau.

Goederen centraal

De 21 gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag werken samen met wegbeheerders, Greenport West-Holland, het Havenbedrijf Rotterdam en logistieke partijen aan slimme maatregelen om de doorstroming en spreiding van goederenvervoer te verbeteren – zowel fysiek als digitaal.

Focuspunten:

- ‘Dedicated lanes op dedicated times’: voor vrachtverkeer, inclusief stimulering van nachtransport en autonoom rijden;
- Stadsdistributie: uniforme organisatie van tijden, toegangsregels en emissievrije zones voor bevoorrading van centra, met als doel: volledig emissievrije logistiek in 2040;
- Logistieke knooppunten: onderzoek naar strategische locaties voor distributie en op- en overslag van goederen, met benodigde voorzieningen zoals snelladers en koelinstallaties.

Voorwaarden op orde

Om de ambities waar te maken, zetten de samenwerkende gemeenten in op:

- Toegankelijke en verkeersveilige infrastructuur: wegbeheerders zorgen voor veilige, duurzame, toegankelijke wegen, voorbereid op autonoom vervoer;
- Werkgeversafspraken: regionale afspraken met grote werkgevers, onderwijsinstellingen en overheidsorganisaties over slim en gespreid reisgedrag: meer publieke en actieve mobiliteit, reizen buiten de spits, en thuiswerken waar mogelijk.

**“Toen ik in Texas was, zag ik zelfrijdende auto’s.
Het zou echt cool zijn om die ook in Nederland te zien.”**

5.2 To do-lijst keuze 2

Publieke en actieve mobiliteit is er voor iedereen, overal & 24/7

Organisatie publieke mobiliteit

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag in afstemming met regionale partners:

- Sluiten aan bij onderzoek publieke mobiliteit: houden in al hun acties rekening met de uitkomsten en besluiten van het lopende onderzoek naar publieke en actieve mobiliteit (verwijzing naar onderzoek keuze 1);
- Koppelen vervoersvormen: werken samen met HTM, RET en streekvervoerders aan het mogelijk maken van combinaties van doelgroepenvervoer, gedeeld vervoer en bedrijfsvervoer. Daarbij bepalen we welke eisen we opnemen in nieuwe concessies en wat aanvullend geregeld wordt in de huidige concessies;
- Passende organisatie- en contractvormen: bepalen gezamenlijk welke organisatie- en contractvormen het beste aansluiten op de mobiliteitsbehoeften van reizigers. Daarbij is er ook aandacht voor contracten met lokale mobiliteitsaanbieders voor specifieke diensten.

Hoogwaardig OV

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, in afstemming met RET, HTM, streekvervoerder en regionale partners:

- Van netwerkvisie naar uitvoering: vertalen het indicatieve netwerkbeeld naar een concrete lijnenkaart en een uitvoeringsprogramma voor hoogwaardig OV en mobiliteitsknooppunten. Dit doen we in samenhang met de corridoraanpak zoals beschreven bij keuze 3;
- Selectie van hoogwaardige lijnen: bepalen welke bestaande OV-lijnen worden opgewaardeerd tot hoogwaardig OV en waar nieuw hoogwaardig OV wordt gerealiseerd, aansprekend voor nieuwe reizigers die nu nog voor de auto kiezen;
- Investeren in fijnmazige ontsluiting: zetten in op een fijnmazig netwerk dat alle wijken en buurten ontsluit met publieke en actieve mobiliteit. Bestaande OV-lijnen die niet kunnen worden opgewaardeerd tot hoogwaardig OV verdwijnen alleen als er voldoende andere vormen van actieve en publieke mobiliteit beschikbaar zijn die beter aansluiten op de lokale behoefte om snel en eenvoudig op de gewenste bestemming of op een mobiliteitsknooppunt met hoogwaardig OV te komen;
- Versnellen van hoogwaardig OV: investeren in vrijliggende banen voor snelle trams en metrobuslijnen met een hoge gemiddelde snelheid. Waar dit niet mogelijk is, maken we afspraken met wegbeheerders over aangepaste lijnvoering, onder meer via clustering op hoofdstructuren en het instellen van samenhangende 30 km/u-zones;
- Stimuleren van gebruik publieke mobiliteit: ontwikkelen samen met vervoerders en publieke/ private partners maatregelen die het gebruik van publieke mobiliteit stimuleren en de betrouwbaarheid, toegankelijkheid en veiligheid vergroten. Denk aan OV-coaches, jaarabonnementen bij woninghuur of -koop, afspraken met grote publiekstrekkers of evenementen, en regelingen met grote werkgevers.

Mobiliteitsknooppunten

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, in samenwerking met regionale partners:

- Haltes als mobiliteitsknooppunten: verhogen de aantrekkelijkheid van publieke en actieve mobiliteit door haltes op te waarderen tot mobiliteitsknooppunten binnen de corridoraanpak. Zorgen voor een prettig verblijf op knooppunten en naadloze overstap;
- Selectie en prioritering van knooppunten: bepalen welke bestaande haltes of knooppunten worden opgewaardeerd en waar nieuwe mobiliteitsknooppunten wenselijk of kansrijk zijn. Hoe meer functies en vormen van mobiliteit samenkomen, hoe hoger de prioriteit voor opwaardering;
- Inrichting van overstaplocaties zonder hoogwaardig OV: bestaande overstaplocaties zonder metro, snelle tram of metrobus worden sober, doelmatig en sociaal veilig ingericht.

Fietsen, lopen & kleinschalig, vraaggestuurd, gedeeld vervoer

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, in samenwerking met regionale partners:

- Toegankelijkheid via actieve en gedeelde mobiliteit: maken publieke en actieve mobiliteit in de hele regio bereikbaar door te investeren in fietsen, lopen, gedeeld vervoer, kleinschalig, vraaggestuurd vervoer, P+R. Per gebiedstype brengen we in kaart welke vormen van actieve en publieke mobiliteit nodig zijn en wat er nodig is om deze af te stemmen op mobiliteitsknooppunten. We koppelen deze aanpak aan de uitwerkingen van de corridoraanpak (keuze 3);
- Fiets als volwaardig alternatief: stimuleren wegbeheerders om de regionale hoofdverbindingen van het Regionaal Basisnetwerk Fiets te verbeteren, als uitbreiding van het programma 'Metropolitane fietsroutes';
- Samenwerking met werkgevers en maatschappelijke organisaties: vragen het bedrijfsleven om medewerkers te stimuleren met publieke en actieve mobiliteit naar het werk te reizen. We werken hiervoor samen met coöperaties, zorg- en onderwijsinstellingen en recreatiebedrijven. Lokale gemeenschappen en sociale initiatieven, zoals vrijwilligersvervoer, worden actief betrokken. In concessies ontwikkelen we combi-arrangementen voor een naadloze reis met publieke mobiliteit.

**“Technologische innovatie is belangrijk. Dit zorgt voor meer gemak en veiligheid.
Laat de techniek de toekomst van mobiliteit bepalen.”**

5.3 To do-lijst keuze 3

Mobiliteit is het vliegwiel voor ontwikkeling in de regio

Corridoraanpak

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, samen met publieke en private partners:

- Wederkerige afspraken per corridor: maken per corridor afspraken die kansen, toegankelijkheid en welzijn voor inwoners van de metropoolregio versterken. Deze afspraken omvatten een ruimtelijk programma, sociaaleconomische versterking, mobiliteitsoplossingen en flankerend beleid. Waar relevant wordt ook de logistieke opgave meegenomen. De betrokken gemeenten verankeren deze afspraken binnen drie jaar in hun beleid. Hoofdstuk 6 bevat een eerste uitwerking van de aanpak; de bijlage geeft een overzicht van potentiële corridors;
- Vertaling naar uitvoeringsplannen: vertalen de mobiliteitsopgaven en de ruimtelijke en sociaaleconomische vraagstukken in de corridors naar concrete uitvoeringsplannen. Thematische investeringen nemen zij daarbij mee.

Koppeling ruimtelijk en sociaaleconomische opgaven

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag in samenwerking met regionale partners in de regio:

- Tweejaarlijks overleg per gemeente: elke gemeente initieert eens per twee jaar een gesprek met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag over de lokale omgevingsvisie, ruimtelijke plannen en sociaaleconomische opgaven. Samen bepalen we hoe deze worden opgenomen in de corridoraanpak.

“De techniek staat voor niets. Drones gaan absoluut een rol spelen in het vervoer van mensen en goederen.”

5.4 To do-lijst keuze 4

Volle inzet op technologie

Kennis

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, in samenwerking met kennisinstellingen, vervoerders en marktpartijen:

- Toegepast technologieprogramma: ontwikkelen een langjarig programma dat kennis, inzicht en overzicht biedt in de toepasbaarheid van technologieën voor onze opgaven, met aandacht voor menselijk gedrag en de acceptatie van nieuwe technologieën door gebruikers;
- Koplopersgroep: vormen een koplopersgroep van wegbeheerders en vervoerders. Deze groep past technologie toe die bijdraagt aan sociale veiligheid, verkeersveiligheid, systeembenutting en efficiënt beheer en onderhoud;
- Digitale transitie met reizigers: betrekken reizigers actief bij de digitale transitie. We leggen uit hoe technologie werkt, benoemen de voordelen, staan open voor vragen en bevorderen de acceptatie ervan door gebruikers.

Implementatie

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, samen met vervoerders, de Mainport, Greenports en het bedrijfsleven:

- Routekaart autonoom rijden: ontwikkelen een routekaart voor de implementatie van autonoom vervoer. Hierin is aandacht voor de benodigde wet- en regelgeving en voor praktijktesten op het wegennet, in samenwerking met wegbeheerders;
- Ruimte in regelgeving: werken met het Rijk aan ruimte binnen bestaande regels voor nieuwe technologieën, inclusief experimenten met aangepaste veiligheidseisen.

Materieel

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, samen met beheerders:

- Optimalisatie beheer en onderhoud: verbeteren het beheer, onderhoud en vervanging van infrastructuur en materieel;
- Betere samenwerking: versterken de samenwerking tussen beheerders om dit gezamenlijk te realiseren.

Autonoom rijden

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag samen met beheerders en partners in de regio werken stapsgewijs toe naar het volgende:

- Metro en snelle tram: in 2050 rijdt de metro en snelle tram volledig autonoom.
- Metrobus: in 2030 rijdt de eerste metrobuslijn volledig autonoom. In 2040 is 50% van het metrobusnetwerk autonoom;
- Kleinschalig vervoer: in 2030 rijdt het eerste vraaggestuurde voertuig volledig autonoom (weg, water of lucht). In 2040 is 50% van het kleinschalige vervoer autonoom;

- Mainport en Greenports: in 2040 is 25% van het vervoer van en naar de Mainport en Greenports autonoom. In 2050 is dat 35%.

**“Zelfrijdend vervoer zal verder ontwikkeld worden.
Zorg wel dat het veilig gebeurt.”**

5.5 To do-lijst keuze 5

Schouders eronder voor investeringskracht

Investeringsagenda

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag in relatie met partners in de regio:

- Procesorganisatie: organiseren het proces voor een regionale investeringsagenda met betrokkenheid van de EU, het Rijk en de Provincie Zuid-Holland;
- Lobbybasis: stellen samen met regionale partners een investeringsagenda op voor de realisatie van onze ambitie, als basis voor actieve lobby richting Europa, bedrijfsleven en het Rijk, waarbij zij ook ministeries zonder directe mobiliteitstaak betrekken;
- Publiek-privaat: maken afspraken met private partijen voor gebiedsgerichte investeringen.

Corridorinvesteringen

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag in relatie met partners in de regio:

- Pakketten: maken per corridor investeringspakketten met publieke en private partijen met ruimtelijke, (sociaal)economische en mobiliteitsbelangen en leggen daarin wederkerige afspraken vast;
- Rijksafspraken: maken met het Rijk afspraken voor corridorinvesteringen die naast regionale ook Rijksdoelen realiseren;
- Pilotpositie: maken afspraken over opname van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag als pilot-regio in de landelijke mobiliteitsvisie 2050.

Europese fondsen en financiële kaders

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag in relatie met partners in de regio:

- EU-fondsen: onderzoeken actief de mogelijkheden om regionale EU-fondsen in te zetten voor de ontwikkeling van de regio en maken een doorvertaling van deze visie die geschikt is voor aanvragen van Europese subsidies en investeringen;
- Indexering: maken als onderdeel van de actieve lobby meerjarige afspraken over indexering van de BDU²¹, die ten minste gelijk dient te zijn aan de indexering van andere overheidsbudgetten zoals het gemeentefonds en het provinciefonds.

Nationale mobiliteitsnorm

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag in relatie met partners in de regio:

- Gelijke standaard: zetten zich in voor het invoeren van een nationale mobiliteitsnorm, vergelijkbaar met die voor defensie, zodat mobiliteit ook in financieel uitdagende tijden structureel onderdeel blijft van maatschappelijke investeringen;
- Fysieke weerbaarheid: we versterken en investeren in zowel de fysieke infrastructuur als de strategische ruimtelijke keuzes, gericht op het waarborgen van de robuustheid en stabiliteit van de regio. We werken hierbij samen met het Rijk en Provincie Zuid-Holland.

Investeringen in autonome mobiliteit

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag in relatie met partners in de regio:

- Technologiemiddelen: investeren financiële middelen in autonome voertuigen, software en andere benodigde technologie;
- Subsidie-inzet: ondersteunen wegbeheerders via subsidies bij het aanpassen en aanleggen van (slimme) infrastructuur voor autonoom rijden;
- Datagebruik: delen en benutten data om het mobiliteitssysteem voortdurend te verbeteren.

Gedifferentieerde betaling

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag in relatie met partners in de regio:

- Gebruiksprikkels: verkennen vormen van betalen naar gebruik (tijd en plaats) voor alle infrastructuur, gericht op het stimuleren van publieke en actieve mobiliteit, het sturen

²¹ Brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU) is een financiële bijdrage die provincies en stadsregio's jaarlijks ontvangen van het ministerie van Infrastructuur en Milieu voor de uitvoering van verkeers- en vervoersbeleid op lokaal en regionaal niveau.

op tijd en plaats, het bevorderen van spreiding van reisbewegingen en het beperken van maatschappelijke kosten.

Uitvoeringscapaciteit

De samenwerkende gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag in relatie met partners in de regio:

- Regiocapaciteit: kunnen rekenen op ondersteuning van MRDH-Support om in elke gemeente te zorgen voor voldoende uitvoeringscapaciteit wanneer die lokaal ontbreekt.

6. Aanpak in gebieden

Onze visie: de juiste ontwikkeling op de juiste plek, rekening houdend met de unieke kwaliteiten, bevolkingsdichtheid, mobiliteitsbehoefte van doelgroepen en functies van elk gebied in de metropoolregio. De corridoraanpak verbindt deze verschillen en wordt hier verder uitgewerkt, met drie voorbeelden. Zie afbeelding 17 en bijlagen voor potentiële corridors.

Samen corridors uitwerken

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag, gemeenten en partners verkennen corridors en maken bindende afspraken over mobiliteit, ruimtelijke ontwikkeling en sociaaleconomische opgaven. In het uitvoeringsprogramma dat volgt op deze visie bepalen we wanneer we welke corridors verkennen en uitwerken. Gemeenten kunnen nieuwe corridors voorstellen, wat bestuurlijke en ambtelijke inzet vereist.

6.1 Uitwerking per gebiedstype

Metropoolitaan en hoogstedelijk (Den Haag, Rotterdam, Delft)

Hier ligt de grootste verstedelijkingsopgave. Hoogwaardig OV (per rails) en lopen zijn dominant, aangevuld met actieve en deelmobiliteit bij mobiliteitsknooppunten. We investeren in extra railinfrastructuur (metro, tram, metrobussen), hoofdfietsroutes en stallingen, en ontmoedigen privéautogebruik om bereikbaarheid voor mensen die een auto nodig hebben mogelijk te houden, terwijl we investeren in duurzame alternatieven.

Stedelijk wonen en werken (Zoetermeer, Capelle aan den IJssel, Spijkenisse (Nissewaard))

Verstedelijking verhoogt druk op ruimte en leefkwaliteit. Metro- en R-net-lijnen eindigen hier. We revitaliseren voormalige groeikernen, pakken sociaaleconomische uitdagingen aan en stimuleren deelmobiliteit, terwijl de privéauto nog een rol speelt.

Ruimtelijk wonen en recreëren (Midden-Delfland, Voorne aan Zee)

Rustige gebieden vragen om goede regionale verbindingen. De (elektrische) fiets en privéauto blijven belangrijk. We zetten in op deelmobiliteit, vraaggestuurd OV, P+R-locaties, OV voor scholieren en bereikbaarheid van natuur en recreatie (kust, polders) via fiets en OV-deelfietscombinaties.

Mainport en Greenports

Deze arbeidsintensieve gebieden met verspreide bewoning vragen maatwerk: publieke mobiliteit, deelmobiliteit, fiets en van-pooling voor personenvervoer; efficiënt wegennet en autonoom rijden voor logistiek.

6.2 Corridoraanpak in detail

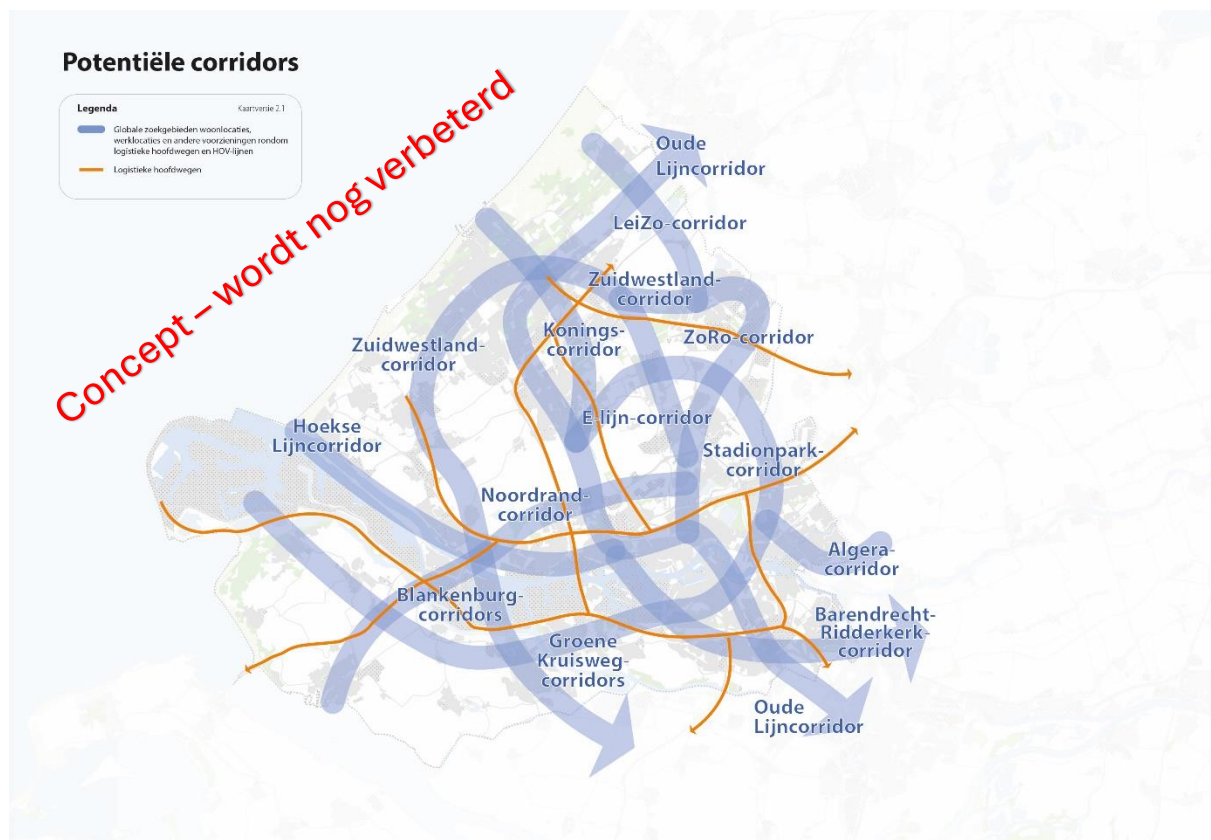
Investeringstypen

- Vervoerskwaliteit: Hoogwaardig OV (trein, metro, tram of metrobussen) met hoge frequentie en kwaliteit.
- Knooppuntontwikkeling: knooppunten met hoogwaardige faciliteiten (bewaakte stallingen, veilige looproutes, stationspleinen, kiosken, werkplekken) en goede fiets- en wandelverbindingen.
- Gebiedsontwikkeling: investeringen rond knooppunten in woningen, werklocaties, onderwijs, zorg en recreatie, gericht op ruimtelijke, economische en sociaaleconomische groei, met complementaire functies tussen knooppunten.

Aanpak

Via een wederkerige investeringsstrategie dragen Metropoolregio Rotterdam Den Haag, gemeenten, Rijk, EU, provincie en private partijen bij aan:

- Hoogwaardige knooppuntbediening;
- Ruimtelijke, economische en sociaaleconomische investeringen rond knooppunten;
- Omgevingskwaliteit en bereikbaarheid (fiets- en wandelpaden, stallingen, verblijfsplekken);
- Flankerend beleid (lage parkeernormen, regulering).

6.3 Voorbeelden van corridors

Hieronder lichten we ter illustratie drie corridors toe. Voor meer voorbeelden, zie de bijlagen. Alle corridors zijn erop gericht om de bereikbaarheid te verbeteren passend bij de mobiliteitsbehoefte van de doelgroepen in de corridor, de regio economisch sterker te maken, de leefbaarheid in het gebied te verhogen en sociaaleconomische opgaven aan te pakken.

*** Oude Lijn**

Omschrijving: De Oude Lijn is een spoorlijn die loopt van Leiden naar Dordrecht.

Fase: MIRT-verkenning.

Ambitie: Publieke mobiliteit fors verbeteren door vaker te rijden en nieuwe stations te bouwen. Investeren in woningbouw en werkplekken rondom de stations om de regio te versterken. Meer werkgelegenheid en betere voorzieningen creëren om de leefbaarheid te verbeteren.

*** Zuidwestlandcorridor**

Omschrijving: De Zuidwestlandcorridor verbindt RandstadRail Zoetermeer - Den Haag via het Westland met de Hoekse Lijn (Hoek van Holland, Maassluis, Vlaarding, Schiedam naar Rotterdam).

Fase: Onderzoek/initiatief.

Ambitie: Den Haag pakt sociaaleconomische uitdagingen in zuidwestelijke wijken aan (arbeidsparticipatie, sociale cohesie) en verbetert het tramnetwerk. In Westland en langs de Hoekse Lijn zijn er kansen voor knooppuntontwikkeling en verstedelijking. De ambitie is het versterken van de Zuidwestlandcorridor met frequentere, comfortabelere publieke mobiliteit (HOV Maassluis-Naaldwijk-Den Haag), meer woningen en werkplekken, en betere infrastructuur voor verkeersdoorstroming. Mobiliteitshubs ondersteunen voetgangers, fietsers en deelsauto's. We optimaliseren logistieke stromen van en naar Greenport Westland met duurzame transportketens, hubs en snelle verbindingen naar Rotterdamse haven en Schiphol. Investeren in banen, onderwijs, groen en recreatie verbeteren leefbaarheid en kansen.

*** Blankenburgcorridor**

Omschrijving: De Blankenburgcorridor verbindt de Mainport met de Greenport en stedelijke gebieden.

Fase: Onderzoek/initiatief.

Ambitie: De Blankenburgcorridor vormt een kansrijke verbinding tussen Mainport Rotterdam en de noordzijde van de Maas, met veel werkgelegenheid en een beperkt aantal woonplekken. Aan de noordzijde sluiten de Zuidwestlandcorridor (Westland-Den Haag) en Hoeksche Lijn (Rotterdam – Hoek van Holland) aan, met kansen voor woningbouw en voorzieningen. De Blankenburgtunnel kan via een metrobus woonlocaties aan de noordzijde verbinden met werkclusters in het zuiden, gekoppeld aan knooppunten langs de Hoeksche Lijn, Zuidwestlandcorridor en een nieuw knooppunt aan de Groene Kruisweg. Dit versterkt verbindingen met Eemhaven, Waalhaven en Rotterdam CS via de Maastunnel.

“De bevolkingsgroei maakt het drukker en drukker. Autowegen gaan vastlopen en plekken worden steeds minder goed bereikbaar als de overheid niet ingrijpt.”

7. Bijlagen

Overzicht (potentiële) corridors => **wordt weergegeven op kaart**

- * Hoekse Lijncorridor
- * Koningscorridor (Deel Scheveningen-Den Haag-Delft/Voorburg-Zoetermeer)
- * Koningscorridor (deel CID-Binckhorst/Vlietlijn)
- * Stadionparkcorridor (Deel Maastunneltracé)
- * Stadionparkcorridor (Deel Stadsbrug Rotterdam, HOV en station Stadionpark)
- * Stadionparkcorridor (Deel Capelle-Oost-Rotterdam-Oost)
- * Stadionparkcorridor (Deel Rotterdam/Lansingerland/Delft)
- * Algeracorridor
- * Groene Kruiswegcorridor (Rotterdam-Maasvlakte)
- * Groene Kruiswegcorridor (Deel Gebiedsuitwerking Voorne-Putten en Havengebied)
- * Zuidwestlandcorridor (Deel Gebiedsuitwerking Westland)
- * Zuidwestlandcorridor (Deel Krakeling Zoetermeer)
- * E-lijncorridor
- * ZoRo-corridor
- * LeiZo-corridor (deel Zoetermeer-Leiden/Voorschoten Verbinding)
- * LeiZo-corridor (deel Station Voorschoten-Busstation Wassenaar)
- * Barendrecht-Ridderkerkcorridor (Deel Centrum Ridderkerk - Station Barendrecht); Gebiedsuitwerking Dutch Fresh Port)
- * Barendrecht - Ridderkerkcorridor (deel HOV Tuinsteden)
- * Noordrandcorridor

[Colofon]

Dit is een uitgave van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag

Westersingel 12

3014 GN Rotterdam

Telefoon: 088-5445100

E-mail: informatie@mrdh.nl

www.mrdh.nl

Publicatiedatum: xx xx xxxx

Tekstredactie: Hannah Aukes

Vormgeving: Studio Tween

Onderwerp	Concept-ontwerp Mobiliteitsvisie
------------------	----------------------------------

Bestuurlijk trekker	Dhr. Kapteijns
Portefeuille	Voorzitter (incl. integraliteit van beleid & lobbystrategie)
Aard bespreking	Adviserend

Gevraagd aan de adviescommissies

De adviescommissies worden gevraagd het algemeen bestuur te adviseren over de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie.

Context

In de concept agendapost voor het algemeen bestuur van 12 september 2025 worden context, relatie met de Strategische Agenda, motivering, financiën en communicatie van de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie toegelicht. De adviescommissies worden op 16 juli gevraagd het algemeen bestuur te adviseren over de concept-ontwerp mobiliteitsvisie.

Relatie met de Strategische Agenda

Voor meer informatie, bekijk de bijgevoegde concept agendapost voor het algemeen bestuur van 12 september 2025.

Motivering

Voor meer inhoudelijke informatie, bekijk de bijgevoegde concept agendapost voor het algemeen bestuur van 12 september 2025.

Gedurende het proces van de totstandkoming van de mobiliteitsvisie bent u op meerdere momenten geïnformeerd en betrokken. Op 20 maart 2024 heeft u advies uitgebracht over het Plan van Aanpak Mobiliteitsvisie. Vervolgens bent u op 19 juni 2024 geïnformeerd over de voortgang. Daarnaast was u vertegenwoordigd tijdens de regionale bijeenkomst op 28 augustus 2024, waar belangrijke input is opgehaald. Op 4 september 2024 bent u geïnformeerd over de pilot participatie. Tijdens de vergadering van 9 oktober 2024 heeft u reflecties gedeeld op zowel het droombeeld als de voorgestelde keuzes. Ook op 22 januari 2025 bent u geïnformeerd over de stand van zaken. Alle input van het afgelopen jaar is verwerkt in de voorliggende versie van de concept-ontwerp mobiliteitsvisie.

Wij verzoeken de adviescommissies advies uit te brengen over de voorgestelde keuzen en de uitwerking daarvan, zie hoofdstuk 4, 5 en 6 van de concept-ontwerp visie. De voorliggende keuzen zijn:

1. De regio organiseert alle vormen van vervoer.
2. Publieke en actieve mobiliteit er is voor iedereen, overal & 24/7.
3. Mobiliteit is het vliegwiel voor ontwikkeling in de regio.
4. Volle inzet op technologie.
5. Schouders eronder voor investeringskracht.

Op 25 juni tijdens de digitale informatiesessie wordt u meegenomen in de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie en koppelen we de resultaten terug van de pilot inwonersparticipatie. U kunt dan tot 7 juli a.s. inzichten aanleveren voor het pre-advies. Op woensdagavond 16 juli kunt u gezamenlijk op basis van het pre-advies een definitief advies aan het algemeen bestuur voor de concept-ontwerp mobiliteitsvisie formuleren. Daarnaast adviseert het Metrocov de bestuurscommissie Vervoersautoriteit op 9 juli over de concept-ontwerp mobiliteitsvisie. Het advies van Metrocov zal rond 2 juli gereed zijn en ter informatie met u worden gedeeld.

Vervolgproces

Uw advies wordt met het voorstel van de concept-ontwerp mobiliteitsvisie voorgelegd aan het algemeen bestuur op 12 september 2025. Op 12 september geeft het algemeen bestuur een reactie en beschrijft hoe is omgegaan met het advies. Na behandeling van de concept-ontwerp mobiliteitsvisie in het algemeen bestuur worden de 21 gemeenten actief benaderd om hun zienswijze te geven van 15 september tot 3 november 2025. Na de zienswijze periode liggen de rode draden uit de zienswijze/nota van beantwoording in januari 2026 aan de adviescommissies voor.

Bijlagen

Bijlage – concept agendapost met bijlagen voor algemeen bestuur van 12 september 2025

Gevolgde procedure

Ambtelijk overleg	23 juni 2025
Bestuurscommissie	9 juli 2025
Zienswijzetermijn	n.v.t.
Adviescommissie	16 juli 2025
Anders, te weten	Pilot inwonersparticipatie

Verdere procedure

Coördinatoren	1 september 2025
Dagelijks bestuur	2 september 2025
Zienswijzetermijn	15 september tot en met 3 november
Adviescommissie	Januari 2026 (behandeling zienswijzen).
Dagelijks bestuur	Januari 2026 (behandeling nota van antwoord + vaststelling)
Algemeen bestuur	Februari 2026 (vaststelling nota van antwoord + Mobiliteitsvisie)
Anders, te weten	n.v.t

Contactpersoon

- Lissy-Bo Jonker
- lb.jonker@mrdh.nl
- 088 5445 100

Onderwerp	Concept-ontwerp Mobiliteitsvisie
------------------	----------------------------------

Bestuurlijke trekker	Integraliteit van beleid en lobbystrategie – dhr. Kapteijns
Aard	Besluitvormend

Gevraagd besluit

1. De reactie op het advies van de adviescommissies vast te stellen.
2. De concept-ontwerp Mobiliteitsvisie vast te stellen.
3. De concept-ontwerp Mobiliteitsvisie vrij te geven voor zienswijze door de 21 gemeenteraden van de MRDH van 15 september tot 3 november 2025.
4. De bijgevoegde aanbiedingsbrief van de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie aan de gemeenteraden vast te stellen.

Context

Mobiliteit als sleutel

Deze concept-ontwerp Mobiliteitsvisie geeft aan hoe mobiliteit de sleutel (middel) is voor regionale ontwikkeling en bijdraagt aan de koers uit de Strategische Agenda 2023-2026: *‘Meer welvaart én welzijn voor de mensen die in de metropoolregio Rotterdam Den Haag wonen, werken en leven’*.

Kansen verzilveren

De metropoolregio Rotterdam Den Haag heeft een krachtige economische positie, met 15% van het nationale bruto binnenlands product (bbp). Ook de samenwerking binnen de Metropoolregio Rotterdam Den Haag heeft aantoonbare resultaten opgeleverd. Denk aan de realisatie van de RandstadRail en de Hoekse Lijn, het fietsviaduct Ypenburg, de Maasdelatunnel of aan het besluit van regio en Rijk om € 4,8 miljard te investeren in openbaar vervoer in samenhang met de verstedelijking. En aan de realisatie van de fietsstraat Lekdijk in Krimpen aan den IJssel, toegankelijke bushaltes in Nissewaard en de verkeersveilige oversteek van de Wassenaarseslag. Tegelijkertijd blijft er onbenut potentieel¹. Die kansen willen we met deze Mobiliteitsvisie (en de visie op economisch vestigingsklimaat) verzilveren.

Complexe regionale opgaven

Ook staat de regio staat voor complexe opgaven: internationale afhankelijkheid, vergrijzing, ruimtegebrek, druk op woning- en arbeidsmarkt en toenemende ongelijkheid. De 21 gemeenten van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) pakken die opgaven aan door samen te werken aan het versterken van de economie en het verbeteren van de bereikbaarheid.

Niets doen is geen optie

Onder meer groei, energietransitie, digitalisering en demografische veranderingen vragen om actie. Daar komt bij dat het Kabinet vanaf 2026 structureel wil bezuinigen op verkeer en vervoer en gemeenten financiële uitdagingen hebben met het aangekondigde ravijnjaar.

¹ De OESO constateerde al in 2015 dat de regio structureel 2 procentpunt economische groei per jaar misloopt ten opzichte van vergelijkbare metropoolregio's

MRDH en de gemeenten werken al aan oplossingen, maar de kracht zit in samenwerking en het verbinden van opgaven. Gezamenlijke inzet op economie, mobiliteit, ruimtegebruik en sociale en fysieke weerbaarheid verhoogt de slagkracht en maakt een toekomstbestendige regio mogelijk. Dan zijn we een veerkrachtige, inclusieve en concurrerende metropoolregio.

Relatie met de taakvelden MRDH en de Strategische Agenda

In het MIRT-onderzoek Bereikbaarheid Rotterdam Den Haag (2017) en het gebiedsprogramma mobiliteit en verstedelijking (MoVe) is met het Rijk en regionale partners afgesproken om mobiliteit en verstedelijking in samenhang te ontwikkelen. In 2023 hebben de 21 gemeenten dit gezamenlijke streven bekrachtigd met de Strategische Agenda 2023-2026 van de MRDH. Daarin is afgesproken om integraal te kijken naar de toekomst van mobiliteit en hoe deze bijdraagt aan een regio waar mensen nu én in de toekomst prettig wonen, werken en leven. Het algemeen bestuur heeft bij de vaststelling van de Strategische Agenda 2023-2026 in de nota van beantwoording aangegeven dat een visie wordt gemaakt op het hele mobiliteitssysteem in onze regio.

Relatie met de visie op economisch vestigingsklimaat en vervolg met uitvoeringsprogramma

De visie op economisch vestigingsklimaat is gelijktijdig opgesteld en hanteert dezelfde uitgangspunten, zoals de Strategische Agenda 2023-2026 en de regionale opgaven. Ook heeft die visie dezelfde opbouw als de Mobiliteitsvisie met een droombeeld en keuzen zodat beide visies goed op elkaar aansluiten en elkaar versterken. Beide visies krijgen, na vaststelling, een uitvoeringsprogramma voor de aankomende vijf tot tien jaar. In het uitvoeringsprogramma werken we met de gemeenten en andere partners uit welke activiteiten we de aankomende jaren gaan uitvoeren om de visie te realiseren. Voor de nieuwe bestuursperiode 2027 – 2030 wordt de Strategische Agenda geactualiseerd op basis van beide visies en de uitvoeringsprogramma's.

Motivering

Vooruitstrevend droombeeld voor mobiliteit

De complexe opgaven vragen om een ambitieuze Mobiliteitsvisie met lef. Daarom schetst de visie een vooruitstrevend droombeeld voor onze regio: *'dat iedereen, ongeacht vervoersbehoefte of budget, de vrijheid heeft om zich te verplaatsen, elkaar te ontmoeten, zich te ontwikkelen en doelen te bereiken. Dat we allen ambitieus kunnen zijn en prettig kunnen leven. Omdat het systeem dat ondersteunt: de metropoolregio is van en er voor iedereen, naadloos verbonden, bloeiend en in balans voor mens, economie en klimaat.'*

Vijf samenhangende keuzen

De visie stelt vijf samenhangende keuzen voor om dat te realiseren. Die vijf keuzen, zoals u kunt lezen in de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie in de bijlage, maken dat de 21 samenwerkende gemeenten meer over domeinen heen kijken en dat een naadloos systeem van publieke en actieve mobiliteit in de toekomst alle inwoners overal en 24/7 bedient. Dat ook sociaaleconomische opgaven in de gemeenten worden meegenomen bij de ontwikkeling van mobiliteitsoplossingen. Dat volle inzet op technologie ervoor zorgt dat het systeem van publieke en actieve mobiliteit voor iedereen werkelijkheid wordt. En dat de 21 samenwerkende gemeenten met de (regionale) partners de investeringen kunnen doen om de stip op de horizon waar te maken.

Voor een economische sterke regio die duurzaam verbonden is

Met deze concept-ontwerp Mobiliteitsvisie bepalen de 21 samenwerkende gemeenten een uitdagende richting met stappen voor een economische sterke regio die duurzaam verbonden is door middel van nabije, uitstekende mobiliteit – voor de mensen die hier wonen, werken, leven.

Van concept-ontwerp Mobiliteitsvisie naar definitieve visie

Het algemeen bestuur wordt gevraagd om de volgende fase in te gaan richting de vaststelling van de Mobiliteitsvisie. De fase van bespreking in de gemeenteraden. Daarvoor zijn de onderstaande besluiten van belang.

1. De adviescommissies laten weten hoe met hun advies is omgegaan.

Op 16 juli hebben de adviescommissies zich gebogen over de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie. Het advies is als bijlage bij deze agendapost gevoegd. De ontwerp-reactiebrief aan de adviescommissies beschrijft hoe is omgegaan met het advies.

2. De concept-ontwerp Mobiliteitsvisie vrijgeven voor zienswijze door 21 gemeenteraden

Met het vaststellen van de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie onderschrijft het algemeen bestuur het droombeeld met de vijf samenhangende keuzen, zoals is terug te lezen in de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie. En nodigt de 21 gemeenteraden uit hun zienswijze te geven.

3. Alle 21 gemeenteraden ruimte geven de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie te bespreken voor een gedragen visie

Het algemeen bestuur wordt nu voorgesteld alle 21 gemeenten uit te nodigen om van 15 september tot 3 november 2025 hun zienswijze te geven op de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie, gelijktijdig met de visie op economisch vestigingsklimaat. Bij behandeling van het plan van aanpak voor de Mobiliteitsvisie in april 2024 in de bestuurscommissie Va heeft de bestuurscommissie aangegeven dat een zienswijzeprocedure gewenst is. De 21 gemeenteraden worden zo actief betrokken bij de totstandkoming van het gezamenlijke beleid en zo ontstaat er een gedragen koers voor de toekomst van mobiliteit.

Na ontvangst van de zienswijzen door de MRDH, wordt een - mogelijk door die zienswijzen aangepaste- Mobiliteitsvisie, voorzien van een nota van beantwoording ter besluitvorming behandeld door het algemeen bestuur. Bij de vaststelling van de Mobiliteitsvisie begin 2026 vraagt het algemeen bestuur aan alle 21 gemeenten om dit regionale beleid te vertalen naar het lokale beleid en het op te nemen in de nieuwe collegeprogramma's.

4. De concept-ontwerp Mobiliteitsvisie aanbieden aan de 21 gemeenteraden

Met de aanbiedingsbrief biedt het algemeen bestuur de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie aan, samen met de concept-ontwerp visie op economisch vestigingsklimaat, aan de 21 gemeenteraden. We hebben een gezamenlijke aanbiedingsbrief opgesteld waarin we de context, het belang, de samenhang en de hoofdlijnen van beide visies schetsen. Voor een heldere en toegankelijke toelichting is een animatie gemaakt voor de gemeenteraden.

Financiën

Dit besluit heeft geen directe financiële consequenties. Deze Mobiliteitsvisie vormt met de visie op economisch vestigingsklimaat voor toekomstige MRDH begrotingen het richtinggevend kader. Deze Mobiliteitsvisie wordt naar verwachting begin 2026 vastgesteld en in 2026 verder uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma voor de komende vijf tot tien jaar en een geactualiseerde Strategische Agenda voor de periode 2027-2030. Wat dat betreft is het strategische kader voor de begroting 2027, die begin 2026 al in concept gereed dient te zijn, voorlopig nog de Strategische Agenda 2023-2026. De begroting 2027 wordt dan later, in het begrotingsjaar zelf, gewijzigd, waarmee visie, strategie en uitvoering weer op elkaar aansluiten.

Communicatie

Na behandeling in het algemeen bestuur zullen we de 21 gemeenten actief benaderen om hun zienswijze te geven. Met gezamenlijke aanbiedingsbrief, ook voor de visie op economisch vestigingsklimaat, nodigen we de gemeenten uit. Naast ondersteunende communicatiemiddelen zoals een animatie is de ambtelijke organisatie bereid om

inhoudelijke toelichtingen te geven bij raadscommissies of -vergaderingen. Via de website geven we ook ruchtbaarheid aan het vrijgeven van de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie.

Het afgelopen jaar is de concept-ontwerp Mobiliteitsvisie tot stand gekomen door bestuurlijke gesprekken met de bestuurscommissie, adviescommissies en het algemeen bestuur. Op 28 augustus 2024 hebben raadsleden, bestuurders en stakeholders gedroomd over de toekomst van mobiliteit in de regio. In verschillende ambtelijke sessies is bijdragen aan het maken van de visie. Gesprekken met onder meer Metrocov, vervoerders, Provincie Zuid-Holland, het Havenbedrijf Rotterdam en het Rijk hebben bijgedragen aan de concept-ontwerpvisie. De domeinoverstijgende gesprekken door bestuurlijk verkenner dhr. Luteijn met 21 (vertegenwoordigers) van de colleges hebben de visie aangescherpt en verrijkt.

En niet in de minste plaats hebben we onze inwoners en reizigers bevroegd. We stapten in metro, tram en bus om hen te vragen naar hun beelden voor de toekomst van mobiliteit. We waren in een stadsboerderij, een sportvereniging, de markt, een bedrijf en een basisschool om met hen daarover te praten. We spraken 400 regiogenoten in totaal. Met deze participatie wilden we inwoners op verschillende manieren betrekken bij de ontwikkeling van het regionale mobiliteitsbeleid. We hebben waardevolle inzichten verzameld over hoe inwoners mobiliteit nu en in de toekomst voor zich zien. Hun ideeën en aanbevelingen lopen als een rode draad door deze Mobiliteitsvisie.

Bijlagen

Bijlage – Adviesbrief adviescommissie
Bijlage – Conceptreactie aan adviescommissie
Bijlage – Concept-ontwerp Mobiliteitsvisie
Bijlage – Aanbiedingsbrief
Bijlage – Animatie

Gevolgde procedure

Bestuurscommissie	9 juli 2025
Dagelijks bestuur	2 september 2025
Ambtelijk overleg	Ambtelijk overleg Vervoerautoriteit: 23 juni 2025 Coördinatoren: 1 september 2025
Zienswijzetermijn	n.v.t.
Adviescommissie	16 juli 2025
Anders, te weten	Pilot Inwonerparticipatie

Verdere procedure

Zienswijzetermijn	15 september tot en met 3 november
Adviescommissie	Januari 2026 (behandeling zienswijzen).
Dagelijks bestuur	Januari 2026 (behandeling nota van antwoord + vaststelling)
Algemeen bestuur	Februari 2026 (vaststelling nota van antwoord + Mobiliteitsvisie)
Anders, te weten	n.v.t.

Bekendmaking

- Openbaar besluit: ☒ ja ☐ nee
- Wettelijke bekendmaking: ☐ ja ☒ nee

Contactpersoon

- Lissy-Bo Jonker
- lb.jonker@mrdh.nl
- 088 5445 100

Het bestand Conceptagenda AcEV - AcVa 16 juli kon niet correct worden ingeladen, het is mogelijk corrupt of beschadigd.

Het originele bestand kunt u hier vinden: https://mrdh.notubiz.nl/document/15746113/2/4a99b75b-8134-40ca-bf05-23ae1c2b65fb?connection_type=1&connection_id=9479021

2. Gespreksmemo - Strategische visie op het Hoe van het EV-component

Het bestand 2. Gespreksmemo - Strategische visie op het Hoe van het EV-component kon niet correct worden ingeladen, het is mogelijk corrupt of beschadigd.

Het originele bestand kunt u hier vinden: https://mrdh.notubiz.nl/document/15746114/2/8a2a7df9-bbd4-4dab-ba87-8227b5f8a62d?connection_type=1&connection_id=9479022

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Mobiliteitsvisie & Visie Economisch Vestigingsklimaat

Informatiesessie adviescommissies 19.00 uur 25 juni 2025

- Gelieve uw microfoon uit te zetten tijdens de toelichting
- Heeft u een vraag / opmerking, steek digitaal uw hand op of stel de vraag in de chat

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Aanleiding

- Strategische Agenda als basis; de opgaven in de regio als vertrekpunt
 - Daarin afgesproken met elkaar aan de slag met mobiliteitsvisie
- Reflecties Berenschot als aanjager voor visie economisch vestigingsklimaat
 - Versterk strategische samenwerking Economisch Vestigingsklimaat en vergroot impact
 - Organiseer meer (zichtbare) samenhang tussen mobiliteit en economisch vestigingsklimaat
- Opgaven worden urgenter, lopen tegen grenzen aan; gezamenlijk een stap naar voren zetten

Wat presenteren we vanavond?

- *Vertrekpunt en samenhang*
- *Inzoomen op mobiliteitsvisie, inzoomen op visie economisch vestigingsklimaat*
- *Op weg naar besluitvorming, adviesrol voor adviescommissies*

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Opgaven in de regio

VEV

VISIE ECONOMISCH
VESTIGINGSKLIMAAT

OPGAVEN STRATEGISCHE AGENDA

Groei

Vernieuwing

Kwaliteit

MOBILITEITS VISIE

MOVI

Vergroten verdienvermogen

1

Onbenut potentieel aanjagen

2

Aansluiting arbeidspotentieel op
economische behoefte

3

AMBITIES

DROOM

KEUZES

1. Ruimte voor werken
2. Innovatie en technologie
3. Versterken arbeidspotentieel van de toekomst

1 Het versterken van het economisch
vestigingsklimaat en de
fysieke weerbaarheid

1

2 Het realiseren van een
aantrekkelijke leefomgeving

2

3 Het verbeteren van kansen
voor mensen

3

AMBITIES

DROOM

KEUZES

1. De regio organiseert alle vormen van vervoer
2. Publieke en actieve mobiliteit is er voor iedereen, overal & 24/7
3. Mobiliteit is het vliegwiel voor ontwikkeling in de regio
4. Volle inzet op technologie
5. Schouders eronder voor investeringskracht

“
*Meer welvaart en
welzijn voor de mensen
die hier wonen, werken
en leven*
”

GEBIEDSGERICHTE /
CORRIDOR- AANPAK

Keuze 1

**DE REGIO ORGANISEERT ALLE
VORMEN VAN VERVOER**

Keuze 2

**PUBLIEKE EN ACTIEVE MOBILITEIT IS ER
VOOR IEDEREEN, OVERAL & 24/7**

Keuze 3

**MOBILITEIT IS HET VLEGWIEL VOOR
ONTWIKKELING IN DE REGIO**

Keuze 4

VOLLE INZET OP TECHNOLOGIE

Keuze 5

**SCHOUDERS ERONDER VOOR
INVESTERINGSKRACHT**

**Corridor
aanpak**

GEBIEDSGERICHT WERKEN

De juiste ontwikkeling op de juiste plek, rekening houdend met de unieke kwaliteiten, bevolkingsdichtheid, mobiliteitsbehoefte van doelgroepen en functies van elk gebied in de metropoolregio.

**Keuzes
MOVI**

Dragen bij aan

Ambities

1

Het versterken van het economisch vestigingsklimaat en de fysieke weerbaarheid

2

Het realiseren van een aantrekkelijke leefomgeving

3

Het verbeteren van kansen voor mensen

Met als doel

**OPTIMAAL VERBONDEN
REGIO VOOR IEDEREEN**

1. De regio organiseert alle vormen van vervoer

- Optimaal vervoer voor elke reiziger: de reiziger centraal
- Voor transport en logistiek: efficiëntie, spreiding en verduurzaming

Acties

- Gezamenlijke onderzoek naar de (on)mogelijkheden van een koppeling tussen onder meer collectief en zorgvervoer naar publieke mobiliteit
- Slimme maatregelen (fysiek en digitaal) voor betere doorstroming en spreiding goederenvervoer te verbeteren

Peter-Willem van Lindenberg, Lid Raad van Bestuur Franciscus

'Inclusiviteit in het vervoer is belangrijk. Een geïntegreerde aanpak is nodig om capaciteit optimaal te benutten en de toegankelijkheid voor patiënten en zorgverleners te verbeteren en het voor vervoerders efficiënter te maken.'

2. Publieke en actieve mobiliteit is er voor iedereen, overal & 24/7

- Samenhangend systeem met 3 onderdelen:
 - Hoogwaardig OV
 - Mobiliteitsknooppunten
 - Fietsen, lopen en fijnmazig vervoer
- Extra aandacht voor maatwerk, sociale en verkeersveiligheid

Acties

- Verbetering en vernieuwing naar hoogwaardig OV
- Investering in fijnmazige ontsluiting
- Nog meer inzetten op fiets

Dave van der Meer, Student Horti Technics & Management

'Ik pak de fiets, want ik heb nog geen rijbewijs. Ik zou met de bus kunnen, maar dan moet ik eerst nog vijf à tien minuten fietsen naar de bushalte. Dan kan ik net zo goed doorfietsen.'

3. Mobiliteit is het vliegwiel voor ontwikkeling in de regio

- Mobiliteit koppelen aan verstedelijking, RO en sociaaleconomische opgaven
- Nabijheid van publieke en actieve mobiliteit en essentiële functies

Acties

- Gebiedsgericht werken met corridoraanpak
- Per corridor een gezamenlijk uitwerking met wederkerige afspraken met aandacht voor ruimtelijk programma, sociaaleconomische versterking, mobiliteitsoplossingen en flankerend beleid

Marja Eenink woont in Bergschenhoek en werkt in Den Haag

'De OV-verbinding vanuit Bergschenhoek naar het station is niet optimaal. Er rijdt een bus, maar dan moet ik eerst 2 km lopen. In de toekomst is het niet handig om met de auto te blijven gaan.'

4. Volle inzet op technologie

- Vernieuwde technologieën om onze droom waar te maken. Toepassen voor:
 - Sociale en verkeersveiligheid
 - Benutting van het mobiliteitssysteem
 - Beheer en onderhoud
- Aandacht voor gedrag, inclusief en privacy

Acties

- Inzetten op autonoom rijden publieke mobiliteit en bij goederenvervoer
- Optimalisatie beheer en onderhoud

'Technologische innovatie is belangrijk. Dit zorgt voor meer gemak en veiligheid.'

5. Schouders eronder voor investeringskracht

Angelique de Wit, Directeur Greenport West-Holland

'Mobiliteit is essentieel is voor het concurrentievermogen en de investeringskracht van de regio.'

- Regionale investeringsagenda met:
 - Gebiedsgerichte pakketten per corridor
 - Thematische investering
- Zekerheid voor inwoners, ondernemers en investeerders
- Samenwerkingsperspectief met Rijk en Europa

Acties

- Ook mogelijkheden EU-fondsen benutten
- Lobby richting Rijk: indexering BDU en mobiliteitsnorm

Keuze 1

RUIMTE VOOR WERKEN

FOCUS

- Voldoende m² werklocaties
- Voldoende m² voor transitie
- Elke m² optimaal benut
- Juiste bedrijf op de juiste plek

ROL: KATALYSATOR

Bundelt versnipperde energie tot gezamenlijke, strategische actie.

Keuze 2

INNOVATIE EN TECHNOLOGIE

FOCUS

- Stimuleren crossovers tussen clusters
- Bijdragen aan optimaal startup/scaleup ecosysteem
- Bijdragen aan benutting sleuteltechnologieën in clusters

ROL: INITIATIEFNEEMER

Neemt initiatief waar nog geen of onvoldoende beweging is, maar de opgave wel urgent.

Keuze 3

VERSTERKEN ARBEIDSPOTENTIEEL

FOCUS

- Campusontwikkeling
- Benodigde vaardigheden en competenties gericht op de regionale clusters
- Nabijheid en bereikbaarheid werklocaties
- Gecoördineerde uitvoeringskracht

ROL: AANJAGER

Actieve verbinder die lokale initiatieven weet te koppelen aan regionale economische doelen.

Economisch profiel

FOCUS OP VIJF REGIONALE CLUSTERS

Gebaseerd op bestaande kracht van de regio

Digitale technologie & Veiligheid

Duurzaam Maritiem & Haven

Hightech Horticulture

Overheid / Vrede / Recht

Innovatieve / Hoogwaardige Maakindustrie

STADS- EN DORPSVERZORGENDE ECONOMIE

Keuzes VEV

Dragen bij aan

Ambities

Met als doel

1

Vergroten
verdienvermogen

2

Onbenut potentieel
aanjagen

3

Aansluiting
arbeidspotentieel op
economische behoefte

EEN TOEKOMSTBESTENDIG VESTIGINGSKLIMAAT

1. Ruimte voor werken

- **To-do's:**

- **Herstructurering bestaande bedrijventerreinen**

- Onderzoek naar regionale ontwikkelingsmaatschappij.
 - Verbetering kwaliteit panden en sturing op economisch profiel.

- **Nieuwe bedrijventerreinen**

- Afspraken over bijdrage aan economische clusters via uitgifteprotocol.

- **Regionaal leerplatform werklocaties**

- Kennisdeling over herontwikkeling, functiemenging en ruimtelijke sturing.
 - Uitbreiding van bestaand netwerk.

- **Regionale afstemming & monitoring**

- Afstemming over ruimtebehoefte en wijzigingen in bestemmingsplannen.
 - Ondersteuning via regionale advisering en programmering.

- **MRDH-rol: *Katalysator***

Focust op versnellen, afstemmen en faciliteren van herontwikkeling

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

2. Innovatie en technologie als gamechanger

- **To-do's:**

- Starten/versterken van innovatieprogramma's rond sleuteltechnologieën (AI, biotech, robotica, e.a.)
- Verbeteren startup/scaleup-ecosysteem: groeiruimte, toegang tot kennis, kapitaal, overheid en data
- Versterken van samenwerking tussen clusters en sectoren

- **MRDH-rol:** *Initiatiefnemer*

Acteert waar nog geen of onvoldoende beweging is of waar strategische gaten bestaan

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

3. Versterken arbeidspotentieel van de toekomst

- **To-do's:**

- Versterken verbindingen tussen campussen en economische clusters
- Opzetten van innovatiecultuur campusprogramma (vmbo tot wo) gericht op ondernemerschap en missiegedreven innovatie
- Koppelen economische behoefte aan kwetsbare gebieden: investeringen bij OV-knooppunten

- **MRDH-rol: *Aanjager***

Verbindt lokale initiatieven met regionale doelen en agendeert kansen

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Uitwerking mobiliteitsvisie in uitvoeringsprogramma

- **To Do-lijsten**

Benoemen acties per keuze voor komende 5-10 jaar

- **Gebiedsgerichte aanpak**

Samenwerken per corridor (zoals Oude Lijn), met integrale afspraken over ruimte, mobiliteit en economie. Aansluiten bij lokale kracht, sturen op regionale doelen.

- **Werken met gebiedstypen**

Diversiteit maakt de metropoolregio sterk, dus in de uitwerking rekening houden met gebiedstypen uit de Strategische Agenda (Metropolitaan en hoogstedelijk, Stedelijk wonen en werken, Ruimtelijk wonen en recreëren, Mainport en Greenports)

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Aanpak Visie Economisch Vestigingsklimaat

- **Gebiedsgerichte aanpak**
Samenwerken per corridor of clustergebied (zoals Oude Lijn), met integrale afspraken over ruimte, mobiliteit en economie. Aansluiten bij lokale kracht, sturen op regionale doelen.
- **Nieuwe financieringsbronnen**
Van losse projectsubsidies naar strategische, meerjarige investeringen. Actieve lobby richting Rijk en EU, en betrokkenheid van private investeerders.
- **Hervorming bijdrageregeling**
Van versnipperde bijdragen naar programmatisch en doelgericht investeren. Meer focus, regie en ruimte voor projecten met maatschappelijke impact.

Pilot inwonersparticipatie bij mobiliteitsvisie

- Extra stap om verbinding met inwoners te versterken
- Verschillende vormen toegepast:
 - Online startbijeenkomst en er volgt online afsluiting
 - Een enquête voor de 21 gemeenten
 - Fysieke sessies in Westland, Zoetermeer, Rotterdam en Rhoon
 - Meereisparticipatie: 20 verschillende plekken door de hele metropoolregio
- Evaluatie gestart, afronding in het najaar
 - Feiten en cijfers
 - Lessen trekken voor andere processen

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Planning Mobiliteitsvisie en Visie Economisch Vestigingsklimaat

- 25 juni: Bestuurscommissies – Verzending agendapost + conceptvisie t.b.v. overleg op 9 juli
- 25 juni: Adviescommissies – Informatiesessie Mobiliteitsvisie & Visie Economisch Vestigingsklimaat
- 2 juli: Bestuurscommissies en adviescommissies – Nazending
- **7 juli: Adviescommissies – deadline aanleveren inzichten voor preadvies**
- 9 juli: Bestuurscommissies – Behandeling concept-ontwerp visies
- 9 juli: Adviescommissies – Verzending preadvies concept-ontwerp visies voor vergadering 16 juli
- 16 juli: Adviescommissies – Advisering concept-ontwerp Mobiliteitsvisie & concept Visie Economisch Vestigingsklimaat
- 12 sept: Algemeen bestuur – Behandeling advies adviescommissies & vrijgeven concept-ontwerp Mobiliteitsvisie & concept-ontwerp Visie Economisch Vestigingsklimaat voor zienswijze door gemeenteraden
- 15 sept - 3 nov: Zienswijzeperiode
- Nov/dec: Adviescommissies – Hoofdlijnen uit zienswijzen en evaluatie pilot inwonersparticipatie
- Q1 2026: Algemeen bestuur – Vaststelling Mobiliteitsvisie & Visie Economisch Vestigingsklimaat

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Adviesvraag Mobiliteitsvisie

Wij verzoeken de adviescommissies advies uit te brengen over de voorgestelde keuzes en de uitwerking daarvan, zie hoofdstuk 4, 5 en 6 van de concept-ontwerp visie. De voorliggende keuzen zijn:

1. De regio organiseert alle vormen van vervoer.
2. Publieke en actieve mobiliteit er is voor iedereen, overal & 24/7.
3. Mobiliteit is het vliegwiel voor ontwikkeling in de regio.
4. Volle inzet op technologie.
5. Schouders eronder voor investeringskracht.

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Adviesvraag Visie Economisch Vestigingsklimaat

Wij verzoeken de adviescommissies advies uit te brengen over de voorgestelde keuzes en de uitwerking daarvan. De voorliggende keuzes zijn:

1. Ruimte voor werken
2. Innovatie en technologie als gamechanger
3. Versterken arbeidspotentieel van de toekomst

- Extra ingekomen adviesaanvraag op de agenda van 16 juli 2025

Daarnaast en voordat de Visie op het Economisch Vestigingsklimaat zal worden besproken is er een adviesaanvraag geagendeerd door de AcEV leden vanuit gemeente Lansingerland.

METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat

Het bestand Concept-ontwerp Visie op het economisch vestigingsklimaat kon niet correct worden ingeladen, het is mogelijk corrupt of beschadigd.

Het originele bestand kunt u hier vinden: https://mrdh.notubiz.nl/document/15746116/2/4b73251a-af41-4a81-af75-e70b77807c3e?connection_type=1&connection_id=9479023

Concept- Agendapost Algemeen bestuur

Het bestand Concept- Agendapost Algemeen bestuur kon niet correct worden ingeladen, het is mogelijk corrupt of beschadigd.

Het originele bestand kunt u hier vinden: https://mrdh.notubiz.nl/document/15746117/2/787dc019-7592-43d2-a876-e3247ff05051?connection_type=1&connection_id=9479023

Agendapost AcEV Visie op het economisch vestigingsklimaat

Het bestand Agendapost AcEV Visie op het economisch vestigingsklimaat kon niet correct worden ingeladen, het is mogelijk corrupt of beschadigd.

Het originele bestand kunt u hier vinden: https://mrdh.notubiz.nl/document/15746118/2/05b87f56-020f-4dc9-b70e-eb51e68229b6?connection_type=1&connection_id=9479023

3.1 Concept-Ontwerp Mobiliteitsvisie voor ACs

Het bestand 3.1 Concept-Ontwerp Mobiliteitsvisie voor ACs kon niet correct worden ingeladen, het is mogelijk corrupt of beschadigd.

Het originele bestand kunt u hier vinden: https://mrdh.notubiz.nl/document/15746119/2/163b1a43-0814-4106-b694-92c65a4e886a?connection_type=1&connection_id=9479024

3.1 Agendapost AB Mobiliteitsvisie

Het bestand 3.1 Agendapost AB Mobiliteitsvisie kon niet correct worden ingeladen, het is mogelijk corrupt of beschadigd.

Het originele bestand kunt u hier vinden: https://mrdh.notubiz.nl/document/15746120/2/d8f49031-45e9-49ba-a4fc-0e751eb21f80?connection_type=1&connection_id=9479024

3.1 Agendapost AcVa en AcEV Mobiliteitsvisie

Het bestand 3.1 Agendapost AcVa en AcEV Mobiliteitsvisie kon niet correct worden ingeladen, het is mogelijk corrupt of beschadigd.

Het originele bestand kunt u hier vinden: https://mrdh.notubiz.nl/document/15746121/2/96e4accb-86bc-4333-be22-476395bc1908?connection_type=1&connection_id=9479024